Biblioteca Bucureştilor

5
Mai
2001

P IV/1284
I.26699 Sediu

REVISTA ASOCIAŢIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN BUCUREŞTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

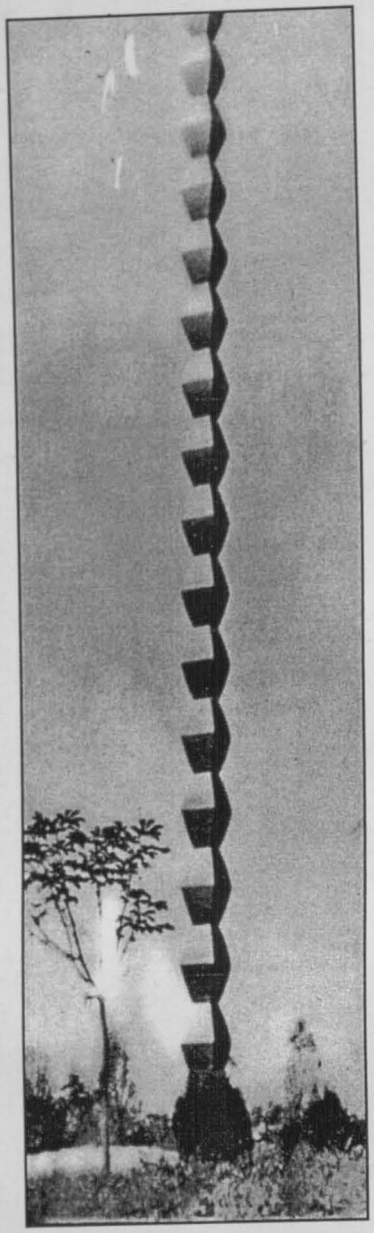

"Am făcut şi eu cîţiva paşi pe nisipul eternităţii".
C. Brâncuşi

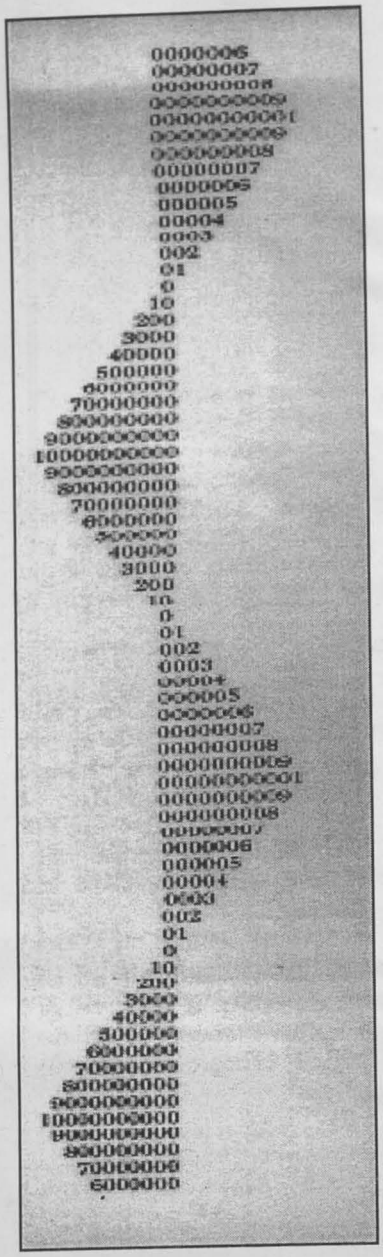

Infinit – Gerhard Rühm, Germania

În faţa Coloanei fără sfîrşit

"Ca un visător băieţandru gorjan, flăcău al păşunilor
care-şi paşte-n tăcere ciopoarele,
peste muntoasele ţinuturi sterpe ale pietrei mele
vîntul verii-ntîrziate îşi mînă dimineaţa norii din urmă. [...]

Fostu-ne-a oare nouă, pămîntenilor, hărăzit
ca împreună să strîngem finul
de pe această ciudată lipsă de fineaţă din vara zgîrcită?

Întrebatu-l-am ades pe maestrul Brâncuşi
stînd în faţa Coloanei fără sfîrşit şi arătînd spre cer
şi niciodată n-am primit decît acelaşi răspuns omenesc:

«Uită-te-n sus, dar niciodată nu uita, prietene,
că însuşi nesfîrşitul cel nalt
obîrşia-şi are tot jos pe pămînt»".

Einar Bragi, Islanda
Traducere de Ion Caraion

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

I.26699.

Brâncuşiana

Peter NEAGOE – Sfîntul din Montparnasse 2

Bucureştii de altădată

Ana Maria ORĂŞANU – Vechi zidiri bucureştene – Hanurile oraşului (I) 4

Scene bucureştene

Mariana JAKLOVSZKY – Cosco 6

Romulus VULPESCU – Cioc, Cioc, Cioc! – trei cuplete cu Tănase – 8

Istoria cărţii

Elena-Maria SCHATZ – Documente inedite din colecţiile Bibliotecii Naţionale 11

Autografe contemporane

Mihai CIMPOI – Dumnezeul arghezian şi Demiurgul eminescian 14

Itinerar francofon

Teofil BĂLAJ – "Efectul Coandă"– Primăvara... (IV) 16

Profil – *Clelia IFRIM* 17

Puncte de vedere

Liviu BUTUC – Gulagul românesc şi curentul literar al rezistenţei şi penitenţei 18

Scrisoare din...

Nicolae BUSUIOC – Biblioteca "Gheorghe Asachi" Iaşi la 80 de ani 20

Meridian biblioteconomic

Liviu BUTUC – Institutul Goethe – Seminar Internaţional....................22

Tuula HAAVISTO – Bibliotecile şi obţinerea de licenţe 22

Tuula HAAVISTO – Accesul la resursele electronice – aspecte privind licenţele în biblioteci 25

Agenda INTAMEL – Retrospectiva Conferinţei INTAMEL 2000. St. Louis, SUA 28

Ariane ILJON – Prezentarea acţiunii ECUP 31

Corespondenţă din Bulgaria. *Lili GANCEVA* – Ziare bulgăreşti editate în România 33

Corespondenţă din Italia. *Şerban STATI* – Evenimente culturale din Roma 34

Agenda culturală

Nina VASILE – Concursul de poezie "Atelier" 2000 35

Catalog 36

Marilena CHIRIŢĂ – Ziua Internaţională a Pământului 38

Horia FRUNZĂ – Manifestări sub egida Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu"38

Calendarul evenimentelor culturale – mai 2001 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Brâncușiana

Peter NEAGOE

Constantin își completase repertoriul de forme pe care avea să le repete în anii productivi ce urmară spre sfîrșitul vieții sale. Intenționat, se limitase la cîteva subiecte de bază: formele de ou, cele simple și zvelte de animal, păsările, coloanele infinitului. În total, dispunea de aproximativ nouăzeci de lucrări, spre deosebire de miile de piese ale altor sculptori profesioniști.

Erau operele "unui titan preschimbat în giuvaergiu". Fiecare sculptură punea în lumină răbdarea și precizia exactă cu care fusese lucrată. Își mînuia uneltele fără mișcări de prisos, ca și cum ar fi luat parte la un ceremonial. Într-un fel, viața devenise un ritual al veneraței. Dorea ca atelierul să-i fie considerat un templu, de unde prietenii să plece cu inima ușoară și cu pacea în suflet. Și într-adevăr, studioul, așezat în acea fundătură liniștită, departe de zgomotul continuu de pe Rue Vaugirard devenise o insulă unde domneau calmul și echilibrul. În apropiere, străzile erau copleșite de zăngănitul metalic al traficului iar studioul semăna cu centrul nemișcat, liniștit al unui uragan. Se izolase de exterior printr-o ușă țărănească, o amintire din copilărie: odată intrat pe această ușă, uitai de civilizație. Cuptorul de gătit din cărămidă, cel de încălzit uneltele și topit metalele, păreau mai aproape de păstorul homeric, decît de orașul modern. Constantin uitase tentațiile Parisului; hiberna luni întregi, ascultînd și transformînd în artă pulsul naturii.

Avea nevoie de o concentrare maximă, pentru a da formelor viață. *Cocoșul* său se ridica în zbor și parcă auzeai cucurigul lui vesel. În *Leda*, lebăda cu capul și gîtul contopite într-o singură mișcare, cîntă un cîntec de dragoste în marmură albă sau bronz strălucitor. Piatra devine fluidă în *Pește*, pînă și ochiurile de piatră dau iluzia de plutire în apă. Pasărea sa cîntă și zboară prin spații. Capetele de marmură sînt tot atît de netede ca și pietrele lustruite de valurile mării. Suprafețele șlefuite, asemenea unor oglinzi, captivează în luciul lor lumea înconjurătoare. Coloana este fără sfîrșit; pare că înaintează fără oprire, spre infinit.

Sculpturile demonstrau cu prisosință legătura cu universul, reflectînd liniștea sufletească la care ajunsese Constantin după ani întregi de zbucium și meditație. Ele purtau mesajul nobil al omului contemporan prins în ghearele civilizației moderne; mesajul foarte clar, că omenirea poate trăi fericită în sînul naturii.

Arta sa n-a atins însă niciodată abstractizarea completă. Dragostea puternică pe care o purta lucrurilor din jurul său l-a împiedicat să apuce pe drumul filozofiei orientale în care și nimicnicia poate fi considerată o formă a extazului. La urma urmelor, tot țăranul încăpățînat din el era cel care triumfa. Sufocat de străzile înguste ale orașelor, tînjea după copilărie, după copilăria în care cunoscuse libertatea. Simțea că, spre deosebire de orașe, ce puteau fi oricînd distruse, natura este veșnică, așteptînd mereu întoarcerea fiului risipitor.

În 1937, se organiză la Paris o expoziție internațională, de proporții uriașe, la care participară șaptezeci de artiști din patruzeci de țări. Absurditățile dadaiste duseseră la o teorie nouă, suprarealistă. Teoria era simplă: "Dezlănțuie-te, eliberează-te de tot ce se găsește în mintea ta, descătușează-te de rațiune!"

Cel mai de seamă reprezentant al lor, André Breton, formula astfel principiile teoretice:

"Acțiunile noastre sînt cenzurate de rațiune. Libertatea ne este furată de acest cenzor pedant care nu cunoaște realitățile superioare. Combinînd visul cu realitatea, obținem o formă superioară – o suprarealitate".

Apollinaire fusese profet: suprarealiștii își dădură încet seama că Brâncuși realizase de-acum acea "realitate superioară". El "se dezlănțuise" și astfel a reușit să pătrundă în adîncul gîndului. "Așa cum corpul omenesc, depășind prejudecățile rasiale, prezintă particularități anatomice comune, tot așa și psihicul are un substrat comun... o inconștiență colectivă". Așa scrisese Jung, iar suprarealiștii susțineau că arta lui Brâncuși era o trezire a ancestralei "inconștiențe colective".

De aceea, îl invitară să participe la expoziția lor. Cînd el protestă, susținînd că nu aparține nici unei școli, aceștia îi demonstrară că formele sale își au originea în doctrinele oculte, secrete ale religiilor străvechi. Afirmau că forma de ou fusese folosită pentru întîia oară în Egipt. Picturile egiptene zugrăvesc oul plutind deasupra mumiei, ca simbol al speranței, ca o promisiune a unei alte vieți. Egiptenii credeau că sufletul mumiei se va regenera prin ou pentru a renaște mai tîrziu din el.

În templul lui Philae, din Egiptul superior, un ou făcut din lut tămîiat era venerat ca simbol al imortalității, al eternității. Legendele hinduse despre creație descriu cerul ca fiind găoacea unui ou, spart în două, gălbenușul for-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mînd pămîntul, iar albuşul apele. În consecinţă, şi ouăle lui Brâncuşi ar avea o semnificaţie ocultă. [...]

Îl convinseră pe Brâncuşi că sculpturile sale întruchipează visul suprarealiştilor. Lucrările de la Pavilionul român avură un succes senzaţional. Primul ministru al României, văzînd expoziţia, îşi dădu seama că ţara sa era reprezentată de un geniu autentic. Constantin fu invitat să creeze un monument în ţara sa de baştină.

Era foarte emoţionat: îşi dorise de foarte mult timp acest lucru. Simţea că formele sale puteau fi majestuoase, puteau să exprime esenţa chiar şi la proporţii de monument. Sînt nişte rapsodii ale naturii, iar locul lor cel mai potrivit este în mijlocul naturii. Arta sa, pînă acum, fusese îngrădită între pereţii muzeelor, sau în casele colecţionarilor de artă. Constantin îşi dădea seama că adevăratul lor loc era în parcurile lumii, lîngă lacuri liniştite, captînd soarele cu suprafeţele şlefuite şi iradiind lumină de jur împrejur, în depărtare. La început îşi intitulase *Pasărea în spaţiu* un "proiect înainte de a i se da măreţia necesară pentru a umple domul cerului".

De patru ani lucra la un alt monument, un templu, comandat de Maharajahul Indorei. Urma să fie construit pe o pajişte, aproape de palatul prinţului. Constantin făcu toate planurile şi schiţele necesare şi se hotărî să lucreze la *Coloana infinitului*, în România şi a *Templului*, în India, în anul următor.

Anul 1938 fu un an de speranţe pentru el. Primi aprobarea să construiască *Coloana infinitului* lîngă satul în care se născuse. Nici fiul risipitor nu s-a întors mai repede acasă decît Constantin. Ţara era pentru el "pămîntul sacru". N-o mai văzuse de treizeci şi şase de ani şi spera să-şi regăsească acolo tinereţea. Dar tot restul vieţii sale păstră o tăcere desăvîrşită despre întoarcerea în ţară. Retrăirea clipelor trecute n-a mai fost posibilă niciodată. [...]

Singura înviorare în această atmosferă o aduse Constantin, care dirija ridicarea monumentului la cîţiva kilometri de Tîrgu-Jiu. Oţelul turnat, înalt de peste treizeci de metri scăpăra în lumina soarelui şi radia o strălucire asemenea "Scării lui Iacob", ridicîndu-se spre slava cerului. Pe drumul spre *Coloană*, sculptă *Poarta sărutului*. Apoi ciopli o masă în jurul căreia aşează scăunele rotunde de parcă i-ar fi invitat pe ţăranii săi să şadă şi să prindă speranţă.

Se simţi singur în satul său, de parcă n-ar fi trăit acolo niciodată. O prăpastie îl separa de trecut.

În toamna aceluiaşi an, plecă spre India sperînd să găsească acolo spiritualitatea ce lipsea Occidentului. Maharajahul cumpărase *Pasărea în spaţiu*, în marmură albă şi bronz şlefuit. Brâncuşi plănuise templul împreună cu Maharajahul; urma să aibă un bazin interior, în apa căruia s-ar fi reflectat păsările. Între sculptor şi maharajah se stabilise o legătură spirituală. Amîndoi luptaseră pentru a depăşi eul egocentric. Timp de mai mulţi ani, practicaseră controlul simţurilor, identificarea gîndului cu conştiinţa supremă. Cînd Constantin mărturisi că simte cînd prietenii îi sînt la necaz şi le vine în ajutor, maharajahul îl înţelese.

Construcţia proiectată urma să fie asemănătoare unui templu egiptean, cu o deschizătură deasupra şi fără ferestre sau uşi, luminat doar prin acea deschizătură circulară. În interior se putea ajunge printr-un pasaj subteran. În spaţiul pătrat din mijloc nu era loc de rugăciune decît pentru o singură persoană. De trei părţi aveau să stea păsările, iar de a patra o sculptură în lemn, lucrată tot de Constantin şi intitulată *Spiritul lui Budha*. Pe pereţi urma să aşeze fresce albastre, ca nişte fîşii orizontale de cer, animate de cele trei păsări. Doar cea de-a treia pasăre, din aur, avea să reflecte întreaga lumină a soarelui de amiază, printr-o deschizătură specială, făcută în tavan, deasupra ei. Lumina s-ar fi reflectat în bazinul plin cu apă. Maharajahul îi trimise mostre de piatră, pentru templu, iar Constantin abia aştepta să lucreze cu zidarii hindu. Făcuse un templu din lut şi o schiţă pentru fresca din interior. [...]

Constantin simţea declinul unei civilizaţii în agonie. Societatea era falsă. Energia oamenilor începuse să fie canalizată mai degrabă spre perfecţionarea lucrurilor decît a omului. Societatea de consum, mecanizarea, conformismul; oamenii erau mînaţi spre duritate sufletească, ceea ce nu putea duce decît la război. [...]

În atelierul său vizitatorii simţeau că se află în apropierea unui sfînt. Atelierul, spuneau ei, este ca peştera unui pustnic unde vin leii să le fie scoase ghearele. Avea darul de-a vindeca durerile oamenilor, radiind bunătate. Rămase credincios obiceiurilor din anii de sărăcie, deşi acum putea să-şi permită orice lux. Un alb liniştitor îi inunda atelierul, scaunele, laviţele făcute din lemn nelustruit... Albul i se potrivea de minune. Avea barba albă şi purta întotdeauna numai haine albe. Prietenii spuneau că prin puritatea pe care o emana albul se ridica împotriva păcatului, a viciului şi corupţiei Parisului ce-l înconjura. Prefera să se ascundă de lume. Insista să nu se scrie despre el. Nu credea că cineva l-ar putea înţelege, pe el, sau opera lui. Observă că nici cei mai buni fotografi nu reuşeau să surprindă spiritul sculpturilor sale; de aceea începu să şi le fotografieze singur.

Ceea ce îl durea mai mult era lipsa de spiritualitate din jurul său. Îi plăcea să citeze nişte inscripţii asiriene de prin 2800 î.e.n.; "Pămîntul nostru a degenerat; sînt semne că lumea se apropie cu paşi repezi de sfîrşit; corupţia a cuprins totul; copiii nu-şi mai ascultă părinţii; fiecare doreşte să scrie o carte şi sfîrşitul e fără îndoială aproape". [...]

(*Sfîntul din Montparnasse*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Vechi zidiri bucureștene

Hanurile orașului (I)

Ana Maria ORĂȘANU

Comerțul a avut un rol determinant în evoluția orașelor. Și-a croit cele mai lesnicioase căi de tranzit și a impus programe arhitecturale specifice. A adus progres, prosperitate și bogăție. Așezările situate pe rute comerciale importante, ca și cele recunoscute ca centre comerciale, au fost avantajate și au înregistrat ritmuri alerte de dezvoltare.

Istoria Capitalei confirmă afirmația. Cele mai vechi artere bucureștene corespund principalelor drumuri comerciale care o tranzitau (de ex., Drumul Brașovului, numit din 1692 Podul Mogoșoaiei și din 1878, Calea Victoriei). De-a lungul lor au apărut târguri și piețe, s-au structurat zone dens locuite și s-au ridicat construcții necesare depozitării mărfurilor și adăpostirii negustorilor.

Primele construcții, atestate documentar în secolul al XVI-lea, erau pivnițe spațioase, cu ziduri trainice din piatră, aflate sub prăvălii sau separat, folosite de cei veniți cu mărfuri pentru localnici.

Cu timpul, realitățile au impus și alte cerințe privind mai ales siguranța mărfurilor și a negustorilor. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea se construiesc în București primele hanuri. Descrierea lor o aflăm din relatările călătorilor străini, ca de pildă cea a lui Anton Maria del Chiaro. O imagine sugestivă creionează arh. Grigore Ionescu: "Hanurile erau croite cam în genul vestitelor caravanseraiuri sau bazare turcești, dar semănau foarte mult, ca dispoziție și formă generală, cu mănăstirile. Foarte multe dintre ele aveau chiar în mijloc și o biserică. Curtea hanului, vastă, de formă dreptunghiulară, era înconjurată de ziduri înalte. Spre exterior, aceste ziduri erau pline. Fațadele întregului edificiu erau îndreptate spre curtea interioară. Comunicația cu exteriorul se făcea printr-o singură poartă, așezată în mijlocul unei laturi și marcată deseori, ca la mănăstiri, de un turn. Închiderea acestor intrări în timpul nopții se făcea cu uși masive de stejar, întărite cu fier și prevăzute cu mijloace sigure de zăvorâre și chiar de apărare. Clădirea propriu-zisă a hanului, desfășurată în interiorul curții, de-a lungul zidurilor și alipită acestora, se compunea dintr-o serie de pivnițe adânci, deasupra cărora, acoperite cu bolți ca și pivnițele, se înșirau prăvăliile. Acestea aveau accese dintr-un portic, care, așezat în fața lor, înconjura întreaga curte. La etaj, deasupra prăvăliilor, se înșirau camerele de dormit, ale căror uși și ferestre dădeau

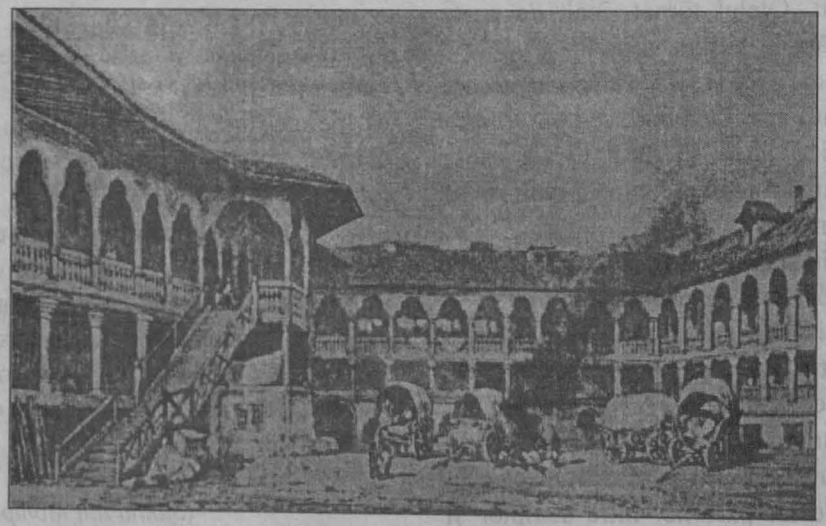

Hanul Manuc în 1841

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

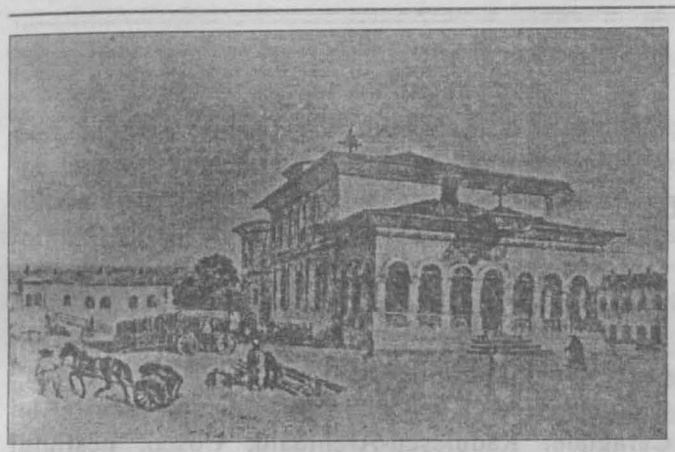

Hanul și biserica Sf. Gheorghe Nou, în 1837

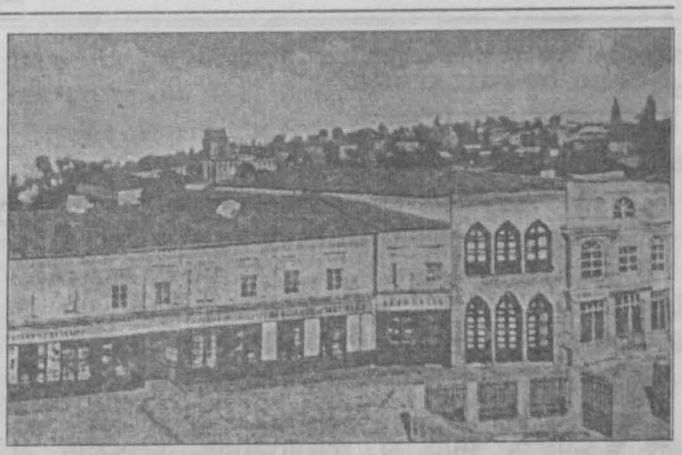

Hanul Bossel în 1856

pe al doilea portic, suprapus celui de la parter, și la care se ajungea prin două scări dispuse pe două laturi opuse. Scările, decorative și pitorești, dădeau în câte un foișor, asemănător cu cele de la casele boierești sau mănăstirești".

O variantă funcțională mult mai modestă o reprezentau hanurile mici, alcătuite din câteva prăvălii alăturate, cu odăi deasupra.

Conform documentelor, primul han bucureștean datează din anul 1670, iar la sfârșitul secolului al XVII-lea erau în total șapte. Primul mare han bucureștean a fost **Hanul Șerban-Vodă**, ridicat cu multă trudă de voievodul Șerban Cantacuzino (1679 – 1688), situat pe locul unde în prezent se află Banca Națională a României (vezi "Biblioteca Bucureștilor" nr. 1/1998, pp. 6 – 7).

Alte renumite hanuri bucureștene au fost **Hanul Constantin-Vodă**, dispărut, situat pe locul unde s-a construit în 1907 Palatul Poștelor (azi, Muzeul Național de Istorie) și **Hanul Sf. Gheorghe**, care se desfășura în jurul Bisericii Sf. Gheorghe Nou, distrus de marele incendiu din 1847. Ambele erau ctitorii brâncovenești, construcții ample, impresionante, dar și folositoare comerțului bucureștean.

În secolul al XVIII-lea numărul hanurilor a crescut simțitor, cele mai multe adunate în preajma Curții Domnești (Curtea Veche), unde se statorniciseră târguri.

La începutul secolului al XIX-lea sunt atestate 43 hanuri, dintre care 15 "mari", unele mănăstirești (**Stavropoleos**, **Greci**, **Zlătari** etc.) și celelalte, fără biserici.

Realitatea dovedea însă că hanurile mari se întreținеau cu dificultate, cu toate că erau aducătoare de mari profituri. Distrugeri considerabile le provocaseră și cutremurele din 1802 și 1838. Orașul evolua, se moderniza, iar înfățișarea hanurilor contrasta nefavorabil. Vremurile nu mai erau atât de aspre și nesigure pentru marfă și comercianți, iar negustorii preferau să-și expună minunățiile în văzul lumii, în forfota străzii. Prăvăliile se deschideau spre stradă, sau se construiau la stradă. Hanurile mari erau anacronice.

De asemenea, cazarea călătorilor începea să folosească hotelurile, primul, Hotelul Wilkinson, ființând în București din 1820. Unele hanuri își iau numele de "hotel": **Hanul Manuc** devine **Hotel Dacia**, **Hanul Trăznea – Hotel Orient**, **Hanul Gabroveni – Hotel Gabroveni** etc.

Deopotrivă, semnificația cuvântului "han" se modifică, fiind atribuit unor construcții de mici dimensiuni, cârciumi sau popasuri. Așadar, cu toate că numărul hanurilor crește considerabil, clădirile desemnate erau diferite de cele construite în secolele XVII – XVIII. În 1838 existau 145 hanuri în doar 3 din cele 5 sectoare bucureștene (79 în "văpseaua verde", 51 în "văpseaua albastră", 15 în "văpseaua roșu"). Printre cele noi se păstrau câteva, ca **Manuc**, **Filaret**, **Filipescu** și **Hanul Mitropoliei**, care nu își schimbaseră înfățișarea.

În orașul de azi numărăm pe degete hanurile tradiționale. Două sau trei sunt puncte de interes comercial și turistic, mărturii ale unui program care a ilustrat, prin construcții interesante, o etapă din istoria comerțului și zidirilor bucureștene. Celelalte, nici ele foarte multe, sunt ruine triste, lipsite parcă de viitor. Cine le va salva, într-un oraș cu atâtea probleme, cu case șubrede, cu câini comunitari, și aurolaci, și... ?

(Va urma)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scene bucureștene

Cosco

Mariana JAKLOVSZKY

Ne propunem să evocăm, chiar cu vorbele sale, un jurnalist uitat: Constantin Constantinescu – Cosco, stîlp al Bucureştilor, evocator al începutului de secol, cu lumea turbulentă a elevilor de şcoală implicaţi cu tot patetismul vîrstei în viaţa urbei, încă aproape rurală, căci el nu-şi aminteşte viaţa protipendadei, ci a unui Bucureşti modest, plin de viaţă, care se implica cu candoarea cetăţeanului turmentat în fiecare icnitură a vieţii, bună sau rea.

Cosco (născut în 20 februarie 1878) era creatorul unor personaje bucureştene efemere, care nouă nu ne spun nimic, dar care aveau mirosul vremii: Niţă Pitpalac, în diferite ipostaze: cu familia în Europa, la Karlsbad, la Londra... Tot el descria pe Costache Glumici şi umplea librăriile cu producţia pentru poporime: gen *Doamna e geloasă* (1933) şi răspîndea prin ziare reclame, care sunau promiţător: "Cereţi răvaşele de plăcintă ale lui Niţă Pitpalac" sau "Pentru risipirea gîndurilor negre cereţi carten de mare humor *Niţă Pitpalac la Londra* de C. Cosco. Preţul 40 lei".

Cosco s-a şcolit la liceele "Mihai Viteazul" şi "Matei Basarab". Din 1895 a fost acceptat ziarist, deci pe la 18 ani. Şi a scris apoi în multe reviste: "Naţionalul", "Românul", "Adevărul", "Timpul", "Epoca", redactor la "Universul", a condus revista "Veselia" şi şi-a răspîndit versurile în "Vieaţa", "Adevărul literar", "Moftul român", "Zeflemeaua", "Belgia Orientului"şi "Furnica".

Cărţile lui Cosco au dispărut. Erau efemere ca şi ziarele, întreţineau viaţa şi se prelungeau în moarte pe neştiute, ca ele. Au devenit rare şi au cărat cu ele un specific. Doar unele reviste păstrate prin biblioteci şi la colecţionari încăpăţînaţi mai reuşesc să învie din hîrtia acidă umbrele trecute. Umbra Cosco descrie în ziare alte umbre şi ştafetele se tot predau.

Revista "Veselia", la care a scris Cosco, o oprim la un an: 1941, ea, revista rezistentă, venerabilă, cu începutul la 17 noiembrie 1891 – 10 noiembrie 1916, apoi de la 20 – 27 decembrie 1918 pînă după cel de-al doilea război. Glumele războinice pe seama lipsei de curaj a ruşilor, euforia succesului, citite 50 de ani mai tîrziu, produc o stare de inconfort.

Anul intrării Germaniei în Rusia: de la bancurile cu adăposturi, covoare zburătoare, întuneric şi camuflaj, se trece la glume de încurajare, pentru menţinerea moralului în lupte. Se trăieşte mai ales din rememorări optimiste, cu evocări ale lui Fleva[1], Alex. Lahovari[2], guvernului Sturdza[3], mitropolitului Ghenadie Petrescu[4], unde îşi încearcă condeiul contemporanii uitaţi ai lui Caragiale: Rădulescu-Archibald, Cosco, neştiutul Dumca, pitiţii sub pseudonim, Rigo-Polu ori Nae Rândunescu.

Lumea privită dinspre slujbaşi, jurnalişti veseli şi fără griji, jerpeliţi şi cu morgă, care numeau restaurantul Capşa: "o cîrciumă unde societatea este insipidă, conversaţia anostă şi atmosfera soporifică".

Întîmplarea din alte lumi cu mitropolitul Ghenadie Petrescu pasionase mulţimea, care, rănită de nedreptatea făcută marelui ierarh, a cărui viaţă se scursese tăcută în acte de caritate, a reacţionat contra guvernului Sturdza. S-a făcut un pelerinaj la Căldăruşani şi s-a ţinut în sala "Dacia" cea mai formidabilă întrunire publică pe care a cunoscut-o ţara.

După Fleva, Palade[5], Mârzescu[6], a luat cuvîntul Alexandru Lahovari, care a zguduit asistenţa cu ciceroniana-i filipică împotriva farselor.

Iat-o relatată de Cosco cu mai multă atmosferă, într-un noian de fapte bine povestite întregind imaginea:

"Pe deal şi învăţam adesea: la istorie, la confecţionarea tilincilor din trestie, învăţam praştia, arşicele şi iarna cum să te dai cu săniuţa, cum să sgârşii adânc cu potcoava cismuliţei petecele de ghiaţă.

Când ne-am făcut mai mari, în liceu şi «am intrat în politică», dealul Mitropoliei, care putea acum să nu mai fie megieş caselor noastre, a avut cu totul altă chemare şi altă atracţie. Cum încasam un 3 la matematici, cum ne îndârjeam împotriva aşezământului sugrumător, şcoala, care oboseşte mintea tinerimii cu «abstracţii». Atunci dealul, care venea numai decât după sala «Dacia», asculta şi suporta descărcarea.

Ţineam sau cu «roşii» sau cu «albii», n'avea importanţă: tot la deal veneam. Ne alipeam la cei cari manifestau la Cameră pentru ca... să vie la putere şi umpleam curtea Mitropoliei.

Ne strecuram printre cetăţenii Foloştină, Cârpă'n nas, Cap de fier. Îi ascultam cum spumau contra reacţiunei.

Reacţiunea însă, reprezentată câte odată de monoclul lui Carp, ieşea la fereastra Camerei şi dădea cu tifla poporului... îngenunchiat. Poporul urla, reacţiunea aducea trupe şi politicienii mai mari şi noi ăştia în vârstă de 15 – 16 ani fugeam de rupeam pământul. Trăgeau ostaşii focuri oarbe şi, din deal, într'o clipă,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ajungeam numai pe burtă tocmai în vale, peste străduță, cu capul la temelia căsuței lui Stan sacagiul.

Fusese victimă Barbu Catargi[7], ucis de un glonte; pe lânga Fleva șuierase un plumb. Aveam tradiții de glorie aci și când într'o zi de manifestație, fugărit de armată m'am trezit jos, fără pălărie și cu hăinuțele sfâșiate, am simțit că sunt un erou al luptelor politice.

Și Fleva fusese arestat și l'au scos dela Văcărești cu flori. Adică eu, ce?

La 5 Aprilie, când cu legea maximului, am smuls pietre din piața Ghica spre a da piept cu cavaleria care șarja.

Atunci guvernele picau la prima pietricică. Mai târziu, în strada Enei, i s'a zis pietricelii «cărămidă». Agenții electorali desfundau butoaie de vin fiindcă veneau «ai noștri» și intrau în pâine; pe noi, politicienii mici, din potrivă, ne dădeau afară din clase profesorii.

Și magnetul Mitropoliei ne atrăgea totuși mereu.

Din deal svârleam cu ouă clocite în cupeurile cari porneau vijelios dela Cameră; acolo atârnam tinichele vehiculelor deputaților.

În dealul Mitropoliei am creiat precedentul pe care istoria rece, indiferentă și... nerecunoscătoare nu-l relevă. Aci, printr'o stratagemă a lui Toni Bacalbașa care a derutat vigilența cordoanelor de gardiști și armată, am răbufnit dela o întrunire dela «Dacia» prezidată de N. Fleva, în chestia Mitropolitul Ghenadie, și am făcut isprava. Am dat năvală în țarcul clopotului cel mare, și tineri, aproape cu făclii la nas, am aprins acolo altă făclie: aceea a vestirei naței. Am înșfăcat frânghiile clopotului și am tras cu convingere, cu îndârjire... să afle poporul ce se petrece cu... Mitropolitul țării.

Și dealul Mitropoliei s'a tăiat. Dealul unde de atâtea ori am rugat pe Sf. Dumitru să-și reverse îndurare udând ogoarele.

Dacă acest deal ar fi fost doar un isvor de amintiri personale, lucrul n'ar fi prezentat importanță. Dar dealul Mitropoliei a mai fost pentru toți bucureștenii ceva mai de preț.

Și în vremurile de fericire ale dealului au fost supărări, deși pâinea era «15 bani», ocaua de vin 50, «chilu» de carne 40 de bani și apa, pe care o limpezeam cu piatră acră, 5 parale donița, dela sacagiii cari strigau pe franțuzește: o! o! oop!

Avea și atunci omul necazuri în casă, în amor, în afaceri sau în politică, deși în politica de odinioară rotația ciolanului era destul de asigurată.

Dar pentru toate supărările, bucureștenii recomandau un leac fără de greș:

– «Te-ai supărat? Dealul Mitropoliei!»

Dacă nu te mulțumea soluția și răspundeai ironic «mersi», sfătuitorul revenea cu completarea sfatului: «dealul e mare... te dai peste cap și-ți trece».

Leacul acesta era introdus până și în școli. Foarte de multe ori ne-a trimis d. Matei, – «profesor de grecește la mai multe licee din Capitală» (așa se prezenta răposatul) pe dealul Mitropoliei când, traducând prost *Anabasis*, primeam contravaloarea lui 3.

Sau când nu știam reguli elementare de gramatică.

– «Alfa-iota, omicron-iota sunt lungi la sfârșitul cuvintelor? Trei!... Și... Dealul Mitropoliei dacă te-ai supărat!»

Dar dealul s'a tăiat...

Unde oare s'au mai dus de atunci bucureștenii (să se dea peste cap) spre a le trece supărările?"

Cam lung citatul, dar pare o altă lume, un pământ cu dealuri, care pier unul după altul, tristă, neinspirată... tradiție, iar singură, întrebarea, rămîne fără răspuns.

Note:

1. **Fleva, Nicolae** (1840 – 1920). Om politic, avocat și elocvent orator, publicist cunoscut, unul dintre fondatorii Partidului Național Liberal, deputat din 1876, primar al capitalei între 1884 și 1886 și ministru de mai multe ori. Răzvrătit contra guvernului I.C. Brătianu, trece mai tîrziu la conservatori, iar în perioada neutralității României (1916 – 1918) este filogerman.

2. **Lahovari, Alexandru** (1841 – 1897). Om politic, remarcabil prin diversitatea și vastitatea cunoștințelor sale, este licențiat în drept în Franța. Deputat, apoi senator conservator, este de mai multe ori ministru. Se opune guvernării lui I.C. Brătianu prin acea acțiune a "opoziției unite". Traduce din V. Hugo și scrie versuri.

3. **Sturdza, Dimitrie A.** (1833 – 1914). Liberal moderat cu studii economice, financiare și istorice în Germania. Implicat în lupta pentru Unirea Principatelor, devine secretar particular al lui A.I. Cuza și ministru între 1859 și 1861. Partizan al lui Ion Ghica, se implică în coaliția contra lui Cuza. După căderea lui Cuza, devine unul dintre fondatorii P.N.L. Cu mici întreruperi, este o personalitate de frunte a politicii românești. Membru al Academiei Române, autor al unor studii istorice importante, lansează colecții documentare monumentale.

4. **Ghenadie Petrescu**, mitropolit al Țării Românești între 1893 – 1896, după ce fusese episcop al Argeșului, timp în care a restaurat biserica și a clădit localul seminarului. Caterisit de Sf. Sinod pentru delicte religioase, trezește o compasiune generală până a influența situația guvernului. Se revine asupra caterisirii, dar mitropolitul demisionează și se retrage la mănăstirea Căldărușarni.

5. **Pallade, George D.** (1857 – 1903). Magistrat, avocat, profesor de economie politică și drept. Membru P.N.L., scrie la "Românul" și ca deputat susține, alături de A. Rosetti, colegiul unic și libertatea absolută a presei. Face parte din dizidența liberală împotriva lui I.C. Brătianu. Ministru de mai multe ori, adversar al conservatorilor, reținut de istorie ca om serios și cumpătat.

6. **Mârzescu, George** (1834 – 1901). Studii franceze de drept, profesor de drept civil la Iași, avocat. Liberal moderat, prefect de Iași, printre fondatorii P.N.L., deputat și senator, ministru de mai multe ori.

7. **Catargi, Barbu** (1807 – 1862). Om politic conservator, la 1843 director în Ministerul Dreptății, 1849, vornic al poliției, 1857, membru în Divanul Ad-hoc. Sub Cuza Vodă: ministru de finanțe, prim ministru, ministru de interne. Remarcabil orator, dar și adversar al legii rurale, este asasinat la 8 iunie 1862.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CIOC, CIOC, CIOC!

– trei cuplete cu Tănase –

Multe "cuplete" celebre ale lui Constantin Tănase – comice, satirice, dramatice, sociale – s-au bucurat de popularitate și datorită plăcilor de patefon (sau de gramofon) : discuri de ebonită, casabile, avînd diametrul de 25 de cm și funcționînd cu viteza de 78 de turații pe minut. Din colecția casei "Columbia" (firmă engleză cu sucursale în România), părinții mi-au lăsat moștenire o sumă de plăci, editate între 1920 și 1930, cu melodii (cîntece populare și romanțe) interpretate de Zavaidoc, de Jean Moscopol, de Marioara Tănase (așa semna la debut!), de Titi Botez și de alții. Printre aceste plăci, uzate astăzi, cîteva cuprinzînd "cuplete satirice" vorbite și cîntate de Constantin Tănase.

Astfel, **Divorțatul** și **Ai greșit adresa (Rosenblut)**, sub fiecare titlu existînd mențiunea "cîntat de CONSTANTIN TĂNASE acompaniat de orchestră", au apărut pe discul cu numărul de cod D 8565/ H 1222-23. Cupletul **Și...**, din Revista **Cioc, Cioc, Cioc** de N. KIRIȚESCU, este "cîntat de C. TĂNASE, GIUGARU SANDI-HUȘI & CODRUȚ acomp. de orchestră" (pe discul D 15747/ H 1768). Marele Giugaru (de mai tîrziu) era de loc din Huși.

Revista **Cioc, Cioc, Cioc** a fost prezentată de Compania "Cărăbuș" (condusă de Constantin Tănase) în stagiunea de vară 1928. Era a 25-a revistă scrisă de dramaturgul și regisorul N. Kirițescu, iar bucățile muzicale purtau semnăturile Ion Vasilescu, Ionel Fernic, R. Laver. În aceeași stagiune de vară, la Teatrul "Cărăbuș", a dansat și a cîntat "sirena tropicală", artista de culoare Joséphine Baker (1906 – 1975), pe-atunci, în vîrstă de 22 de ani. Tănase a angajat-o plătind-o cu suma fabuloasă de 100 000 de lei de reprezentație – cel mai mare gaj încasat pîn-atunci la noi de vreun artist străin în turneu.

Despre celelalte două cuplete satirice n-am putut găsi informații privitoare la autor și la data cînd au fost compuse și cîntate. Oricum, judecînd după seria de cod a discului, sînt anterioare anului 1928; din amintirile bătrînilor par a fi de prin 1922 – 23.

Romulus VULPESCU

DIVORȚATUL

(Vorbit): Am divorțat. Pe cinstea mea, nu vreți să mă credeți, dar eu am divorțat. Păi nu mai puteam să trăiesc cu nevasta, domnule! Toată ziua mă certam. Ba, de multe ori, chiar ne și băteam, zău așa! Poate credeți dumneavoastră că n-am intrat și eu în tranșee, adică sub pat. Dar, de data asta, nu mai merge, am divorțat. Mai bine liber și independent, dom'le! Ce-mi trebui' mie însurătoare, domnule?

(Cîntat): De-acuma, frate, nu mă mai însor
Și-am să sar într-un picior.
Mîncarea singur o să mi-o gătesc,
Singur o să mă cîrpesc.
Căci de belea mă rog să scap,
(Chiuit în cor de membrii orchestrei):
Hei!
Ca să pot să-mi fac de cap!
Că pe divan m-oi lăfăi,
Hei!
Și-o să dorm cît oi pofti!

(Vorbit): Mai bine, dom'le! Mai bine singur și independent. Ce-mi trebui' mie-nsurătoare? Ducă-se dracului de muiere! Asta-mi trebui'? Pacoste-mi trebui' mie?

(Cîntat): În ziua de-astăzi, decît însurat
Mult mai bine – spînzurat:
Nevasta-ți cere cît nu poți să dai
Și dacă nu-i dai n-ai trai!
Și zece lefi dac-ai avea,
Hei!
Nu-ți ajung, zău, pentru ea!
Oricît i-ai face și i-ai da,
Hei!
Taman n-o poți sătura,
Hei!

(Vorbit): Păi, n-am văzut și la alții? Ducă-se dracului de pomană!

(Cîntat): Că stofa-n piață-i scumpă de speriat:
Rochia lungă s-a inventat;
Că pielea-i scumpă ca o trufanda,
Nevestica cizme vrea!
Și ca să nu mai facă gură,
Hei!
Tu-ți pui pielea-n saramură!
Căci dacă nu-ți dă ea... "ceva",
Hei!
Vai de "pielicica" ta!

(Vorbit): Vai de capul meu! Numai eu știu ce-am pățit. Să fie-a dracului de muiere!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

(Cîntat): Femeia-ți cere să-i faci pălării,
Dar nu-ți face,-n schimb, copii.
Copiii sînt belele pentru ea:
Vrea să fie subțirea!
Iar dacă-ți toarnă pruncul, hei,
Hei!

Și birjar trebui' să-i iei:
Ea – la Șosea cu faetonul,
Hei!

Tu – acas'cu biberonul!

AI GREȘIT ADRESA (ROSENBLUT)

(Cîntat): Aveam niște case dotale
Pe care voiam să le vînd
Și-am dat un anunț la jurnale
Ca să le pot da mai curînd.
Să nu-mi bat capul cu samsari
Am scris : "Refuz intermediari".

Refren
A doua zi, pe la cinci jumătate,
Aud în ușă bătînd cineva:
(Cioc, cioc! Cioc, cioc!)[1]
Mă scol din pat ca să văd cine bate
Și cînd deschid, cine credeți că era?
Rosenblut!

I-am spus : "În anunțul meu scrie
Că nu vreau samsari, scumpe domn,
Și, totuși, vii, ce obrăznicie,
Ba încă mă scoli și din somn!".
Și nici n-am vrut scurt să-l înjur,
I-am dat doar un picior în… spate.

Refren
A doua zi, pe la cinci jumătate…

Mă-nfurii, la gură fac spumă,
Îl iau, ca pe-o cocă-l frămînt,
Îl svîrl și-l întind ca pe-o gumă
Și, zdup, cu el de pămînt!
Și de l-al șaptelea etaj
L-am aruncat jos pe pavaj!

(Vorbit): Ha! Ha! Ha!

Refren
A doua zi…

Am dat mii de-acătiste, la miruri,
La Sfînta, cu popi m-am rugat.
M-am uns cu tămîie, cu miruri,
De Rosenblut tot n-am scăpat.
La urmă, ca să-i scot la cap,
Am dat foc casei ca să scap!

(Vorbit): Ptiu, drăcia dracului! Ei, ce credeți c-am pățit?

Refren
A doua zi, pe la cinci jumătate,
Aud în ușă bătînd cineva:
Mă scol din pat ca să văd cine bate
Și cînd deschid, cine credeți că era?
Rosenblut!

ȘI…

(Cîntat):

TĂNASE Trăiești viața zi cu zi
Și
Tot aștepți zile mai bune.
Crezuși că t-ei procopsi
Și
O să se-ntîmple-o minune!
Speri mereu c-o vei plesni
Și
Ți-amintești cum scrie-n carte:
"Sperando, sperando…"
Și…

GIUGARU & CODRUȚ Și…
Ei, și-așa mai departe!

GIUGARU Ieri, o fată întîlnii
Și
Mă luai după ea încet.
Ea – îndată se-nroși
Și
Mi-a făcut un semn discret.
Eu – la "Flora"[2] o poftii
Și
Într-un cabinet aparte,
O pupai cu ghidușii
Și…

TĂNASE/ CODRUȚ Și…
Ei, și-așa mai departe…

CODRUȚ Un prieten mă pofti
Și
Mi-a dat un dejun copios;

1. Cele patru ciocănituri erau sugerate, ritmic, prin bătaia bețelor de la toba de acompaniament orchestral.
2. Restaurant celebru (cu separeuri), în Bucureștii de-altădată.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Dar mîncai nişte scrumbii
Şi
Parc-aveau ceva miros.
În grădină o tulii
Şi
Pe-o potecă mai departe,
Lîng-un pom eu mă pitii
Şi...

TĂNASE & GIUGARU Şi...
Ei, şi-aşa mai departe...

TĂNASE Am iubit-o pe Mimí
Şi
Mi-a tras chiulu' c-un crupier.
M-aprinsei după Fifi
Şi
O prinsei în adulter!

(Vorbit):

GIUGARU Ete-a dracului!

(Cîntat):

TĂNASE Mai cu toate-aşa păţii
Şi
Mi-am zis: "Dragă-atunci însoar-te!"
Mă-nsurai – ce-o fi o fi! –
Ei, şi-a fost...

GIUGARU & CODRUŢ La fel, mai departe!

GIUGARU La un cinema răzbii
Şi
Lîng-o damă mă pusei.
Mîna nu ş' cum o greşii
Şi
Nimerii în poala ei.
Pe la pulpe-o pipăii
Şi
Lăsînd jena la o parte
Pe genunchi mă pripăşii
Şi...

TĂNASE GIUGARU & CODRUŢ ... Ei, şi-aşa mai departe!

TUSTREI Şi trec anii zi cu zi
Şi
Toate, mă, te părăsesc:
Şalele-ncep a trozni
Şi
Balamalele slăbesc.
Capu-ncepe-a bîţîi
Şi
Ţi se moaie toate-n parte :
Mîna şi picioarili
Şi...
... Ei, şi-aşa mai departe!

Imagine din filmul *Visul lui Tănase*, 1932

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

Documente inedite din colecțiile Bibliotecii Naționale

Corespondența lui Corneliu Pop Păcuraru cu Ioan Bianu și Eugen Brote

Elena-Maria SCHATZ

În colecția de manuscrise a Bibliotecii Naționale a României se află un lot de 53 de scrisori inedite, semnate de Corneliu Pop Păcuraru. Dintre acestea, 8 scrisori, datate între 14 X și 28 XII 1893, i-au fost adresate lui Ioan Bianu, iar 45 de scrisori, datate între 23 XI 1893 și 31 V 1904, i-au fost adresate lui Eugen Brote. Cei doi destinatari ai corespondenței s-au remarcat printr-o susținută activitate militantă în sprijinul idealurilor naționale ale momentului istoric: unirea tuturor românilor și făurirea României Mari.

Ioan Bianu (1856 – 1935), profesor universitar și academician (1902), editor de texte românești vechi și autor al unor remarcabile cercetări asupra culturii românești vechi, cercetări încununate prin publicarea monumentalei lucrări *Bibliografia românească veche* (în colaborare), a fost și un militant activ pentru cauza românilor ardeleni.

Eugen Brote (1850 – 1912), participant activ la mișcarea Memorandumului, autor al unor lucrări de agronomie și al lucrării *Die rumänische Frage in Siebenbürgen und Ungarn. Eine politische Denkschrift/ Chestiunea română în Transilvania și Ungaria. Memoriu politic*, apărută în 1895, care a avut un larg răsunet în țările europene, a publicat numeroase articole în "Foișoara Telegrafului român" și "Tribuna" (ziare la a căror înființare a avut un rol deosebit), în "Tribuna poporului"și "Deșteptarea".

Ioan Bianu și Eugen Brote, animați de aceleași înalte idealuri, au fost nu numai colaboratori apropiați, ci și foarte buni prieteni, așa cum rezultă dintr-un alt lot de corespondență purtată între cei doi, între 1888 – 1908, aflată tot în colecțiile Bibliotecii Naționale. De altfel, și din corespondența lui Corneliu Pop Păcuraru cu cei doi reiese strânsa lor colaborare în problemele legate de conducerea și orientarea "Tribunei" sibiene, după autoexilarea lui Eugen Brote în Regat, în preajma procesului memorandiștilor.

Dar cine a fost Corneliu Pop Păcuraru?

Informațiile referitoare la viața și activitatea lui sunt destul de sumare. Lucian Predescu, în ed. a II-a revizuită și mult îmbogățită a utilei sale *Enciclopedii*, aflată în manuscris în fondurile Bibliotecii Naționale a României, ni-l prezintă astfel: "Păcurariu Pop Corneliu, prof. și publicist n. 1858 în Șard (J. Alba). Liceul la Năsăud, teologia în Blaj. Redactor la «Tribuna» din Sibiu, a fost osândit la închisoare de stat și pedeapsa a trebuit să o facă în Năsăud. După ispășirea pedepsei de vreo 2 – 3 ani, trecu în Regat, fu revizor la Vâlcea, profesor secundar la Slatina și Călărași. În fine, funcționar la Creditul Rural din București; a murit în 1904. El colaborează și la «Observatorul» lui G. Bariț. Opera: *Regule de bon-ton*, Blaj, 1882; *Carmen Sylva. Cuvinte sufletești*, trad. Buc. 1888".

În *Bibliografia românească modernă* publicată de Biblioteca Academiei Române, sub vedeta POP PĂCURARIU CORNELIU (1854 – 1904) găsim o singură lucrare, descrisă astfel: *Regule de bon-ton* (Estragere dein deosebite isvóre) de Corneliu Popu Pecurariu, Blasiu. Tip. Seminariului gr. catholic, 1882 (20,5x13) 48 p.

În articolul referitor la "Tribuna", cotidian politic și literar care a apărut la Sibiu de la 14 aprilie 1884 până la 16 aprilie 1903... din *Dicționarul literaturii române de la origini până la 190*, București, Editura Academiei R.S. România, 1979, p. 860 – 861, Remus Zăstroiu, după ce ne informează că în primele luni de apariție a ziarului funcția de redactor responsabil i-a revenit lui Slavici, continuă: "Această funcție, care îl făcea pe deținătorul ei pasibil de a răspunde în fața justiției pentru tot ceea ce se publica în coloanele ziarului, este preluată, apoi, de la 7 iunie 1884, de Corneliu Pop Păcurar". Din cele patru variante de nume deja citate (Păcurariu Pop Corneliu, Popu-Pecurariu Corneliu, Cornel Pop-Păcurar și Corneliu Pop Păcuraru) ne-am oprit la forma Corneliu POP-PĂCURARU deoarece ea apare constant, caligrafiată perfect lizibil, de mâna autorului însuși, pe toate cele 53 de scrisori, scrise ulterior tipăririi cărții *Regule de bon-ton*, care îi lansase numele într-o grafie etimologizantă.

Scrisorile sunt o cronică destul de amănunțită a ultimilor 11 ani din viața autorului lor. În plus, ne furnizează informații care pot completa notița biografică din *Enciclopedia* lui Lucian Predescu și anume: Corneliu Pop Păcuraru a călătorit în străinătate: "Poate unde am mai fost și din țeară afară" (Ms. 4076). În lipsa unor informații precise putem presupune fie că, în timp ce urma teologia la Blaj, a făcut obișnuita călătorie de studii în Italia, fie că a fost la Viena ori chiar în Germania, prilej cu care și-a perfecționat cunoștințele de limbă germană.

O altă informație furnizată de corespondență este aceea că în noiembrie 1893 era profesor de limba germană la Vaslui (Ms. 4055 – 4057), post pe care l-a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

părăsit la 21 noiembrie al aceluiaşi an, când a revenit la "Tribuna" din Sibiu. A rămas aici până în primăvara anului 1894, când a obţinut, datorită intervenţiei prietenului şi protectorului său, Eugen Brote, pe lângă Dimitrie A. Sturdza, un post la Creditul Rural din Bucureşti.

Un lot de 17 scrisori pe care i le-a scris lui Eugen Brote între 1894 – 1904 (anul morţii) sunt, pe de o parte, manifestarea neobosită a celei mai fierbinţi recunoştinţe pentru sprijinul acordat în toţi aceşti ani de boală şi suferinţă (o endocardită care i-a diminuat, treptat, capacitatea de muncă, provocându-i grele suferinţe, atât fizice cât şi morale: suferea cumplit văzându-se incapabil de a-şi mai câştiga existenţa), iar pe de altă parte, manifestarea unei permanente preocupări pentru "mersul cauzei noastre în Ardeal" şi pentru ecoul pe care-l aveau în Regat problemele şi frământările ardelenilor. Critică şi deplânge greşelile care s-au făcut de ambele părţi ale Carpaţilor, greşeli care – se temea el – ar putea compromite cauza unirii. Pentru Eugen Brote are o caldă şi sinceră admiraţie. Recunoştinţa, permanent exprimată, nu devine slugărnicie, îl sfătuieşte cu luciditate şi competenţă, îl încurajează în împlinirea misiunii sale. Din tot ce a scris, Corneliu Pop Păcuraru apare ca un om onest, lipsit de ambiţii deşarte, gata să cedeze pentru pace şi armonie, un om demn, convins că unei înalte protecţii este dator să-i răspundă prin devotament şi muncă neobosită.

În cele ce urmează ne vom apleca, însă, numai asupra primului lot, format din cele 36 de scrisori, adresate de Corneliu Pop Păcuraru (între 10 XI 1893 şi 10 II 1894) atât lui Ioan Bianu (8 scrisori) cât şi lui Eugen Brote (28 de scrisori). Ordonate strict cronologic, indiferent de destinatar, aceste scrisori ar putea constitui un adevărat jurnal al celor 80 de zile pe care autorul le-a petrecut în redacţia "Tribunei," o cronică a evenimentelor din această perioadă deosebit de frământată a publicaţiei sibiene.

Dar, să reconstituim antecedentele imediate ale acestui adevărat jurnal epistolar. În anul 1893, când s-a dezlănţuit persecuţia participanţilor la mişcarea memorandistă, Eugen Brote, proprietar al ziarului "Tribuna" şi al Institutului tipografic, s-a refugiat în Regat, la Bucureşti. În noiembrie al aceluiaşi an Corneliu Pop Păcuraru, profesor de limba germană la Vaslui, îi scria lui Ioan Bianu: "Stimate Domnule Bianu, dacă crezi că se simte trebuinţă la Tribuna de vr'un redactor, scrie-mi, te rog. Ceea ce îmi va trebui, vor fi cheltuielile de drum. Iau şi responsibilitatea [funcţia de redactor responsabil, vacantă prin arestarea redactorului responsabil Septimiu Albini (n.n.)]. Dacă Dl. Brote e la Bucuresci, veţi discuta mai bine lucrul acesta. Al dumitale stimător..." (Ms. 4056).

La 22 XI îl anunţa pe Ioan Bianu că a "sosit în Sibiu în pace... ieri" [21 XI 1883 (n.n.)] (Ms. 4061). Din scrisoare reiese că de la Vaslui a trecut prin Bucureşti pentru a discuta cu Eugen Brote sarcinile funcţiei spre care se îndrepta: "Voi urma cu promptitudine Consiliile Dvoastră" (Ms. 4057).

La 23 XI un prim raport către Eugen Brote, la două zile de la sosirea în Sibiu: a predat scrisorile primite de la Eugen Brote pentru "Dl. Dr. Raţiu... domnului Branisce... Dl. Bechnitz nu era acasă. Am lăsat scrisoarea în mânile Dnei Surori a Dlui Bechnitz. Îl voi mai căuta. Cum spunea Dna soră a Dlui Bechnitz, dl. Bechnitz e foarte gingaş întrucât privesce vanitatea. Dacă va fi să rămân aci, îmi voi da toată silinţa pentru ca să îl înduplec a ne fi sfătuitor... Dl. Augustini e un om foarte înţelegător şi muncitor şi mi se pare vrednic de multă sprijinire... Să iau în primire lucrările n-am putut, pentru că nici după predarea scrisorii nu eram socotit ca intrând în vr'un drept. Dl. Branisce pare foarte surprins... Ziarului o să încerc a-i da viaţă prin o variaţie şi energie chebzuită... Articolul Dtale se va publica îndată ce voi fi introdus şi sperez să intru cu desăvârşire în vederile Dtale" (Ms. 4061).

La 24 XI îi scria lui Ioan Bianu: "Îmi e teamă că nu mai sunteţi stăpîni pe Tribuna şi pe institut [Institutul tipografic (n.n.)] şi că nu mai puteţi avea nici-o înrâurire asupra ţinutei acestui ziar... Eu personal mă găsesc în cea mai dificilă situaţie... Cu oamenii me înpac eu şi dânşii cu mine, dar nu e ceea ce vreau eu: să fiţi aici, Dvoastră, prin mine. Cred că strângând dl. Brote niţel lucrurile, situaţia se va schimba. Niţică voinţă mai multă acolo şi vor vrea şi aceşti d'aci" (Ms. 4064).

"Dl. Raţiu are o osăbită predilecţie faţă cu Dl. Branisce şi în cestiunea aceasta e cu totul stăpânit de Dl. Branisce. Dta eşti aproape exclus din lucrările Tribunei. Ce e de făcut?" – îl întreba Corneliu Pop Păcuraru la 27 XI pe Eugen Brote. Din articolele pe care Eugen Brote le trimisese din Bucureşti "Dr. Raţiu şi Dl. Branisce... înlocuiesc în întregime cuprinsul". Anexează un decupaj din ziar cu textul lui Brote cenzurat de cei doi şi comentează: "Dta eşti în măsura de a şti că în interesul chiar al păcii, al siguranţei de pace e ca noi să ne dăm silinţa pentru a se face dreptate tuturor popoarelor nemaghiare din Ungaria" (Ms. 4063).

La 30 XI îl anunţă pe Eugen Brote: "Nu pot face chiar nimic la redacţie. Orice dau eu dl. Branisce schimbă ori retrage". Îl roagă să-l ajute să se înapoieze la catedra pe care o părăsise, ori la vreo altă catedră de limba germană: "Sciu că au nevoie de profesori de limba germană. Numai astfel cred eu că e cu putinţă să nu provocăm nici aci nemulţumiri... Nu e bine să deşteptăm supărări... Drul Raţiu i-a dat Dlui Branisce cuvântul de onoare că va rămâne aşa cum se găseşte redactor responsabil şi aceasta a făcut-o în faţa tuturor celor din redacţiune. Deci e cu neputinţă aranjarea altfel a acestui lucru. Situaţia e uşor de rezolvat. Rămâne Dl. Branisce până la înapoierea dlui Albini" (Ms. 4065).

La 2 XII îi reproşează lui Eugen Brote "că prea ai lăsat mână liberă aci... Sperez că din venirea mea aici s'au mai lămurit multe lucruri" (Ms. 4069). La 4 XII: "lucrurile stau tot în situaţia veche până la întrunirea Comitetului când prezidentul [Dr. Raţiu (n.n.)] va

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

supune membrilor cestiunea conducerii Tribunei" (Ms. 4070). Peste cinci zile, la 9 XII îi trimite un decupaj din ziarul "Românul", cu următorul text: "Comitetul național român din Transilvania a hotărât a esclude din sânul său pe d. Eugen Brote. Acesta în urma unei polemice dintre Timpul și Voința Națională în care a intervenit și d. Brote printr-o scrisoare publică" (Ms. 4071).

La 14 XII îl anunță pe Eugen Brote de iminența suspendării gazetei "pentru că editorul este în străinătate [Eugen Brote se afla la București (n.n.)]... Am supus cestiunea lui Strausenburg și ți-am dat depeșă, ca să-i trimiți o plenipotență pentru a te reprezenta" (Ms. 4068). "E vorba să se dea hotărârea de a nu mai apărea ziarele, deoarece bazându-se pe un paragraf al legii și pe cuvintele din scrisoarea Dtale au găsit că editorul trebue să locuiască în localitatea editurii. Instrucția a ținut azi de la 8 la 1 și continuă și d.a. la oarele 5. E citat și Moldovanu și Scurtu. Mi se pare că e vorba de o resbunare personală pentru că s-a publicat scrisoarea Dtale și apoi mai e vorba și de a face asupra Dtale presiune să cedezi ziarele pe prețuri mai ieftine... după ce vei fi vândut ziarele, Comitetului. Instrucția e numai comercială..." (Ms. 4073).

La 17 XII: "Părerea dlui dr. Brote [avocat Aurel Brote, fratele lui Eugen (n.n.)] e ca să treci institutul pe numele altuia. De la proces au lipsit toate actele prin care s-ar fi putut dovedi că toate sunt în regulă" (Ms. 4075). În aceeași zi, Corneliu Pop Păcuraru îi scrie și lui Ioan Bianu: "Cu ziua de astăzi s-a interzis apariținea ziarelor Tribuna și Foaea Poporului. Mie mi se pare că inițiativa e din răzbunare personală... Hotărât e, că nici unul dintre aceste ziare nu va apărea – cum îmi spunea Dl. Valeriu Branisce – înainte de a trece ziarele în proprietatea altora... Eu cred că ar fi bine, ca în nici un caz să nu se lase Comitetului național ziarele... Ni s-a spus, adeca s'a spus redactorilor responsabili și responsabilului pentru editură că nici un nr. nu va mai eși, ba dimpotrivă, vor fi închiși și amendați cu câte 500 fl. de fiecare număr. Ce e acum de făcut? Institutul e la sfârșitul anului și situația școlară încurcată, ear cei din comitet, afară de ai noștri, au ambiția să fie ziarele ale lor și, mi se pare, să schimbe ținuta ziarelor și în raporturile de dincolo" (Ms. 4059).

La 21 XII, către Eugen Brote: "Stăm pe loc și cred că vom mai sta... Drul Rațiu mi se pare că e în situații foarte grele... Dsa nu mai poate duce advocatura cu isbândă și impresia ce-mi face e că se găsesce rău, dar își păstrează buna despoziție căci e bine să se arate neîngândurat. Cred că situația Dsale e foarte gra" (Ms. 4076).

Peste două zile, la 23 XII, se adresează lui Ioan Bianu: "Nime dintre noi nu mai știe de o săptămână încoace ce e de făcut. Nici o scrisoare și nici o știre de la Domnia Voastră; chiar nimic de o săptămână încoace. Nimeni nu a primit și nu scie nimic, din voința Dlui Brote și din sfaturile ce ne-ați da. Stăm cu toții și ne plimbăm, fără rost și sfat, mari și mici. Te rog comunică și Dlui Brote pentru că nu mai scim de primesce ori nu scrisorile" (Ms. 4058).

La 28 XII scria două scrisori, una lui Ioan Bianu (Ms. 4108) alta lui Eugen Brote (Ms. 4077), pe aceeași temă: nu sunt bani pentru plățile care trebuie făcute la 1 ianuarie. A discutat și cu dl. dr. Rațiu, Comitetul are foarte puțini bani, nu poate da ajutoare ziarelor. "Abonamente nu mai vine nici unul ear la cassă lipsesc și micile cheltuieli zilnice" (Ms. 4077).

În tot cursul lunii ianuarie, prin scrisori adresate atât lui Eugen Brote cât și lui Ioan Bianu insistă să părăsească redacția. "Conflictul stârnit prin sosirea mea fără veste aci, numai prin plecarea mea se poate înlătura" (Ms. 4078), cu atât mai mult cu cât se apropia data ieșirii din închisoare a dlui Septimiu Albini. "Se fac pregătiri în redacție pentru a fi întâmpinat festiv".

La 28 I 1894 îl anunță pe Eugen Brote: "Am reînceput joi după amiază munca (deci s-a ridicat suspendarea!). Mă gândeam că totuși sunt dator a rămânea în redacțiune până la venirea Dlui Septimiu Albini pentru ca să nu ți se zică dumitale că ai înlăturat pe Dl. Branisce și că Tribuna a rămas fără prim redactor. Cu felul cum e redactată acum Tribuna... sperez că sunteți mulțumiți. Popa Neacșa a intrat astăzi în închisoarea ordenară din Sibiu... Kolozsvar aduce scirea că procurorul general a cerut o instruire suplimentară ori complimentară a instrucției în procesul Memorandului că – scrie Kolozsvar – drul Lucaciu [preotul dr. Vasile Lucaciu (n.n.)] și Rațiu au fost declarat, că dânșii n'au fost față la ședința în care s-a stabilit cestiunea Memorandului. Până astăzi Dl. Dr. Rațiu nu s-a pronunțat asupra acestei știri din Kolozsvar" (Ms. 4083).

Ultima scrisoare, la 10 II 1894, către Eugen Brote: după insistențe pentru a fi ajutat să plece din redacție, încheie cu cuvintele profetice: "... după toate socotelile mele o descompunere se va face în mijlocul lucrării, pe care ați dus-o atât de bine înainte" și semnează, așa cum semnase, de altfel, toate scrisorile: "Al Dtale devotat Corneliu Pop Păcuraru" (Ms. 4090).

Scrisorile sunt, în majoritate, lungi, de o mare bogăție sub aspect documentar. O spicuire fugară are riscul creării unei imagini incomplete ori deformate. Numai publicarea integrală, cu note explicative, ar putea releva, neștirbită, valoarea lor documentară, pentru un moment crucial al importantei publicații sibiene: trecerea treptată de sub conducerea și proprietatea lui Eugen Brote sub influența lui Ioan Rațiu, trecere care, de fapt, nu a fost în avantajul gazetei. Așa cum afirmă Remus Zăstroiu (*Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*): "Tribuna devine astfel un oficios al grupării politice din care făcea parte Dr. Rațiu, își pierde treptat pe acei cititori, cei mai mulți de altfel, care îi sprijineau pe vechii tribuniști (Bechnitz, Slavici, Brote ș.a.). Din această cauză va scădea și influența politică a gazetei care, mai ales după 1900, va deveni un ziar provincial, de interes local".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Mihai CIMPOI

Dumnezeul arghezian și Demiurgul eminescian

La Eminescu, totul se pune sub semnul unei ordini universale, ale cărei legi nu le poate schimba nici măcar Demiurgul. Lui Hyperion i se dă tocmai lecția de determinism strict, inebranabil. Structura cosmică primordială, cu însuși Demiurgul în vîrf, scufundat într-un plîns ce i se întoarce în propriul auz, nu mai poate fi clintită. Universul ia formă de cerc închis. Aventura hyperionică sfîrșește în re-împăcarea liniștită cu rolul său predeterminat de eon al Demiurgului, de esență superioară.

La Arghezi, Demiurgul e Dumnezeul creștin, pe care omul, oscilînd între credință și tăgadă, vrea să-l pipăie și să urle: "Este!" Căutarea are loc într-un cîmp tensionat de sfîșieri continui, sub auspiciile *vinei*, *osîndei* și *pedepsei*. Nu însă și ale *mîntuirii*, căci căutarea Absolutului – împămîntenită, creștinizată (spre deosebire de cea pur transcendentală a eului eminescian) – este împiedicată mereu de conștiința imposibilității de a primi vreun semn din partea celui căutat. Mai mult: intervine chiar interdicția de a-l cunoaște: "Dar eu, rîvnind în taină la bunurile toate,/ Ți-am auzit cuvîntul zicînd că *nu se poate*" (*Psalm: Sînt vinovat că am rîvnit*). E o căutare sub forma arderii încete și a sfîșierii între eternitatea cosmicului și vremelnicia pămîntescului; e o căutare mută cu tot calvarul implicit al gîndirii, închipuirii, simțirii și presimțirii: "Ochiul mi-e viu, puterea mi-e întreagă/ Și te scrutez prin albul tău veștmînt/ Pentru ca mintea mea să poată să-nțeleagă/ Nengenuncheată firii pe pămînt" (*Psalm: Ruga mea e fără cuvinte*). În pofida osîndei, ridicate la grad de supliciu suprem, a îndîrjirii vii și a tînguirii, prin cîntec ce zboară prin umbra de fum, a căutătorului, a muncirii din rădăcini și sîngerării, Domnul nu-i trimite "semnul depărtării", al identității sale, ci înscenează un spectacol derutant al arătării/ nearătării: "Ca-n oglindirea unui drum de apă,/ Pari cînd a fi, pari cînd că nu mai ești" (*Psalm: Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere*).

Dacă la Eminescu ascensionalitatea căutării duce într-o transcendență emblematică, la Arghezi există mișcarea inversă: verticalitatea. Duhul sfînt coboară în sfera terestră, stimulînd spectacolul alternativ al germinației: "Auzi?/ Cartofii sînt lehuzi./ Ascultă, harul a trecut prin ei/ Virginal, candid și holtei,/ Dumnezeiește" (*Har*). Abia, aici, pe tărîmul vegetal, certitudinea prezenței lui Dumnezeu prin sculele sale sfinte se impune conștiinței omului arghezian. Or, el mai primește, pe lîngă toate două pahare din cerescul "rachiu", unul plin cu har și atunci se simte risipit, evaporat: "Și-am rămas pribeag în boare/ Ca un miros fără floare,/ Al cărèia lemn uscat/ Rădăcina și-a uitat./ Ca un foc fără cărbune,/ Ca un fum fără tăciune" (*Cîntec de boală*).

Spectacolul antinomiilor e, bineînțeles, unul eminescian, numai că Arghezi exorcizează, în sens baudelairian, satanicul, "mucegaiul", "gunoiul omenesc", "nămolurile lăuntrice", carnalul: "Sînt înger, sînt și diavol și fiară și-alte-asemeni/ Și mă frămînt în sine-mi ca taurii-n belciug,/ Ce se lovesc în coarne cu scînteieri de cremeni,/ Siliți să are stînca la jug" (*Portret*). Ancestralul, pe care-l caută cu fervoare și Eminescu în zona tenebroasă dar irumpînd în lumini neașteptate a inconștientului colectiv, a modelelor arhetipale (Decebal, Ștefan cel Mare, Alexandru cel Bun), la autorul *Florilor de mucigai* își trădează o răscolire a fondului primar agresiv: "Un fulger negru îmi sîngeră pleoapa./ Ia seama: bruta de fier va să se scoale". Această îndîrjire fierino-fieroasă vine din adîncuri preistorice. Dacă la Eminescu tablourile începutului și sfîrșitului de lume sînt atît de "clasice" cu conturarea clară a punctului de mișcare "mult mai mic ca boaba spumii", a luminoasei umbre care formează "un arc albastru" și "fluturași de creți", la Arghezi totul ia caracter învălmășit, "romantic" sau chiar "baroc". Avem senzația că peste Geneză s-a proiectat Apocalipsul, că nu e vorba de o armonizare a Haosului, ci de o pre-

Bibliografie

Născut la 3 septembrie 1942, com. Larga, jud. Hotin. Critic și istoric literar. Licențiat al Universității de Stat din Chișinău (1960 – 1965). Redactor la revista "Nistru", consultant la Uniunea Scriitorilor, redactor la editurile Cartea Moldovenească și Literatura Artistică, secretar literar la Teatrul Național și la Teatrul Poetic "Alexie Mateevici". Din 1991, președinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Membru de onoare al Academiei Române (1991). Membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (1992). Membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Organizației Mondiale a Scriitorilor (PEN).

Opera: *Disocieri*, Chișinău, 1969; *Alte disocieri*, Chișinău, 1971; *Profiluri literare*, Chișinău, 1972; *Narcis și Hyperion*, Chișinău, 1979; *Cicatricea lui Ulysse*, Chișinău, 1982; *Întoarcerea la izvoare*, eseu despre Grigore Vieru, Chișinău, 1985; *Creația lui Druță în școală*, Chișinău, 1986; *Dumineca valorilor*, Chișinău, 1989; *Spre un nou Eminescu*. Dialoguri cu eminescologi și traducători din întreaga lume, Chișinău, 1993; *Căderea în sus a Luceafărului*, eseuri, Galați, 1993; *Basarabia sub steaua exilului*, București, 1994; *Sfinte firi vizionare*, eseuri, Chișinău, 1995; *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Chișinău, 1996; *Lucian Blaga*. Paradisiacul. Lucifericul. Mioriticul, poem critic, 1997; *Mărul de aur*. Valori românești în perspectivă europeană, București, 1998.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lungire a lui în forme şi mai dez-organizate. Facerea lumii e o des-facere haotică, iar închegarea de materie o i-materializare. Nu-i este dat omului arghezian să găsească în chipul omului eminescian un timp originar sacral, ci un timp originar demonizat la culme, în care lumea e absolut i-mundă, creată din impurităţile cele mai impure şi populată de bezne greoaie, "ca un şal de bronz", sub care doarme dus *alt* Nepătruns, *alt* Presupus (*Pe ploaie*). Adică: în loc să se găsească o lume scufundată în sacru, în rosturile ei pline, găseşte o *altă* "lume de noroi", în loc să dea de o noapte primordială din care izvorăsc, ca la Eminescu, lumini, dă de o noapte din care se desfac tenebre şi mai de nepătruns. Semnele al căror tîlc plin şi rost întreg îl caută în *Psalmistul*, nu se adună într-un înţeles, ci se răzleţesc şi mai tare. E un lucru firesc, căci Demiurgul arghezian nu mai ridică mîna ca să facă semne spre a zămisli lumea: a renunţat la creaţie, fiind înlocuit cu Satan "tăcut şi gînditor", pornit pe deformarea universului: "El îşi întoarce capul puţin, strîmbînd în loc/ Planetele ca mingea, şi luna cum e chifla/ Şi încruntînd sprinceana pe ochiul lui de foc,/ Răspunse Europei, orgolios, cu tifla" (*Satan*).

La Eminescu, dincolo de fiinţă se instaurează, după cum am văzut, o Moarte mai vie decît viaţa, un Negativ fascinant; la Arghezi, e un negativ la puterea a doua, un negativ nu zeificat, ci re-demonizat. Corectivul pe care autorul *Florilor de mucigai* îl aduce eminescianismului său inevitabil e această împingere a ne-arătării fiinţei în re-arătarea sa informă, im-pură şi i-mundă. Gîndirii retroactive eminesciene îi corespunde, astfel, gîndirea re-activă arghezian, care porneşte în sens invers de la *o* absenţă, ajungînd la Absenţa însăşi, de la un *zeus absconditus* la un *zeus otiosus*, care a renunţat să mai creeze. În lipsa acestuia se şi scufundă omul arghezian în plasma gunoioasă ("inestetică", deci) a materiei. Are, astfel, tot dreptul de a-şi asuma rolul de vraci-alchimist ce re-zămisleşte lumea cu mijloacele satanice.

Deosebirile de nuanţă între universul eminescian şi cel arghezian depind de gradul de pondere a negativului şi de întrepătrunderea spiritului şi materiei. Dacă etica eminesciană, după cum observa şi Pompiliu Constantinescu, unul dintre cei mai avizaţi cercetători ai autorului *Florilor de mucigai*, este o formă a absolutului metafizic, identificat cu răul metafizic, care ne împarte între instinct şi contemplaţie, între mişcare (heracliteană) şi neclintirea ideilor prototipale (platoniciene), etica arghezian este forma vădită a absolutului mistic şi a spectacolului forţelor demonice şi divine care marchează spiritul. Contemplaţia lirică eminesciană apare ca sinteză umanistă a vieţii, căci Dumnezeu este categoria metafizică centrală spre care se îndreaptă, ascensional, Sărmanul Dionis sau din care descindem, orizontal, ca Hyperion. "Între ea şi noi se află suferinţa iscată de dorinţă şi mişcare, din nesatisfacţia noastră structurală. Iubirea este o palidă copie a absolutului, o înşelare prin simţuri, în goana după ideal, care el însuşi sfîrşeşte în moarte, în haos, în care însuşi spiritul lumii se întoarce, după ce s-a întrupat în universul fizic şi uman" (Pompiliu Constantinescu, *O catedră Eminescu*, col. "Eminesciana", Iaşi, 1987, p. 110). Deşi metafizica pune stăpînire pe ambele universuri, ea se manifestă în mod deosebit: pur spiritualist, în cazul lui Eminescu, şi creştin ortodox la Arghezi, în al cărui suflet se dă lupta dintre Dumnezeu şi Diavol, ca două principii ale existenţei: "Dincolo de om şi aspiraţiile lui absolute, metafizica eminesciană presupune neantul materiei; dincolo de om şi impulsurile lui, metafizica arghezian presupune o mistică a vieţii, ca un principiu neistovit, ca o istorie care se face şi se reface, după noul şi vechiul testament, între facere şi înviere, ca între două extreme în care încape tot ce e satanic şi divin, în om şi existenţă" (Ibidem). Sintezei profunde eminesciene între gîndirea orientală şi occidentală ("între instinct şi idee, între istoria în necontenită devenire, şi metafizica spiritului, fixă ca stea polară") îi răspunde formula spirituală mai pură a ortodoxismului românesc, cosmizat firește, proiectat din sufletul sfîşiat de negăsirea Absolutului în planul creaţiei demiurgice stagnante, oprite în zămislire (De unde satanizarea voluntară a omului arghezian şi încercările susţinute de a umple golurile, de a reînsufleţi fiinţa instaurată în negativitatea goală).

Demiurgul satanizat se întrupează, compensativ, în domeniul logosului, al "cuvintelor potrivite", iniţiind un joc verbal spectaculos cu dislocări sintactice, cu încărcări materiale ale cuvîntului şi cu revelarea substanţei reale intrinseci. Verbul arghezian terorizează prin fizicul lor despuiat, prin duritate, vulgaritate, senzaţionalitate picantă. Sînt, după propria-i mărturisire, cuvinte stîncoase, cuvinte puturoase, cuvinte virginale, cuvinte cu rîie, poetul excitîndu-le specios aromele, avivîndu-le rănile cu sticlă pisată şi infectîndu-le, completamentate ("Mai pe scurt: mărturisea el într-o *Ars poetica* din *Adevărul literar şi artistic*, 1927, nr. 367, m-a posedat intenţia de a împrumuta vorbelor însuşiri materiale, aşa încît unele să miroase, unele să supere pupila, altele să fie pipăibile, dure sau musculate şi cu păr de animal"). Este, aşadar, şi o invazie a "animalicului" nu numai în spirit, ci şi în vocabularul arghezian.

Actul lui Arghezi este instaurator de fiinţă prin materialitatea cuvîntului. Într-aceasta iarăşi am putea constata o deosebire radicală de Eminescu, dacă nu am găsi şi la acesta (rar, dar găsim) pasta grea ("Şi atunci găinăreasa de căderea-i se îndură:/ Despărţi găinărimea cu viaţa imorală/ De chilia solitară a puicuţei, ce îşi spală/ A trecutului păcate prin asceza cea obscură", iată numai una din strofele poemului eminescian *Antropomorfism*) şi ludicul carnavalesc cu tuşe groteşti (portretul *Bismarquerilor de falsă marcă*, care aduce aminte de *Ion Ion*, *Rada*, *Fătălăul* sau mai cunoscutul portret al lichelelor, "panglicarilor în ale ţării" din *Scrisoarea III*, sînt o dovadă elocventă) şi chiar construcţii sintactice specioase care urmează cursul accidentat al gîndirii sfîşiate şi muncite de căutarea certitudinii adevărului ("Atunci eşti drept – căci numai ea este dreaptă-n lume/ Şi cei ce o servesc – căci contra orice-n lume/ învinge răutatea – dar contra morţii nu", *Andrei Mureşanu*).

Sînt exemple care atestă (fapt observat şi de Ioana Em. Petrescu) că Arghezi reprezintă marea replică dată eminescianismului din chiar *interiorul* lui, nu dinafara şi în contra lui. Relaţia eu – lume – text este mai radical modificată structural în cazul lui Ion Barbu, iar relaţiile eu – lume vor fi mai spectaculos ontologizate în cazul lui Nichita Stănescu.

(Din volumul *Căderea în sus a Luceafărului*, Editura Porto-Franco, Galaţi, 1993)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Itinerar francofon

Efectul Coandă – Primăvara...

(IV)

Teofil BĂLAJ

Adevărul este că Parisul începutului de veac în care a sosit tînărul sculptor român este un Paris al avangardei sculpturale, răzvrătită împotriva copleşitorului monument, reprezentat de personalitatea lui Rodin. Maestru al formei expresive prin adîncirea contrastelor dintre suprafeţe şi credincios corolarului său potrivit căruia opoziţia brutală între umbrele care se acumulează în adînciturile materiei şi lumina formelor îngroşate este singura sursă a viabilităţii operei, Rodin îndrăgeşte profilurile încărcate, contorsionate uneori în arabescuri rare sau zboruri frînte la jumătatea înălţimii, îndrăgeşte mişcarea vehementă şi înfierbîntată a lumii sale de piatră albă. Are un sens rar al individualizării prin intuiţia aproape voluptoasă a unicatului pe care îl descifrează în fiecare corp. Imaginile personajelor sale îi definesc, de aceea, atît de convingător, în parte şi în ansamblu, spiritul operei şi vocaţia perfecţiunii.

Brâncuşi – *Cumînţenia pămîntului*

Împotriva acestei tehnici ca şi a acestui spirit se răzvrătesc pleiada tinerilor de la 1904: Maillol, Despiau, Pompon, Joseph Bernard şi, mai puţin, e adevărat, Bourdelle. Tăietorul în piatră – spuneau ei – trebuie să prefere simplitatea şlefuită în locul masei aspre. Se stabileşte, astfel, o apropiere aproape complice între *Muza adormită* şi *Foca* lui Brâncuşi cu *Paulette* a lui Despiau, *La porteuse d'eau* a lui Joseph Bernard şi statuile animaliere ale lui Pompon. Nudurile lui Maillol, la rîndul lor, acuză un statism şi o sondare a universalităţii care sînt indiscutabil şi virtuţile *Torsului de fată* şi ale *Trunchiului* lui Brâncuşi.

În ceea ce priveşte încadrarea sculpturii în spaţiul arhitectural, care a fost marea preocupare a lui Bourdelle nu numai în imaginarea Teatrului des Champs-Elysées, la Brâncuşi ea se concretizează în alcătuirea monumentelor de la Tg. Jiu: *Masa tăcerii, Poarta sărutului* şi *Coloana infinită*.

După părerea lui Bernard Dorival, din cel puţin trei motive Brâncuşi rămîne, totuşi, aşa cum este, adică unic. În primul rînd pentru că, dintr-un anume punct de vedere, el este mai fidel decît ceilalţi spiritului complex al lui Rodin. În al doilea rînd, el ajunge mult mai departe decît toţi ceilalţi pe calea pe care s-au aflat un timp împreună, iar în al treilea rînd, ei bine, acest al treilea rînd este esenţialul, deoarece în afara drumurilor comune Brâncuşi sondează universul emoţiei şi pe un drum al cunoaşterii care este numai al lui.

Cu Rodin el împarte de fapt gustul pentru simbol şi pentru mituri deoarece nu trebuie uitat că gigantul clasicismului este contemporanul unui simbolism care se dovedeşte extrem de acaparator pentru semnificaţiile operelor sale şi uneori chiar mai mult, pentru filozofia lui, de vreme ce Rodin însuşi mărturiseşte că "numai aceste mituri pot dezvălui latura miraculoasă a vieţii". Şi ce altceva decît nevoia continuă de simbol şi de mituri străbate întreaga creaţie a lui Brâncuşi, preocupată atît de statornic, după consideraţiile lui Ionel Jianu din faimosul album pe care i-l dedică, de cele trei teme esenţiale ale exemplarei lui existenţe: originea vieţii, legătura dintre pămînt şi infinit şi solidaritatea a tot ceea ce este viu în această lume! Nu ajung oare operele sale să exprime atît de definitiv simbolul acestor întrebări continue ale oamenilor, lărgindu-le semnificaţia pînă la tulburătoarea puritate a miturilor? Dar fidelitatea faţă de Rodin nu este decît o latură a creaţiei sale. Trecutul simbolist nu-l împiedică să devină, prin *Sărutul* sau prin *Cumînţenia pămîntului*, un contemporan vizionar care adaugă simplităţii masive a materiei sale adîncimea inegalabilă a unor ecouri arhaice, coborîtoare din folclorul românesc.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Profil

Clelia IFRIM

Bibliografie

A publicat poezie, teatru, proză, eseu, traduceri în revistele din țară și străinătate ("România literară", "Luceafărul", "Agora", "Ko", "Mushimegane", "The Mainichi Shimbun").

"Există în aceste poezii o încordare a gîndului, o exactitate a expresiei, traducînd suferința artistului". (Aurel Dragoș Munteanu, 1979)

"Povestiri stranii dovedind o sensibilitate extrem de neliniștită". (Laurențiu Ulici, 1986)

"Idei interesante și finețe de stil". (Nicolae Manolescu, 1987)

Nominalizare UNITER pentru piesa *Centru de excelență* (1984). Marele Premiu pentru haiku în limba engleză (1994), Premiul Juriului (2000) la Concursul internațional "ITOEN new haiku" (Tokyo). Membră a grupului "Urasenke Romania Dokokai" (Școala de ceremonia ceaiului Urasenke, filiala România).

Membră IWA – Asociația Internațională a Scriitorilor (SUA). Prezentă în diverse antologii de haiku – *Haïku sans frontières* (Canada), *Haiku World, The Mainichi Anthology* (Japonia).

Cărți publicate – *Patinatorii* (haiku în limba română și engleză, Ed. Ambasador, 1999), *Rudele Domnului* (roman, Ed. Lumina lex, 2000).

Amprentele solare

Amprentele solare
pe foaia de întuneric.
Boneta țesătoarei
cu ouă de mătase-n ea
purtată de-o străină.
Azi, mîine, culegem indigoul.
E numai bun
și cei de-afară
așteaptă marfă de la noi.

Colonia de noapte

Suplețea inimii stîrnind măsura
orbita cerului deschide.
Păsări de iarnă, migrării nesupuse
rînd pe rînd
în stări de noapte se aduc.
Această colonie neagră
are o roată a ei
și soarele cînd este sus
o-nvîrte după el.

Străinele

Păstrătoarele de cerneluri –
fete în casa mării.
Nu țin de suprafață.
Ies la mal
numai cînd sepiile nopții
cu gușa plină
se zbat în pieptul lor –
culese-ncet, cu umbră și cu soare
sînt duse-acasă,
departe de ocean.

Prea cunoscute inimii...

Prea cunoscute inimii
nopțile din vîrful fiecărui deget
s-au subțiat.
S-au rupt de cartier.
Se vede sîngele –
mărunțiș cu diferite chipuri.
Azi nu voi atinge nimic –
aștept stăpînul
să vină după mine.

* Marele Premiu pentru haiku în limba engleză, Concursul internațional "ITOEN new haiku", Tokyo, 1994.
* Premiul Juriului, Concursul internațional "ITOEN new haiku", Tokyo, 2000.

Haiku

Vară fierbinte –
umbre de vrăbii se-ascund
în zidul crăpat

*

Seară de vară –
o stea deschide
adîncul mării

*

Ah! această zgîrietură –
fereastra prin care privesc cerul
o parte din mine

De dragoste

Palpită cîntecul de dragoste
în gușa porumbeilor.
Ceremonia roată.
Tablă fierbinte.
Jocul mărunt, fără scăpare
în jurul prăzii.
O nerăbdare.
Roata ca un vin.
Spirală.
Spirala ca un foc
punctînd locul pereche.

Nopți premergătoare

Forma unei cărți duioase
învelită în cea mai bună hîrtie.
Geamantan.
Sau ceață săpată-n carnea vie.
O noapte.

O pasăre de ceață
purtată cu grijă sub braț.
Schimbată dintr-o parte-n alta.
Din cînd în cînd ea însăși ciugulind
ceața din care este făcută.
O zi strecurătoare.
O zi nobilă.
O zi în care poți să spui ce-ai văzut.
O noapte.

Un geamantan de carton
dus cu două degete.
Ușor.
Ușor ca un mormînt ebreu.
O noapte.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Puncte de vedere

Gulagul românesc și curentul literar al rezistenței și penitenței

Liviu BUTUC

Pe drept cuvînt se poate spune că cel mai imediat cîștig al revoluției decembriste a fost demolarea statuii tăcerii și – urmare a acestui demers – amnistierea memoriei, eliberarea gîndului din închisoarea fricii, evadarea din minciună, recuperarea adevărului, atît cît a mai rămas din el, și așezarea lui acolo unde-i este locul: în istorie.

Pe fondul acestui cîștig și în România au apărut cărți cu valoare de cutremurătoare documente circumscrise tematic "curentului literar al rezistenței și penitenței" – mișcare literară dominată de disidența sovietică exilată în Occident. Curentul amintit își trage seva din coșmarul unui dureros experiment impus unei mari părți din omenire: comunismul. Punerea în practică a acestei tragice utopii a fost întîmpinată de un puternic flux contestatar al acelora care sufereau de inadecvare la o ideologie potrivnică firescului omenesc. Puși în fața unei asemenea situații "experimentatorii", factorii puterii, lipsiți de mijloacele pașnice de persuasiune, recurg la forță, instaurînd regimurile de teroare polițienească. Exercitarea puterii în acest caz a necesitat inventarea unui dur instrument de impunere a ideilor și de spălare a creierelor. Așa s-a născut ceea ce s-a numit NKVD la ruși, STASI – la germanii estici, iar la noi – Securitatea. Acest diabolic aparat de represiune a fost dublat de o densă rețea de instituții de detenție. Gulagul românesc se traduce printr-o hartă a penitenciarelor pe care sunt însemnate nume proprii la a căror rostire te cuprinde un fior de spaimă: Gherla, Cavnic, Petroșani, Aiud, Peninsula, Canal – Poarta Albă etc. Modalitățile de "exprimare și convingere" ale acestor mijloace de sprijin ale puterii sunt atît de diverse și uneori incredibile prin oroarea cu care s-au manifestat. În "arhipelagul" românesc una din cele mai teribile "insule ale groazei" a fost închisoarea Pitești care se constituie în substanța unei cărți semnată de Virgil Ierunca – (*Fenomenul Pitești*, București, Editura Humanitas, 1990). Indelebila celebritate a acestui penitenciar se datorește unei experiențe de sumbră originalitate ce s-a desfășurat aici timp de aproape trei ani (1949 – 1952), coordonată discret de copia fidelă a NKVD-ului în frunte cu generalul Nikolski care își fixase ca obiectiv lichidarea rezistenței morale a deținuților politici. Desfășurarea acestei întreprinderi consta în reeducarea opozanților politici, majoritatea studenți ori tineri intelectuali, prin acțiuni de pervertire a conștiinței, de metamorfozare a omului într-o ființă depersonalizată și obedientă, inactivă prin sentimentul perpetuu de culpabilitate. Începutul experimentului este făcut prin organizarea unui grup de acțiune în jurul fostului student în drept Eugen Țurcanu care, după ce în anii 1940 – 1941 slujise cu devotament legiunea, devenise comunist și chiar activist al unei județene. Întemnițat sub acuzația de fost prozelit al "ciumei verzi", acest Țurcanu organizează în penitență ODCC (Organizația Deținuților cu Convingeri Comuniste) care va avea rolul cel mai important în desfășurarea tragicelor "acte educative". Reeducarea era structurată în patru faze distincte, fiecare cu o finalitate aprioric precizată. În prima fază – demascarea externă – deținutul trebuia să-i denunțe pe toți aceia cu care colaborase în afară. În a doua fază – demascarea internă – erau divulgați toți cei care îi ajutaseră să reziste în interior. În următoarea fază – demascarea morală publică – deținutul era obligat "să calce în picioare tot ce avea mai scump și în primul rînd familia, Dumnezeu – dacă era credincios – soția sau iubita, prietenii, pe el însuși".

Dacă scopul scenariului – spălarea creierului și anularea identității proprii – era realizat, reeducatul era considerat demn de a intra în ODCC și pus la rîndul său să-l reeduce pe un altul, de obicei pe cel mai bun prieten. Astfel, fosta victimă devenea călău. Mijloacele de reeducare se concretizau în cele mai inimaginabile și abominabile forme de tortură. Regimului insuportabil de schingiuire continuă i-au căzut victime numeroși deținuți, alții au eșuat în tentativa de sinucidere, cei mai mulți, însă, n-au mai putut să-și refacă vechea personalitate. Dacă nu este un caz singular (Ierunca amintește în carte de reeducarea în stil chinez) experimentul Pitești este însă original.

Un alt supraviețuitor al acestei satanice mașini de tocat oameni, vinovați doar pentru simplul fapt de a fi gîndit și a fi spus cu voce tare ceea ce gîndeau, este Paul Goma. Cele mai multe din scrierile sale se includ literaturii disidenței și rezistenței, curajului acelora care și-au asumat riscul luptei pentru libertatea individului ca o condiție fundamentală a libertății unui întreg popor. Român originar din Basarabia, Paul Goma intră în literatura română pe poarta penitenciarului de tristă faimă, Gherla, în urma lecturării la un seminar, student fiind, a unui text fulminant în anul nefast al contrarevoluției maghiare. Cei doi ani îndurați în această

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

închisoare sunt descrişi în cartea *Gherla* apărută la editura Humanitas în anul 1990. O carte în care realitatea se înghesuie, substituindu-se fanteziei, cu fraze dictate de memorie, o memorie care se obstinează să nu uite nimic din timpul netrăit sau trăit în suferinţă, un timp care trebuie, cîndva, judecat cu martori care au supravieţuit.

Privită prin această prismă, *Gherla* ne apare nu ca un roman ci mai degrabă ca un jurnal cu puternice valenţe acuzatoare. Ce ne îndreptăţeşte această afirmaţie? Personajele reale (de la Goiciu – comandantul închisorii -- pînă la bîlbîitul gardian Vasea) şi descrierea regimului de subnutriţie şi exterminare prin tortură. Dialogurile, mai mult decît credibile, confirmă că această carte nu este altceva decît rememorarea, uneori cu umor cinic, ca o mască ce ascunde durerea, a acelor clipe abominabile petrecute în compania morţii. Urmînd firul bibliografiei lui Paul Goma nu putem trece peste alte două cărţi care au suscitat acerbe controverse şi un adevărat seism în forul Uniunii Scriitorilor de la începutul deceniului opt. Este vorba despre romanele *Uşa* şi, în special, *Ostinato*. Acesta din urmă va marca profund destinul de scriitor şi luptător al autorului. Refuzul categoric al cenzurii ca şi multele opinii pro, dar, mai ales contra pe marginea subiectului acestei cărţi – mărturie din închisorile gulagului românesc din perioada dictaturii staliniste – îi determină acestuia curajul de a o publica, în anul 1970 în Germania şi apoi în Franţa.

Pedagogia interdicţiei – ceea ce este interzis interesează mai mult – îi aduce un răsunător succes, iar comparaţia cu Soljenițîn nu întîrzie să apară. Este un succes cu gust amar pentru că acest gest îl va readuce pe autor în atenţia organelor represive şi de aici, cum el însuşi se exprimă prin cuvintele puse în gura personajului principal Ilarie Langa: "... libertatea să-mi fie pentru totdeauna ameninţată, să conţină şi la vedere viitoarea închisoare. Libertatea să nu fie decît... uvertura închisorii". Cuvinte profetice pentru că autorul, luptător incorigibil şi de nefrenat pentru drepturile şi libertăţile omului, îşi va adăuga, în anul 1977, biografiei o nouă experienţă tristă. Acest an îl găseşte pe Paul Goma în linia întîi a luptei pentru demnitate umană, solidarizîndu-se cu semnatarii "Chartei '77" şi iniţiind scrisoarea deschisă adresată participanţilor la "Conferinţa de la Belgrad" prin care se considera ca: "un fapt de o deosebită gravitate necesitatea unei întruniri internaţionale pînă la cel mai înalt nivel, avînd ca scop fundamental apărarea drepturilor omului". Această iniţiativă, care va întruni adeziunea a circa 200 de semnatari, se va transforma într-un adevărat coşmar descris cu lux de amănunte în jurnalul intitulat *Culorile curcubeului '77*, apărut mai întîi în Franţa (1979) şi în ţară (la editura Humanitas) în anul 1990. Dacă faptele rememorate în această carte nu ar fi fost îndurate la propriu, am crede că avem de-a face cu un roman poliţist de cea mai bună factură. Pentru a-l determina să-şi abjure acţiunile incomode regimului dictatorial Securitatea recurge la multitudinea de mijloace specifice acestei instituţii represive, de la punerea sub urmărire continuă a persoanei fizice şi a comunicării pînă la intimidarea prin linşare, ameninţarea culminînd cu privarea de libertate şi supunerea la o dură anchetă condusă de maiorul de securitate Goran Gheorghe, echivalentul lui Goiciu din *Gherla*. Poziţia solidară a diasporei cu situaţia lui Goma determină regimul să accepte un compromis: eliberarea cu posibilitatea autoexilării în Franţa. Iată doar doi autori şi cîteva din multele mărturii scrise, oglinzi ale îndurării unor oameni care au supravieţuit, trecînd peste limita suportabilităţii, episoade de neuitat dintr-un timp ce s-a confundat cu suferinţa, răbdarea şi speranţa unui întreg popor.

A. Dürer – *Călăreţii apocaliptici*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scrisoare din... Iași

Biblioteca "Gheorghe Asachi" la 80 de ani

Nicolae BUSUIOC

La cei 80 de ani de existență biblioteca noastră echivalează cu o sărbătoare a spiritului, cu o dominare a tezaurului tipărit asupra timpului cotidian, cu o luptă victorioasă a omului proteguit de divinitate asupra suferinței și disperării. Ce poate fi mai înălțător decât o emoționantă aniversare a unei biblioteci care privește în jur de la altitudinea anilor ei? Să fie oare cartea, prin însăși constituția sa vie și multidimensională, o funcție și o stare de particularizare a ființei noastre întregi? Cu certitudine este o structură real-dinamică, de devenire și de trecere a omului din condiția sa primară într-una rațională, activă și liber creatoare.

Biblioteca "Gh. Asachi" a acumulat în cei 80 de ani un tezaur informațional remarcabil oglindit în cele aproape 600.000 publicații, cărți și periodice, alte documente grafice și audio-vizuale. Dezvoltarea ei diacronică a făcut posibil ca, astăzi, să existe o gamă bogată de servicii menite să asigure lectura publică în municipiul Iași, cu o populație de peste 400.000 locuitori. Serviciul dezvoltare, evidență și prelucrare a colecțiilor; Serviciul de comunicare a colecțiilor, împrumut la domiciliu pentru adulți și copii, Săli de lectură referințe și periodice, filiale; Depozitul central, carte veche; Compartimentul de informare bibliografică și documentară; Serviciul metodic; Serviciul de informatizare; Servicii auxiliare și, mai recent, Centrul de cercetare și marketing, Centrul de informare comunitară, Secția de artă și colecții speciale, Secția de carte juridică, toate aceste compartimente (segmente de activitate) ne dau imaginea întregii instituții care trebuie să funcționeze ireproșabil. Se observă că alături de segmentele tradiționale s-au adăugat elemente noi, ca urmare firească a evoluției biblioteconomiei însăși, capabile să mențină instituția în actualitate, să răspundă cerințelor contemporane, dar mai ales s-o proiecteze în viitor. Avem în vedere aici tehnologiile de informatizare, centrele și secțiile nou înființate.

Cu alte cuvinte, lângă cataloagele clasice stau bine cele electronice, lângă anuarele bibliografice locale, repertorii și indici bibliografici stau confortabil noii purtători de informații, compact discurile, lângă inofensivele sinteze, cercetări și studii asupra lecturii apar fulgerătoarele pagini pe Internet. Compartimentele de care vorbeam se regăsesc în Organigrama bibliotecii cu un număr de 94 de angajați, dintre care 64 bibliotecari specializați.

În anul 1992 biblioteca noastră a declanșat procesul de informatizare pornind la drum cu doar două calculatoare. Dacă lectura nu e un joc gratuit, pentru simpla înfrumusețare ornamentală a vieții, ea fiind umană și existând prin "amprenta" omului, informația obișnuită și deținută prin lectura textului adecvat se poate transforma în una cerută și prelucrată rapid tocmai prin introducerea noilor tehnologii. În această perioadă programul de informatizare a operațiunilor de bibliotecă s-a conturat în sistemul integrat TINLIB, de analiză, funcționare și exploatare încât astăzi rețeaua cuprinde 40 de calculatoare, 1 server, 1 stație de administrație, alte stații de lucru, copiatoare, scannere etc. Dotarea cu echipamente, programele soft și aplicațiile dezvoltate local, structura personalului și utilizarea sistemului informatic constituie repere importante în economia activității instituției. La această dată se administrează toate bazele de date ale bibliotecii, se generează rapoartele statistice, noile permise de intrare, etichetele cu cod de bare, se actualizează baza de date LEX, se asigură culegerea și multiplicarea unor lucrări de specialitate.

Problema personalului de bibliotecă, ca și în cazul altor instituții, intră în zona managementului pe baza unor cercetări și a unor strategii coerente privind dinamica personalului angajat (într-un segment de timp) în funcție de vârstă, sex, nivel de pregătire, inițiativă și pasiune pentru profesie. Selectarea personalului a avut în vedere, firește, capacitatea de asimilare a cunoștințelor din domeniu, înțelegerea relației bibliotecă – cititor, dar și abilitatea de a mânui echipamentele noilor tehnologii. În condițiile desfășurării unei activități de calitate nu se poate face abstracție de potențialul, atitudinile, aptitudinile, comportamentul și responsabilitățile personalului într-o strânsă legătură cu consumatorii de cultură (cititori, utilizatori), cu cerințele comunității ai cărei membri au interese diferite (politice, religioase, profesionale, sociale, etnice, opționale, de competiție etc.). În același timp, literatura de specialitate insistă pe importanța tratării și evaluării fiecărui angajat în funcție de personalitate, caracter, demnitate, cunoștințe – toate la un loc reflectând complexitatea factorului uman.

Calitatea personalului instituției noastre poate fi dedusă din însăși organigrama ei (creșterea cantitativă – de la 39 la nivelul anului 1989 la 94 la nivelul anului 2000, creșterea calitativă – de la 12 angajați cu studii superioare la 42), dar mai ales "măsurată" prin rezultatele activității de ansamblu: indici de performanță bibliotecară (anual, biblioteca ieșeană se situează în primele 5 locuri pe țară), programele culturale de amploare (saloane de carte, colocvii și simpozioane, marcarea evenimentelor istorice, culturale, literare, artistice), audiții muzicale (de peste 45 de ani), tipăriturile de uz profesional (caiete metodice, ghiduri, cercetări bibliografice și studii asupra lecturii etc.), înființarea de centre și secții noi, existența rețelei de biblioteci

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

comunale cu organizarea cea mai bună la nivel de țară. Desigur, formarea personalului este un proces continuu, cu scăderi și urcușuri în timp, cu evoluție motivațională pentru obiectivele și atribuțiile de moment sau de perspectivă.

Acumularea experienței biblioteconomice, contactul cu marile centre bibliotecare din lume, schimburile de opinii asupra organizării și evoluției lecturii, legăturile directe cu specialiștii din domeniu, schimburile de publicații sunt elemente fără de care biblioteconomia românească ar suporta nesincronizări iar premisele favorabile dezvoltării dialogului ar rămâne simple deziderate. Instituția noastră, în ultimii ani, a fost bine reprezentată în contactul cu bibliotecile străine prin vizite și studii documentare, cursuri și schimburi de idei. Delegații de bibliotecari din Franța, Germania, Anglia, Italia, SUA etc. au luat cunoștință directă cu activitatea Bibliotecii "Gh. Asachi", iar bibliotecarii noștri au fost în Belgia, Franța, Danemarca, Italia, SUA, Iugoslavia, Ungaria. Rezultatele nu au încetat să apară: perceperea fenomenului biblioteconomic este alta, acceptarea modernizării serviciilor sub multele aspecte pe care le implică termenul este firească, articolele și studiile publicate în "Biblioteca", "Biblios" și în alte reviste de specialitate au accentuat importanța problematicii organizatorice și de punere în valoare a tezaurului informațional existent în biblioteci, însăși mentalitatea personalului a căpătat nuanțe ce o îndepărtează de conservatorism și de barierele inerente până la un punct.

Nu se poate trece nici peste contribuțiile concrete în direcția înființării de biblioteci în comunitățile românești. În anul 1992 s-a fondat prima bibliotecă pe teritoriul Basarabiei, în centrul Chișinăului luând naștere o "oază" de literatură și istorie adevărată, filiala aceasta având o adresabilitate precisă – copiii și tineretul din capitala Moldovei, cu un fond de circa 15.000 volume și alte documente audio-vizuale. Aici au avut loc multe întâlniri de suflet și de minte la care au participat numeroși scriitori, publiciști, universitari, oameni de cultură și artă din Iași și Chișinău, beneficiarii direcți fiind tinerii cititori. O altă bibliotecă de carte românească, înființată din aceleași motive și cu aceleași scopuri este cea de la Novi Sad, capitala Voivodinei, pentru început cu 4.000 volume. Acest eveniment cultural a fost primit și apreciat ca atare de întreaga comunitate românească din această zonă a Republicii Serbia.

Încercăm, prin programe strategice culturale bine gândite, ca instituția noastră să nu-și dezmintă vocația de a cultiva iubirea pentru carte. O carte există dacă e citită, biblioteca ne invită tocmai la lectură.

Mănăstirea Trei Ierarhi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

EBLIDA

Institutul Goethe – Seminar Internațional

Sub egida FABR, Ministerului Culturii şi Cultelor precum şi a EBLIDA, în zilele de 23 – 24 aprilie a.c., la Institutul Goethe din Bucureşti, s-a desfăşurat Seminarul Internaţional cu tema **Accesul la resursele electronice – aspecte privind licenţele de bibliotecă**. Pe această temă au conferenţiat invitaţi de seamă dintre care amintim pe Concha Fernandez de la Puente din Luxemburg care a prezentat **Proiectul CELIP – Platforma de Informare asupra Licenţelor din Europa Centrală şi de Est** – menit să sprijine bibliotecarii din această zonă să creeze structuri corespunzătoare care să realizeze şi să păstreze relaţiile cu editurile naţionale şi cu alţi producători de publicaţii electronice. Proiectul CELIP monitorizează şi finanţează activităţi de cercetare în acest sens şi facilitează cooperarea cu cele 15 state ale UE în vederea promulgării unor legi comune şi a achiziţiei de tehnologie uniformă şi performantă.

Tuula Haavisto – cunoscută mediului biblioteconomic românesc – a făcut referire, în intervenţia sa, la accesul la resursele electronice, accentuînd aspectele privind licenţele în biblioteci. Metamorfozele produse în activitatea de bibliotecă de către mediul electronic, dar mai ales tendinţa de monopolizare a informaţiei pe suporturi electronice de către producători, asociaţi în mari companii, trebuie să ducă şi la schimbarea relaţiilor de parteneriat mercantil dintre acestea şi biblioteci, tot mai sufocate de preţurile prohibite. În opoziţie cu marii producători şi distribuitori de produse culturale pe suporturi electronice se propune asocierea bibliotecilor în consorţii regionale şi naţionale care să coopereze şi să-şi împartă eficient resursele financiare alocate achiziţiei de material electronic şi tipărit. Factorii decizionali ai consorţiilor au responsabilitatea de a cunoaşte foarte bine legile contractuale, modalităţile de negociere, clauzele capcană care trebuie evitate într-un contract de licenţă, posibilităţile de difuzare a materialelor purtătoare de drept de autor, precum şi procedeele de plată. Pe aceeaşi temă, dar cu trimiteri la experienţa proprie, a punctat şi dl. Ulrich Korwitz de la Biblioteca Naţională de Medicină din Köln – cea mai mare bibliotecă virtuală de specialitate din Germania – fondată în anul 1970 şi finanţată integral de stat. Din partea română, dna Constanţa Moisescu – specialist în legislaţia privind drepturile de autor – a prezentat, cu lux de amănunte, regimul juridic general al contractelor din dreptul românesc.

Revista "Biblioteca Bucureştilor", consecventă principiilor şi deschisă noutăţilor din biblioteconomie, îşi face o datorie de cinste, prezentînd în paginile sale o parte din lucrările seminarului.

Liviu BUTUC

Bibliotecile și obținerea de licențe

Tuula HAAVIŞTO
Manager al proiectului CELIP coordonat de EBLIDA
www.eblida.org/celip
tuulah@kaapeli.fi

Modalitatea în care bibliotecile achiziţionează documente este în continuă schimbare. Felul în care documentele electronice sunt deţinute de biblioteci diferă de cel în care sunt deţinute documentele fizice (cărţi, casete). În loc să cumpere dreptul de proprietate asupra materialelor propriu-zise, în multe cazuri, bibliotecile cumpără accesul la documentele electronice, ca, de exemplu, cele de pe Internet. Aceasta înseamnă că ele trebuie să respecte condiţiile de acces şi utilizare specificate în cadrul unor contracte de licenţă. Acordările de licenţă se bazează pe legislaţia de contracte. Acest lucru presupune ca bibliotecarii să înveţe cum să realizeze un contract, să cunoască legislaţia privind contractele şi să fie capabili să negocieze contracte cu editorii.

O modalitate prin care bibliotecile achiziţionează material electronic (de exemplu, de pe Internet) este formarea unui consorţiu al bibliotecilor care cooperează pentru a negocia contracte cu editorii. Consorţiile se pot forma prin convenţii bi şi multilaterale. Înţelegerile în cadrul consorţiilor includ nivelul taxelor de licenţă şi modul în care plăţile sunt împărţite între bibliotecile care cooperează.

Se pot argumenta cererile financiare suplimentare impuse de achiziţia licenţelor prin nevoia bibliotecilor de noi resurse pentru îndeplinirea rolului lor în societatea informaţională.

Noi căi de achiziţie în bibliotecă

Obţinerea de licenţe reprezintă o cale majoră pentru achiziţia de materiale de bibliotecă în viitor. Accesul la materialele electronice, fie pe CD-ROM, fie online, se cumpără,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

spre deosebire de documentele fizice asupra cărora biblioteca, prin cumpărare, are drept de proprietate. Capacitatea profesională în achiziția de materiale, ca și politica de achiziții, trebuie dezvoltate corespunzător noii situații.

Legea copyright-ului fixează limitele în care copierea este permisă. Acestea variază de la o țară la alta, dar de obicei ele se referă la copierea în scopuri educaționale, personale, pentru cercetare, pentru dublarea exemplarelor în biblioteci și arhive, pentru cei cu afecțiuni de vedere sau alte infirmități etc. Având în vedere legea copyright-ului, contractele referitoare la licență vor juca un rol major în achiziționarea documentelor electronice de către biblioteci. Procurarea și utilizarea materialelor electronice vor deveni la fel de obișnuite precum comanda și plata cărților.

Majoritatea materialelor oferite în mod curent pe Internet provin de la edituri internaționale. Prin urmare, o situație tipică de negociere între persoana sau instituția care deține licența (**the licensor**) și instituția care cumpără licența (**the licensee**), deci între editură și bibliotecă, poate fi descrisă în felul următor:

- Documentele contractului sunt de obicei în limba engleză și conțin multe pagini;
- Contractul este produs de către cel ce deține licența (proprietarul acesteia);
- Reprezentantul proprietarului licenței specializat în licențe, este, de obicei, un avocat profesionist.

Așa cum se vede, relația între părți nu este egală. Acest lucru reprezintă o problemă delicată. În unele țări, partea mai slabă este protejată de legea contractuală printr-o clauză care anulează contractul în cazul în care unul dintre parteneri se dovedește a avea mai puține drepturi decât cele garantate de legea copyright-ului. Cu toate acestea, biblioteca trebuie să găsească noi modalități de supraviețuire în noul mediu de achiziție.

Bibliotecile acționează în comun

Una din strategiile de urmat ale bibliotecilor este formarea unui consorțiu, pentru a-și uni forțele. Evident că negocierile sunt diferite atunci când o bibliotecă aparține unui parteneriat de 80 de biblioteci sau dacă este singură. În ultimii ani, bibliotecile au constatat că sunt în avantaj dezvoltând o strategie comună. Consorțiul bibliotecilor naționale a purtat negocieri intense, în urma cărora a reușit să-și fixeze clauzele proprii pentru contracte și nu a mai semnat contracte "standard" oferite de proprietarii de licențe. Cooperarea internațională în cadrul Uniunii Internaționale pentru Consorțiul Bibliotecilor (ICOLC – International Coalition for Library Consortia) va optimiza poziția bibliotecilor.

Politica de stabilire a prețurilor, la fel ca și întreaga piață de documente electronice comerciale, sunt într-o perioadă confuză. Ofertanții caută criterii de stabilire a prețurilor, de obicei prin consultarea bibliotecilor, dar situația nu este încă stabilă. Din punctul de vedere al producătorilor, investițiile în producțiile pe Internet sunt foarte mari. De asemenea, ei trebuie să mențină un sistem de publicare dublu: va dura ceva timp înainte ca versiunile pe hârtie ale produselor lor să nu mai fie difuzate.

Contractul de licență

O recomandare utilă pentru evaluarea unui proiect de contract este să reflectezi asupra următorului fapt: **cum se manifestă el într-o situație de criză?** Atâta timp cât totul merge bine, au importanță doar problemele principale din contract, dar dacă vreun dezacord apare între proprietarul licenței și cel ce o cumpără, micile detalii din contract se dovedesc a fi importante.

Elementele importante într-un acord de licență sunt: definiții; alegerea legii; drepturile garantate sub licență; restricții de utilizare; termeni și terminologie; furnizarea și accesul la materialele din licență; taxele pentru licență; implementare și evaluare; garanții, sarcini, asigurări. Contractele de licență sunt realizate în acord cu legile contractuale. De aceea, bibliotecarii trebuie să se familiarizeze cu legile lor naționale privind contractele. Pentru a fi capabilă să ofere utilizatorilor săi instrucțiuni de folosire a documentelor, orice bibliotecar trebuie să cunoască aspectele de bază ale legislației de licență.

Un exemplu potrivit despre importanța înțelegerii legii contractuale este ceea ce se numește "produsul sigilat, original". Uneori, un program de calculator sau un CD-ROM sunt primite sigilate. Rupând sigiliul, te obligi automat la un contract de licență. Totuși, contractele fără o semnătură sunt legale doar în anumite țări, ca, de exemplu, SUA. Este important de știut dacă legile țării tale recunosc contractele fără semnătură. Dacă nu, licența "produsului desigilat" nu are putere de lege.

Materialul sub licență – problema accesului la informație

În cele mai multe țări, contractele de licență au fost făcute până acum de sau pentru bibliotecile de cercetare. Motivul este simplu: marea majoritate a documentelor oferite a fost de cel mai mare interes pentru utilizatorii acestor biblioteci. În afara țărilor în care se vorbește engleza există puțin material de interes pentru utilizatorii bibliotecilor publice. Pentru a fi mai larg utilizate și în aceste biblioteci, aceste documente ar trebui să fie în limba națională respectivă și în concordanță cu interesul publicului majoritar. Interes general adesea înseamnă și potențial comercial. Ar apărea aici o posibilă problemă: furnizorii comerciali își vor oferi materialele prin bibliotecile publice? Dacă ei refuză folosirea resurselor lor de pe Internet de către aceste biblioteci? Acest lucru poate constitui o viitoare provocare referitor la accesul la cunoștințe și cultură.

Există și o chestiune politică privitoare la licențe. Taxele de licențe reprezintă unul din răspunsurile concrete la întrebarea **de ce bibliotecile au costuri mari pentru accesul la societatea informațională?** Resursele de pe Internet vor exista în paralel cu materialul pe hârtie. Doar o mică parte a materialului pe hârtie poate fi înlocuită de documentele găsite pe Internet.

Licențe protejate, consorțiu pentru obținerea licențelor

Așa cum am menționat mai sus, bibliotecile și-au dezvoltat strategii pentru a supraviețui schimbărilor aduse de licențe.

Strategia principală în unirea forțelor este de a crea consorțiul de obținere a licențelor. Acesta poate cuprinde întreaga țară, o regiune, o localitate, anumite tipuri de biblioteci, cum ar fi bibliotecile de cercetare sau poate fi constituit pe alte criterii. Ceea ce este important este faptul că

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

bibliotecile se unesc pentru a partaja sarcinile de lucru şi/sau costurile licenţei. În multe cazuri, consorţiul a adoptat un punct de vedere strategic, exprimând opiniile comune ale bibliotecilor în cauză.

Un aspect demn de luat în considerare este cine ar trebui să plătească contractul de acordare a licenţei. Sursele financiare pot fi bibliotecile însele, ca în Germania, Olanda şi Marea Britanie. În ţările nordice, bibliotecile primesc suport financiar de la guvern, cel puţin pentru o perioadă de timp.

Definiţia generală a unui consorţiu este: "O cooperare temporară între mai multe organisme interesate în realizarea unui scop comun". Este importantă acceptarea anumitor reguli de către membrii consorţiului şi codificarea lor într-un contract consorţial. Membrii consorţiului trebuie să decidă cine va conduce consorţiul, care este componenţa sa, care sunt problemele legale pe care se bazează parteneriatul. Experienţele naţionale ne arată că soluţiile găsite în unele ţări se vor aplica corespunzător situaţiilor din fiecare ţară.

Un contract consorţial trebuie să definească cel puţin: cine sunt partenerii; care este scopul consorţiului; ce material va fi achiziţionat (de exemplu, doar electronic sau electronic şi pe hârtie); să fie administrat pe o cale juridică legală sau prin înţelegeri între parteneri; împărţirea costurilor; în ce mod consorţiul este pus în practică, responsabilităţi; ce se întâmplă în situaţii neaşteptate sau de tipul: **dacă unul din parteneri vrea să plece, tot consorţiul se dizolvă?**

Informaţii despre licenţe pentru bibliotecari

Proiectul CELIP, Platforma de Informare asupra Licenţelor din Europa Centrală şi de Est (www.eblida.org/celip), va organiza în anul 2001 workshop-uri în cele 10 ţări din Europa Centrală şi de Est care au făcut cerere de admitere la Uniunea Europeană. În sprijinul dise-minării informaţiilor, CELIP sprijină bibliotecarii din aceste ţări să creeze structuri corespunzătoare care să realizeze şi să păstreze relaţiile cu editurile naţionale şi alţi producători de publicaţii electronice.

Mai multe informaţii despre licenţe

Pe Internet există o cantitate mare de informaţii despre licenţe. Cele mai importante două surse de informaţii, care reprezintă un bun punct de plecare în înţelegerea licenţelor:

- Liblicense în SUA: http://www.library.yale.edu/license/index.shtml
- ECUP în Europa: www.eblida.org/ecup

Declaraţii şi documente europene

- Poziţia EBLIDA asupra Drepturilor Utilizatorilor de Documente Electronice: http://www.eblida.org/ecup/docs/policy21.htm
- Poziţia CECUP asupra Drepturilor Utilizatorilor de Documente Electronice, care este o versiune a Declaraţiei EBLIDA: http://www.eblida.org/cecup/docs/cecuppos.htm
- Licenţe asupra Resurselor Digitale. **How to avoid the legal pitfalls?** Document ECUP (9 nov. 1998): http://www.eblida.org/ecup/docs/warning.html (tradus în limbile cehă, slovenă, finlandeză, franceză, italiană şi germană).

Declaraţii şi documente asupra consorţiilor din diverse locuri ale lumii

- Declaraţii privind perspectivele curente şi practicile recomandate în selecţia şi cumpărarea informaţiei electronice (ICOLC, martie 1998): http://www.library.yale.edu/consortia/statement.html
- Principii asupra Resurselor Electronice obţinute prin Licenţe, Universitatea din Australia de Vest (septembrie 1999): http://library.uwa.edu.au/collection/selection/principles_for_licensing.html
- *Guidelines and Checklist for Libraries* (octombrie 1997) realizat de un consorţiu de universităţi din Olanda şi Germania: http://cwis.kub.nl/dbi/english/license/licprinc.htm
- *Principles for Licensing Electronic Resources* (iulie 1997), elaborate de The American Association of Law Libraries, The American Library Association, The Association of Academic Health Sciences Libraries, The Association of Research Libraries, The Medical Library Association şi The Special Libraries Association: http://www.arl.org/scomm/licensing/principles.html
- Comitetul de Dezvoltare a Colecţiilor Bibliotecilor Universităţii din California, *Principii de achiziţie şi informaţie asupra licenţelor în format digital* (mai 1996): http://sunsite/berkeley.edu/Info/principles.html

Terminologia referitoare la licenţă

- Licenţa resurselor digitale: **Cum să evităm capcanele legale?** (vezi mai sus)
- Lista "Liblicense" a SUA asupra vocabularului referitor la licenţă: Definiţii ale cuvintelor şi expresiilor găsite des în contractele de licenţă: http://www.library.yale.edu/license/definiti.shtml

Informaţii despre consorţiile pentru licenţă şi paginile web ale consorţiilor din diferite ţări

Sursa generală: Pagina de web ICOLC listează zeci de pagini web ale consorţiilor şi oferă atât descrieri generale ale consorţiilor cât şi legături cu homepage-urile lor: http://www.library.yale.edu/consortia

Danemarca/DEF: http://www.deflink.dk/english

Estonia/ELNET: http://www.utlib.ee/elnet/index_i.html

Finlanda/FinELib: http://www.lib.helsinki.fi/finelib/english/index.html

Grecia/HEAL-LINK: http://leykada.physics.auth.gr/eindex.htm

Israel/MALMAD: http://libnet1.ac.il/~libnet/malmad.htm

Elveţia (de asemenea şi în limbile germană şi franceză): http://lib.consortium.ch/index_e.html

Note:

1. Acest articol se bazează pe prezentarea făcută de Tuula Haavisto la conferinţa IFLA din Ierusalim, în august 2000 şi difuzată conform practicii IFLA pe Internet (http://www.ifla.org/IV/ifla66/papers/041-126e.htm).
2. Vezi E. Giavarra, *Licensing digital resources: how to avoid the legal pitfalls?, Where are the pitfalls?* în *Electronic Copyright and Digital Licensing*, actele Conferinţei internaţionale, Roma, 5 – 6 noiembrie 1998, pp. 58 – 71, 59.
3. Vezi E. Giavarra, *Licensing digital resources*, editat de EBLIDA, vezi: http://www.eblida.org/ecup/docs/warning.html
4. Vezi E. Giavarra, nota 2. Această parte se bazează pe prezentarea Emanuellei Giavarra.

Traducere de Elena DINU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Accesul la resursele electronice – aspecte privind licențele în biblioteci

Tuula HAAVISTO

1. Schimbări în activitatea de bibliotecă

Achiziționarea materialelor de către biblioteci este într-o continuă schimbare. În majoritatea cazurilor, în loc **să cumpere dreptul de proprietate** bibliotecile **vor plăti accesul la Internet și la alte documente electronice**. Documentele electronice nu pot fi proprietatea bibliotecilor precum cărțile sau casetele. Bibliotecarii trebuie să învețe să aleagă și să evalueze documentele electronice pentru a fi introduse în colecțiile proprii. Ei trebuie să se deprindă cât mai repede cu **contractele și legea contractuală**, precum și cu **modalitățile de negociere**.

Perspective

O parte din resursele electronice vor fi disponibile gratuit. Bibliotecarii ar trebui să cunoască atât resursele Internet contra cost, cât și pe cele gratuite, spre a le oferi utilizatorilor lor. Aria materialelor publicate care ar trebui cunoscută s-a extins și se va extinde în viitor. În viitor, calitatea activității din bibliotecă în mediul electronic presupune ca utilizatorul să obțină 5 – 10 referințe relevante în loc de 200 (ceea ce poate fi rezultatul unei căutări centralizate). Schimbări fundamentale în biblioteci: copiere ușoară; "hyperlinks" – trecere simplă de la un document la altul; posibilitate de comunicare; actualizarea ușoară și continuă a informațiilor.

2. Cine negociază?

Editorul – oferă licența. Biblioteca – primește licența. Bibliotecile pot lucra și prin intermediari, de cele mai multe ori agenții de abonamente.

Clauzele utilizării documentelor electronice trebuie să fie cuprinse într-un **acord/contract de licență**. Problemele tratate sunt: perioada de timp permisă bibliotecii pentru utilizarea materialului; cine este autorizat să folosească materialul; unde le este permis să folosească materialul (în cadrul bibliotecii sau la domiciliu/loc de muncă folosind o parolă); ce fel de cópii pot fi făcute (analoage, electronice).

3. Materialele care pot fi achiziționate în formă electronică

Baze de date: materiale tradiționale, cunoscute de biblioteci, acum disponibile și pe Internet.

Reviste electronice: primele documente full-text care pot fi obținute prin Internet (accesul este în interesul ambilor parteneri – producători și biblioteci de cercetare); multe biblioteci de cercetare se abonează astăzi doar la varianta electronică a revistelor.

Materiale full-text: o piață variată, în creștere, toate tipurile de materiale; materialele gratuite de pe Internet sunt competitive; au un mare potențial pentru bibliotecile publice, dar trebuie traduse în limba națională – până acum piața s-a dezvoltat doar în țările anglofone; cel mai interesant material pentru bibliotecile publice are și cel mai mare potențial comercial: va fi el disponibil pentru bibliotecile publice?; cazul Suediei: versiunea electronică a populareі enciclopedii *Svensk Uppslagsbook* a fost estimată la o valoare atât de mare încât bibliotecile nu-și permit să o achiziționeze.

4. Situația internațională a licențelor

Utilizatorii de licențe: în majoritatea cazurilor, biblioteci specializate; producția în limbile naționale rare – piața reprezentată de bibliotecile publice nu este dezvoltată; biblioteci care se asociază pentru a forma consorții.

Proprietarii de licențe: prețuri în curs de stabilire, situație instabilă – loc pentru negocieri și schimb de experiență; publicarea actuală în variantă dublă: electronică și tipărită.

5. Modalități de plată

Posibile modalități de plată: taxa de utilizare= taxa pentru consultare (modalitate viitoare, conform specialiștilor); taxa în funcție de timpul utilizării: plata pe un an sau plata pe o lună; taxa în funcție de prețul hârtiei volumului tipărit; diferite modalități pentru utilizatorii individuali privați.

Plata în funcție de timp poate fi bazată pe: totalul utilizatorilor potențiali; numărul maxim al utilizatorilor potențiali simultan.

Modalități actuale de plată

Conform profesorului Dr. Froben, de la Universitatea din Berlin și Consorțiul Friedrich-Althoff, în intervenția sa la Conferința Euro ICOLC din 3 decembrie 2000, de la Berlin:

A. Bazate pe colecțiile deținute – cele mai simple, cele mai utilizate astăzi: a) bază tipărită + taxă electronică; b) bază electronică + DDP (preț mult redus).

B. Plată electronică bazată pe prețul produsului: independent de prețul abonamentului pentru materialele tipărite.

C. O modalitate mixtă: 1) o listă de bază a revistelor tipărite și online, evaluată după modalitatea A sau B de mai sus; 2) o listă doar cu revistele online; 3) un pachet plătit anticipat cu articolele în text integral din revistele de specialitate care nu apar în lista de bază 1.

Una din convențiile Consorțiului Friedrich-Althoff permite imprimarea a 50.000 de articole în afara celor incluse în contract. Prețul total pe un an al respectivului contract este de peste 3 milioane de mărci. În anul 2000, doar 25.000 de articole din acest contract au fost folosite – aceasta este o situație tipică. Dacă ar fi fost mai mult decât 50.000 de articole, ar fi costat 18 dolari fiecare.

Modelele A și B sunt conduse de editor, modelul C poate fi condus de bibliotecă. Astăzi, consorțiile încearcă să elibereze imprimatele și versiunile electronice de taxări.

6. Contractul de licență

Resursele digitale de licențe: cum să evităm capcanele legale? de Emanuella Giavarra. EBLIDA, 9 nov. 1998: http://www.eblida.org/ecup/docs/warning.html (disponibil pe rețea sau în formă imprimată în multe limbi precum: cehă, lituaniană, slovenă, finlandeză, franceză, italiană și germană.

I. Introducere; II. Diferențe între copyright și licență; III. Cadrul de desfășurare a licenței; IV. Explicarea fiecărei clauze; V. Clauze de evitat; VI. Listă de control.

Cadrul de desfășurare a licenței

În general, acordul de licență constă într-o serie de clauze care tratează: părțile; expunerea; interpretarea acordului; definiții; cadrul legal; acordul; drepturile garantate de licență; restricții de utilizare; limită și încheiere; livrarea și accesul la materialul autorizat; taxă de licență; preluarea de către bibliotecă; implementare și evaluare; garanții, îndatoriri, despăgubiri; cazuri de forță majoră; angajament; observații; rezolvarea neînțelegerilor; termene; semnături.

7. Principii de licență, exemple

(Adresele menționate mai jos erau disponibile în februarie 2001)

Aceste documente conțin informații importante despre statutul bibliotecilor ca partener de negociere. Regulile referitoare la tranzacțiile cu documente electronice se stabilesc în prezent, iar bibliotecile au și ele un cuvânt de spus!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

EBLIDA Position on User Rights in Electronic Documents: http://www.eblida.org/ecup/docs/policy21.htm

CECUP Position on User Rights in Electronic Documents, o variantă a declarației EBLIDA: http://www.eblida.org/cecup/docs/cecuppos.htm

Licensing Digital Resources: How to avoid the legal pitfalls? ECUP Document (9 nov. 1998)

Statement of Current Perspective and Preferred Practices for the Selection Purchase of Electronic Information (ICOLC, martie 1991): http://www.library.yale.edu/consortia/statement.html

Principles for Licensing Electronic Resources, The University of Western Australia (septembrie 1999): http://www.library.uwa.edu.au/collection/selection/principlesforlicensing.html

The Guidelines and Checklist for Libraries (octombrie 1997), alcătuit de un grup de universități din Olanda și Germania: http://cwis.kub.nl/-dbi/english/licence/licprinc.htm

The Principles for Licensing Electronic Resources (iulie 1997), stabilite în comun de American Association of Law Libraries, American Library Association, Association of Academic Health Sciences Libraries, Association of Research Libraries, Medical Library Association și Special Libraries Association. Regulamentul este disponibil la adresa: http://www. arl.org/scomm /licensing/ principles.html

The University of California Libraries Collection Development Committee, *Principles for Acquiring and Licensing Information in Digital Formats* (mai 1996): http://sunsite.berkeley.edu/Info/principles.html

8. Modele de licență

ALPSP Guidelines for License of Electronic Publications, octombrie 1999: http://www.alpsp.org/licensing.htm

De pe site-ul ALPSP: Association of Learned and Professional Society Publishers (ALPSP) reprezintă comunitatea editorilor non-profit și a celor care lucrează alături de ei pentru a disemina informația universitară și profesională. Oferă activități de pregătire profesională și o gamă largă de informații și consultații.

Modelul Joint Information Systems Committee (JISC) și Publishers Association (PA). Model de licență: http://www.ukoln.ac.uk/services/elib/papers/pa/licence/Pajisc21.html

Modelul NESLI este bazat pe modelul JISC/PA, dar este mai concret: http://www.nesli.ac.uk/nesli-licence.html

Mai există și alte modele pregătite de către editori și agenți de abonament: http://www.eblida.org/ecup/licensing

9. Clauze de licență avantajoase pentru biblioteci

Exemplul 1definește utilizatorii interni:

Modelul de licență JISC/PA

"[1.6 Walk-in Users Persons who are not Authorised Users but who are registered as permitted users of the Licensee's library or information service and who are permitted to access the Secure Network from designated computer terminals within the Library Premises, as designated in Schedule 2, and who have been issued by the Licensee with a password or other authentication... [For the avoidance of doubt, the payment of a fee in order to be registered as a Walk-in User is deemed not to constitute Commercial Use under Clause 1.2 above]".

Modelul de licență NESLI – versiune mai concretă a aceluiași subiect:

"1.10 Walk-in Users. Persons who are not Authorised Users but who are registered as permitted users of the Licensee's library or information service and who are permitted to access the Secure Network from computer terminals within the Library Premises, as designated in Schedule 2. For the avoidance of doubt, the payment of a fee in order to be registered as a Walk-in User is deemed not to constitute Commercial Use under Clause 1.2 above".

Exemplul 2. Expirarea perioadei de licență

Contractul JISC/PA

"2.2 This Licence shall commence on [date] and shall remanin in effect until [date], when the Licence shall automatically terminate unless the parties have previously agreed to renew it. The licence period for individual items of material shall be as set out in Schedule 1 or in new Schedules to this Licence which may be added subsequently".

Modelul de licență NESLI este mai concret:

"2.2.2 On termination of this Licence, the Publisher shall provide continuing access for Authorised and Walk-in Users to that part of the Licensed Material which was published and paid for within the Subscription Period, either from the Publisher's server, or from a third party's server or from the permanent archive as further described under clause 5.4 or by supplying electronic files to the Licensee".

Exemplul 3. Utilizare / copiere permisă

Licența JISC/PA este de nivel general:

"[3.1.2 Make such back-up copies of the Licensed Material as are reasonably necessary]. A note by the JISC/PA Editor: This would not be applicable in the case of online delivery from the publisher's (or another) server".

Modelul de licență NESLI:

"3.1.2 Make such [temporary] local electronic copies (by means of cacheing [or mirrored storage]) of all or part of the Licensed Material as are necessary to ensure efficient use by Authorised [and Walk-in] Users, provided that such use is subject to all the terms and conditions of this Agreement (and does not result in the making available to Authorised [and Walk-in] Users of duplicate copies of the Licensed Material)".

10. Formarea și activitatea consorțiilor

Sursă principală: prezentarea Emanuellei Giavarra la Conferința EBLIDA având ca subiect licența, Roma, noiembrie 1998.

Definiția consorțiului: *cooperare temporară a câtorva forțe sau interese majore în vederea realizării unui scop comun.* Bibliotecile se asociază pentru a împărți greutatea muncii și/sau a costurilor licenței.

Un consorțiu poate fi: național; regional; local; între anumite tipuri de biblioteci (de ex. biblioteci de cercetare); constituit pe baza altor criterii de asociere.

Membrii consorțiului trebuie să decidă cine va conduce consorțiul: un membru al consorțiului; o nouă organizație fondată de parteneri pe baze legale; un agent exterior (poate fi comercial sau agent asociat). Experiențele din diferite țări au demonstrat că nici unul dintre aceste modele nu are valabilitate generală, iar soluția trebuie găsită în funcție de situație.

Un acord de consorțiu trebuie să definească cel puțin: cine sunt partenerii; care este scopul consorțiului (în multe cazuri consorțiile au adoptat și un anumit punct de vedere politic, exprimând opiniile comune ale bibliotecilor respective; ce tip de material va fi achiziționat (de ex. material electronic sau electronic și tipărit); administrat de o instituție legală ca urmare a unei înțelegeri între parteneri; partajarea costurilor; modalitatea de punere în practică a responsabilităților; ce se întâmplă în situații sau probleme neprevăzute (plecarea unui partener, întregul consorțiu se dizolvă).

11. Exemple concrete de consorții

(Surse de bază: website ICOLC, website-urile consorțiului)

Danemarca / Danish Electronic Research Library DEF (1997-)

http://www.deflink.dk/english/index.ihtml

Structură legală: Subvenționată de guvern.

Numărul și tipul bibliotecilor membre: 242 de biblioteci universitare, publice și specializate.

Funcții principale: licență pentru documentele electronice; acces rapid la resursele digitale; realizarea unei politici de digitizare

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

în viitorul apropiat.

Principalele licențe sau resurse electronice: numărul bazelor de date: 15, în creștere; mod de accesare: acces total la distanță; fonduri: mixte (guvern și biblioteci).

Principalele baze de date: Academic Press, Crossfire, Kluwer, Springer, ISI Web on Science, ISI Journal Citation Records, Periodical Contents Index, UMI (Bell & Howell), Higherwire, JSTORE, Elsevier, American Chemical Society.

Finlanda / National Electronic Library, FinELib (1997-)
http://www.lib.helsinki.fi/finelib/english/index.html
Structură legală: Finanțată de guvern.

Numărul și tipul bibliotecilor-membre: 94 de biblioteci universitare, de cercetare și publice; în anul 2000 toate bibliotecile publice finlandeze au aderat la acordul EBSCO.

Funcții de bază: achiziționează material electronic finlandez și străin; oferă o modalitate mai eficientă în vederea găsirii materialului din rețea; oferă acces uniform la resursele din rețea.

Principalele licențe sau resurse electronice: număr: zeci de acorduri directe cu editorii; mod de accesare: acces total la distanță; finanțare: guvernul și membrii consorțiilor.

Principalele baze de date (situația în decembrie 2000): 14 acorduri cu editorii privind 3.800 de publicații electronice; 8 acorduri privind baze de date de referință, acoperind 80 de baze de date; 6 acorduri asupra cărților de referință între care: *Encyclopedia Britannica*, *Grove Dictionary of Art* și *Grove Dictionary of Music and Musicians*; alte resurse (câteva dintre acestea sunt gratuite): Crossfire, Nordic Web Index, frontpage-ul comun al bibliotecilor de cercetare finlandeze, precum și o conectare la bibliotecile virtuale.

Franța / Consortium Universitaire pour les Periodiques Numeriques COUPERIN (1999-)
Structură legală: –

Numărul și tipul bibliotecilor membre: membri fondatori – patru biblioteci universitare din afara Parisului; cuprinde circa 50 de biblioteci universitare, 6 instituții de învățământ superior și câteva instituții de cercetare.

Funcții de bază: utilizarea partajată a catalogului; asigurarea accesului la materialul electronic; partajarea prelucrării materialului electronic.

Principalele licențe sau resurse electronice: număr: zeci de acorduri directe cu editorii; mod de accesare: acces total la distanță; finanțare: guvern și membrii consorțiilor.

Principalele baze de date: Elsevier, toate titlurile (1.100), Academic Press (270), ACS (28), IOP (32), Wiley 98+, Springer 126+.

Grecia / Hellenic Academic Libraries Link HEAL-LINK
http://leykada.physics.auth.gr/
Structură legală: sprijin guvernamental.

Numărul și tipul bibliotecilor membre: 32 biblioteci universitare, 18 Fundații ale Secretariatului General pentru Cercetare și Tehnologie.

Funcții de bază: gestionarea în comun a colecțiilor; împrumut interbibliotecar/livrarea documentelor; instruire; cataloage colective partajate online; standardizare.

Principalele licențe sau resurse electronice: număr: 7 (înțelegeri directe cu editorii); mod de accesare: acces total la distanță; finanțare: guvernamentală.

Principalele baze de date: FirstSearch OCLC, ScienceDirect / Elsevier, SpringerLink, Wilson Web, MCB / University Press, Kluwer, Swets Blackwell, IDEAL / Academic Press.

Israel / Israel Center for Digital Information Services MALMAD (1997-)
http://libnet1.ac.il/~libnet/malmad.htm
Structură legală: sprijin universitar (formal).

Funcții de bază: servicii de catalogare; licență pentru publicații electronice; prezentare de publicații de tip electronic; gestionare comună a cataloagelor colective online.

Numărul și tipul bibliotecilor membre: 8 biblioteci universitare, 2 biblioteci de colegiu.

Principalele resurse sau licențe electronice: numărul bazelor de date: 36 (august 2000); mod de accesare: acces la distanță; finanțare: surse diferite.

Principalele baze de date: ABI/Inform, Academic Press, Academic Universe, America: History & Life, American Chemical Society, Bibliography of Asian Studies, Blackwell, Blackwell Science and Munksgaard, Cell Press Churchill Livingstone, Dissertation Abstracts, First Search, Gale/Infotrac, MathSciNet, MCB University Press, MUSE, Oxford English Dictionary, Patrologia Latina Database, PCI – Periodical Contents Index, Plenum Publishers, Proquest Research Library, Rambi – Index of Articles on Jewish Studies, Science Online, Springer, Historical Abstracts, Human Sciences Press, IDEAL/APPEAL, INSPEC, JSTOR, Karger, Keesing's Record of World Events, Kluwer, W.B. Saunders, Web of Science, Wiley InterScience, Liebert Online.

Slovenia / Virtual Library of Slovenia COBISS
http://izumw.si/scripts/cobiss?ukaz=NEWS&id=31#inter
Structură legală: finanțată de guvern.

Funcții de bază: servicii de catalogare; licență pentru publicații electronice; prezentarea sumarului publicațiilor electronice; cataloage colective online.

Numărul și tipul bibliotecilor membre: toate bibliotecile publice și de cercetare slovene.

Principalele licențe sau resurse electronice: numărul bazelor de date: câteva zeci; mod de accesare: acces la distanță; finanțare: guvern.

Principalele baze de date: ISI, OCLC (WorldCat, ContentsFirst, ArticleFirst, ProceedingsFirst, PapersFirst, NetFirst, ERIC and GPO), Bell&Howell, SwetScan (sumarele revistelor științifice și profesionale).

Marea Britanie / un exemplu: National Electronic site Licensing Initiative – NESLI
http://www.nesli.ac.uk/
Structură legală: un proiect de trei ani (1999 – 2001) condus de JISC (Joint Information Systems Committee for the Higher and Education in the UK).

Funcții de bază: negocieri cu editorii; informarea comunității universitare; managementul abonamentelor; acces la publicațiile electronice.

Numărul și tipul bibliotecilor membre: toate bibliotecile instituțiilor de învățământ superior.

Manager: un consorțiu alcătuit din Universitatea din Manchester și din Swets Blackwell.

Principalele licențe sau resurse electronice: numărul bazelor de date: 14, acoperind sute de reviste electronice; înregistrare: acces la distanță; finanțare: membrii consorțiului.

Principalele baze de date: Blackwell Publishers, Blackwell Science Ltd&Munksgaard, CABI Publishing, CRC Press, Elsevier Science, Internet Archaeology, Kluwer Academic Publishers, Mary Ann Liebert, MCB University Press, MIT Press, Oxford University Press, Project Muse, National Research Council of Canada, SAGE Publications.

12. Cazul Turciei

Bazat pe prezentarea făcută de Jane Ann Linley, director al Bibliotecii Universității Koc, Istanbul, Turcia, la seminarul ICOLC de la Berlin, decembrie 2000.

Cadrul general / Stadiul de utilizare a tehnologiei: până la mijlocul anilor 90 doar cele mai mari biblioteci de stat și câteva biblioteci particulare erau automatizate; principalele dificultăți: absența resurselor energetice și a modalităților de transmitere a datelor; accesul la Internet era dificil sau, în cel mai bun caz, foarte lent – în principal tehnologia CD-ROM era utilizată în biblioteci.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Schimbări după 1996: guvernul şi principalele corporaţii turceşti şi multinaţionale au investit substanţial în sectorul energetic şi al telecomunicaţiilor.

The Turkish Academic Network and Information Center (ULAKBIM), 1996: deserveşte universităţile, ca depozitar central al publicaţiilor străine; conectează universităţile la o Reţea Universitară Naţională (ULAKNET), care să asigure accesul la Internet; asigură cel puţin un PC pentru fiecare universitate de stat.

În 1998 se realizează primele abonamente la bazele de date online, la nivel instituţional: preţuri ridicate, eforturi pentru fiecare instituţie; activităţile consorţiului au început în aprilie 1999; în decembrie 1999, primul acord a fost făcut între ISI şi 17 biblioteci partenere (Web of Science Consortium, WOSCON) – acces permanent la date; acces naţional rapid; Internet local.

Baze de date: Science Citation Index Expanded, Social Science Citation Index, Arts&Humanities Citation Index, Journal Citation Report.

În acelaşi timp, Consorţiul din Ankara (ANKOS) a fost format, unind forţele a 4 biblioteci universitare mari din Ankara + ULAKBIM. De atunci, mai multe consorţii, mai multe baze de date, noi contracte, preţuri mai bune. Instruire, schimb de experienţă, contacte cu diferiţi ofertanţi: simpozioane privind bibliotecile digitale, mai 2000, în Ankara.

13. Mai multe informaţii despre licenţe

Există trei surse importante de informare, ceea ce reprezintă un început bun pentru ceea ce va urma.

Licenţa de bibliotecă (Liblicense), localizată în SUA: http://www.library.yale.edu/~license/index.shtml

Punctul Central European pentru Copyright – ECUP+: www.org/ecup/licensing/

Proiectul TECUP, implementarea Testbed în cadrul ECUP (1998 – 2000) a produs mult material util (vezi http://www.sub.uni-goettingen.de/gdz/tecup/workplant.htm#papers):

Memorandum of Understanding, creat împreună de utilizatorii şi deţinătorii de copyright, martie 2001.

Report on strategy issues and recommendations, realizat de Thomas Dreier, decembrie 2000.

Preliminary analysis of legal aspects in current business models, realizat de Emanuella Giavarra, aprilie 2000.

Evaluation and recommendations on contracts and licences, pregătit de Emanuella Giavarra, mai 2000.

Web-ul NESLI este o altă sursă importantă de informare despre licenţe: http://www.nesli.ac.uk/

14. Sursele de informare de bază despre consorţii

International Coalition of Library Consortia. Pagina Web a ICOLC listează zeci de pagini web de consorţii, oferind atât prezentări generale ale consorţiilor, cât şi trimiteri la homepage-ul lor: http://www.library.yale.edu/consortia/

A se vedea, de exemplu, aceste două documente: *Guidelines for Statistical Measures of Usage of Web-based Indexed, Abstracted and Full Text Resources* (November 1998); *Guidelines for Technical Issues in Request for Proposal (RFP) requirements and contract negotiations* (January 1999).

Exemple (în engleză, franceză sau germană) naţionale:

Danemarca/DEF: http://www.deflink.dk/english

Estonia/ELNET: http://www.utlib.ee/elnet/index_i.html

Finlanda/FinELib: http://www.lib.helsinki.fi/finelib/english/index. html

Grecia/HEAL-LINK: http://leykada.physics.auth.gr/eindex.htm

Israel/MALMAD: http://libnet1.ac.il/~libnet/malmad.htm

Elveţia (de asemenea şi în limbile germană şi franceză): http://lib.consortium.ch/index_e.html

Traducere de Cristina FRĂŢILĂ, Margareta MAFTEI

Agenda INTAMEL

Retrospectiva Conferinţei INTAMEL 2000

St. Louis, SUA

Conferinţa INTAMEL 2000, desfăşurată între 17 – 22 septembrie şi cuprinzând bibliotecile distrituale şi bibliotecile publice din St. Louis, Missouri, s-a bucurat de participarea unor directori de biblioteci din 20 de oraşe şi metropole din 12 ţări, între care menţionăm Amman, Braşov, Budapesta, Minsk şi Singapore. Două dintre acestea au fost sprijinite financiar prin acordarea unor burse INTAMEL. În total, au fost 40 de participanţi, dintre care jumătate s-au deplasat la New Orleans pentru a asista la programele opţionale de weekend.

Îi felicităm pe Dan Wilson şi pe Glen Holt pentru organizarea acestei splendide conferinţe şi adresăm mulţumirile noastre personalului din toate cele trei sisteme de biblioteci precum şi celorlalte persoane şi organizaţii care au muncit din greu şi a căror abnegaţie şi ospitalitate au făcut ca această manifestare INTAMEL să se înscrie în seria evenimentelor memorabile.

Având o populaţie de 2.520.000 răspândită pe o suprafaţă de peste 6.397 mile^2, regiunea St. Louis are la dispoziţie o reţea formată din mai multe sisteme de biblioteci publice. Cea mai mare bibliotecă din statul Missouri este Biblioteca Districtului St. Louis (SLCL – St. Louis County Library) în timp ce Biblioteca Publică St. Louis (SLPL– St. Louis Public Library) deţine una dintre cele mai remarcabile colecţii de arhivă din SUA. Districtele Jefferson şi St. Charles au sisteme separate de biblioteci, în timp ce în statul Illinois, pe celălalt mal al fluviului Mississippi, Sistemul de Biblioteci Regionale Lewis şi Clark susţine bibliotecile

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

municipale din districtele Madison şi St. Clair. Din cele 85 de municipii ale regiunii St. Louis, 9 deţin biblioteci publice independent de SLCL, şi cu cele 19 filiale şi cu numeroasele puncte mobile servesc o populaţie de 843.000, în timp ce SLPL, cu cele 16 biblioteci, serveşte 334.000 de rezidenţi într-un oraş care, în ultimii 20 de ani, a suferit pierderi masive de populaţie.

În lucrările şi comunicările unor delegaţi, ca şi în cele ale gazdelor, s-a abordat o mare varietate de subiecte. Delegaţii au avut şi plăcerea de a discuta cu Sara Parker şi cu Jean Wilkins, bibliotecare la Bibliotecile statelor Missouri şi Illinois, care au expus concepţia şi programele lor privind serviciile respective.

Lucrările Conferinţei

Procesul politic

Clyde Scoles din Toledo-Lucas, Ohio, a discutat despre bibliotecile publice şi despre procesul politic, referindu-se nu atât la partizanatul politic cât la arta de a influenţa politica guvernamentală. "Indiferent că lucrăm în biblioteci mari sau mici, suntem toţi parte a contextului politic care creează subiecte de discuţii, controlează temele majore aflate în dezbatere, politica de cadre şi relaţiile cu presa. Noi funcţionăm într-o lume în care suntem confruntaţi cu diverse constrângeri şi sisteme de relaţii... care pot fi controlate în mod eficient".

Clyde a sugerat că definirea clară a rolului fiecăruia precum şi comunicarea unor informaţii adecvate şi pertinente constituie factori importanţi în dezvoltarea şi menţinerea unei relaţii de muncă productive cu un consiliu sau alt organism guvernamental. Multe din problemele ce apar între directori şi consilii sunt cauzate de neînţelegerea rolului acestora. Concluzia a fost că "viziunea, curajul, insistenţa şi abilitatea de a comunica sunt esenţiale în procesul politic. Să lucrezi cu oameni de încredere, cu persoane desemnate oficial, cu presa şi cu mulţi alţi factori din cadrul comunităţii noastre înseamnă să găseşti o cale comună către binele public".

Programul de educare familială prin lectură

Leslie Holt (SLPL) a prezentat Proiectul REAL (Read and Learn), un program pe durata a doi ani finanţat de Departamentul pentru Educaţie al SUA. Obiectivul propus a fost acela de a realiza un program de atragere a familiilor către lectură, cu sprijinul bibliotecilor publice, pentru a evita riscul ca unii cetăţeni să fie lipsiţi de binefacerile lecturii. Activităţile vizate au inclus:

- ajutor pentru temele de casă – în fiecare local de bibliotecă există doi lucrători care, 15 ore pe săptămână, după orele de curs şi în zilele de sâmbătă îi ajută pe copii să îşi facă temele sau să utilizeze computerele din bibliotecă;
- voluntari – adolescenţi şi adulţi care şi-au adus contribuţia în cadrul unor programe speciale şi care au citit/ spus poveşti copiilor;
- familii care s-au supus unor programe de cercetare – 150 de familii au acceptat să fie parte componentă a studiului întreprins, primind invitaţii speciale la programele bibliotecii;
- pregătirea părinţilor – ateliere şi acţiuni care i-au ajutat pe părinţi să îşi dezvolte capacitatea de a citi împreună cu copiii lor, de a-i ajuta să-şi facă temele şi de a se instrui la domiciliu;
- pregătirea profesorilor – ateliere care să ajute cadrele didactice din învăţământul primar, pe administratori şi pe ceilalţi lucrători din şcoli în munca lor de încurajare a cititului, de oferire a celor mai adecvate materiale pentru lectură şi în activităţile pe care le desfăşoară cu părinţii;
- pregătirea celor care activează în domeniul preşcolar – ateliere care să-i ajute pe lucrătorii din sectorul preşcolar în acţiunile lor de încurajare a cititului şi în activităţile lor cu părinţii;
- cadrul propice lecturii la domiciliu – argumente care să motiveze familiile să citească şi să utilizeze biblioteca în mod regulat;
- programe speciale pentru familii – evenimente şi activităţi importante în cadrul familiilor, prin care să se încurajeze şi să se îmbunătăţească lectura la domiciliu;
- vizite în unităţile de învăţământ şcolar şi preşcolar, comunicarea colecţiilor şi activităţi de lectură a poveştilor în şcoli şi grădiniţe;
- îmbunătăţirea colecţiilor – utilizarea unei finanţări de la Danforth Foundation pentru dezvoltarea colecţiei de jucării şi a conţinutului colecţiilor de cărţi;
- comunicarea serviciilor de bibliotecă în rândul familiilor incluse în grupa de risc şi recrutarea utilizatorilor pentru Proiectul REAL prin intermediul listelor distribuite de serviciile poştale, al premiilor ce le sunt acordate, al spoturilor radio şi al reclamelor imprimate pe autobuze;
- stabilirea pentru SLPL a unor standarde privind calitatea serviciilor, găsirea unor modalităţi optime de furnizare a serviciilor, stabilirea priorităţilor şi a obiectivelor şi schimbarea direcţiilor de acţionare;
- cercetare şi diseminare – publicarea rezultatelor şi prezentarea lor cu ocazia conferinţelor organizate de biblioteci şi având ca subiecte de discuţie lectura şi educaţia preşcolarilor şi a şcolarilor mici.

Constatările Proiectului REAL au fost următoarele:

- 100% dintre părinţi apreciază serviciile bibliotecii, 83% realizează importanţa lecturii şi le citesc în mod regulat copiilor lor iar 95% au permise de acces în bibliotecă, fiind utilizatori activi de cel puţin doi ani;
- 84% dintre cadrele didactice au utilizat în mod activ, de trei sau de mai multe ori pe săptămână, materialele Proiectului REAL, 66% au comunicat că şcolarii şi preşcolarii au utilizat materialele mai mult de 30 minute pe săptămână, 80% au declarat că copiii au devenit cititori mai eficienţi datorită Proiectului REAL, 75% au spus că copiii au îndrăgit mai mult lectura iar 83% au recunoscut că Proiectul REAL le-a îmbunătăţit maniera de predare;
- 82% dintre asistenţii pentru preşcolari au raportat îmbunătăţirea procesului de învăţământ în clasele lor, iar 77% au declarat că, datorită Proiectului REAL, copiii citesc, se interesează de cărţi şi îndrăgesc lectura mai mult decât în etapa anterioară Proiectului.

Adaptări şi reînnoiri

Frans Meijer (Rotterdam) şi-a informat colegii în legătură cu acţiunea "Transformarea 2000+", un proces continuu de adaptări şi reînnoiri care implică investiţii strategice în:

- consolidarea şi reproiectarea spaţiilor Bibliotecii Centrale şi a filialelor;
- pregătirea personalului pentru a putea realiza

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

schimbările ce se impun în domeniul culturii;

• infrastructura ICT (Tehnologia Informațională și de Comunicare);

• marketing bazat pe studierea nevoilor clienților și a politicii față de profilul vizat.

Obiectivele propuse sunt următoarele:

• îmbunătățirea accesului public;

• promovarea conceptului de autoservire;

• consolidarea funcțiunilor culturale, educaționale și de informare ale bibliotecii;

• concentrarea asupra chestiunilor esențiale și evidențierea unor funcțiuni noi;

• modernizarea imaginii bibliotecii (de exemplu, Festivalul Anual al Cititorilor, Centru de Învățământ Deschis și loc de organizare a întrunirilor, conferințelor).

Obiectivele strategice până în anul 2004 vizează măsuri de creștere a capacităților și performanțelor la capitole cum ar fi utilizatorii și vizitatorii, satisfacerea beneficiarilor, acuratețea informațiilor oferite, autoservirea, furnizarea de servicii în zone defavorizate, finanțarea unor noi activități, perfecționarea personalului și productivitatea.

Evoluții tehnologice

George Durnell, David Marjamaa și alți colegi de-ai lor au făcut prezentări detaliate, remarcabile ale evoluțiilor tehnologice în cadrul SLCL, în perioada 1997 – 2000, cu referiri la managementul proiectelor, administrarea sistemului, managementul materialelor, reducerea costurilor, situații statistice mai bune, dezvoltarea rețelei computerizate, aparatură performantă pentru personal, servicii Web și de telecomunicații și un important program pentru perfecționarea personalului. Acesta include Cybermobilul, o carte mobilă convertită la capacitățile rețelei electronice și care călătorește prin tot districtul cu ocazia cursurilor de instruire a personalului ce urmează a lucra cu calculatorul.

La SLPL, Waller McGuire și colegii lui au introdus în website-ul bibliotecii "Electronic City Hall" (Harta orașului, Procesele verbale ale ședințelor de Consiliu, informații despre oraș etc.) în timp ce Gates Lab este introdus pe site-ul de la Central West Library.

Vizite organizate cu ocazia Conferinței

Au fost efectuate vizite la Carnegie Central Library, care a beneficiat de o impresionantă restaurare și care face parte din rețeaua SLPL, la Buder Branch (o fostă bancă), la Biblioteca HQ și la filiala Florissant Valley care aparțin de SLCL; a fost vizitată rețeaua de biblioteci Lewis și Clark (care oferă sprijin și servicii pentru 150 de biblioteci afiliate ce funcționează în 11 districte din statul Illinois), DRA (Data Research Associates – cea mai importantă companie de automatizare a bibliotecilor), bibliotecile Institutului de Cercetare al Grădinii Botanice din Missouri și Societății de Istorie din Missouri, precum și Main Library din New Orleans, marea Bibliotecă Regională East Bank din districtul Jefferson și Arhiva de Jazz Hogan de la Tulane University.

• Conferința 2001– Amman, Iordania

Vă rugăm să luați notă de schimbarea locului de desfășurare (Paris) anunțat anterior.

Data Conferinței va fi anunțată de Mohammad Subeihi, Director la Departamentul Biblioteci Publice al Municipalității din Amman.

• Viitoarele Conferințe:

2002: Stockholm, Suedia

2003: Singapore

2004: Brașov/ București

INTAMEL. Schimbări

La întrunirea ce a avut loc în 1999, la St. Louis, s-a convenit asupra unor schimbări în statutul INTAMEL, care este constituția asociației. În cadrul acestor schimbări a existat un amendament referitor la numele asociației. În prezent, INTAMEL este cunoscută ca fiind Asociația Internațională a Bibliotecilor Metropolitane (și mai puțin ca Asociație a Bibliotecilor din Orașele Metropolă).

S-a căzut de acord ca numărul populației, în funcție de care se poate obține calitatea de membru, să fie 400.000, cu precizarea că se pot face și excepții.

S-a mai convenit ca separarea funcțiilor de Secretar și de Trezorier să fie luată în discuție la întrunirea din 2001 iar valoarea cotizațiilor pentru anul 2001 să se majoreze la 125 USD, după ce câțiva ani a fost de 75 USD. În măsura în care este posibil, pentru Conferința din anul 2001 există intenția acordării a două burse de studiu, în valoare de până la 2000 USD fiecare.

Un rol regional pentru Biblioteca Orășenească?

Utrecht – Olanda

Până la sfârșitul anului 2000 va deveni clar dacă preconizata fuziune a Bibliotecii Publice din Utrecht cu Biblioteca Regională, aflată într-o situație critică, și crearea unui sistem bibliotecar unic, atât pentru oraș cât și pentru regiune, reprezintă un proiect realist și eficient din punctul de vedere al costurilor implicate. O echipă de experți condusă de Piet Schoots a analizat dacă biblioteca orășenească poate avea o poziție și un rol mai apropiate de menirea ei, ca instituție centrală ce urmează să garanteze serviciile prestate de bibliotecile mai mici și să dezvolte un sistem bibliotecar modern, la dispoziția a circa 850.000 de cetățeni.

Ton van Vlimmeren, director de bibliotecă, subliniază faptul că această decizie va afecta în modul cel mai direct Biblioteca Centrală din Utrecht, o problemă majoră ce se va pune în viitor fiind aceea a unui nou sediu. Actuala bibliotecă se află în centrul medieval al orașului și a fost construită pe ruinele unui edificiu înălțat în timpul Imperiului Roman. Zona istorică nu permite extinderea actualei clădiri la dimensiunea cerută de creșterea populației urbane, ca să nu mai vorbim de extinderea serviciilor bibliotecii și în regiunea înconjurătoare.

Biblioteca există de 108 ani și este cea mai veche bibliotecă publică din Olanda. Utrecht, al patrulea oraș, ca mărime, al țării are aproximativ 250.000 de locuitori. Un important program în domeniul construcțiilor prevede, pentru următorii zece ani, construirea a 30.000 de case, ceea ce înseamnă că populația va ajunge la aproximativ 330.000 de locuitori. Serviciile bibliotecare sunt asigurate, în prezent, de Biblioteca Centrală, de cele 11 filiale și de un bibliobuz. Este planificată construirea a încă trei filiale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Centre computerizate

În timp ce colecția istorică a orașului este depozitată la Biblioteca Universității Utrecht, biblioteca publică dispune de o colecție mai mare și mai diversă, pentru a putea sprijini și bibliotecile mai mici din această regiune. Vastul departament destinat muzicii cuprinde 70.000 unități de bibliotecă. Recent, au fost inaugurate trei centre dotate cu computere care oferă acces la Internet, baza de date, CD-ROM-uri și alte resurse, oferindu-se, în același timp, cursuri de inițiere pentru elevi și pentru diverse grupe de vârstă. În lunile ce urmează se vor deschide încă cinci asemenea centre. Biblioteca mai oferă și alte servicii, cum ar fi: împrumutul colecțiilor la domiciliu, săli de lectură și cursuri de pregătire media pentru personalul din 140 școli, grădinițe și centre comunitare.

Un element specific bibliotecii din Utrecht, care este subordonată Consiliului municipal, îl constituie informațiile de interes local, comunitar, pe care aceasta le oferă cetățenilor. În plus, în baza unui contract, biblioteca poate oferi website-ul orașului (www.utrecht.nl) din care face parte și website-ul bibliotecii (www.utrecht.nl/ bibliotheek). Începând cu luna ianuarie 2001, colecția de picturi și obiecte de artă a orașului va deveni parte a colecțiilor bibliotecii și va putea fi împrumutată publicului.

INTAMEL. Numărul membrilor a crescut

În perioada ultimilor doi ani, numărul membrilor INTAMEL a crescut în mod constant. Noii membri sunt: ACT Canberra, Australia; Brașov, România; Brooklyn, SUA; Cincinatti & Hamilton County, SUA; Denver, SUA; Hennepin County, SUA; Helsinki, Finlanda; Lexington, SUA; Ljubljana-Bežigrad, Slovenia; Miami-Dade, SUA; Minsk, Belarus; Moscova, Rusia; Norfolk, SUA; Riga, Letonia; Turin, Italia; Utrecht, Olanda.

Unul dintre noii membri INTAMEL este primul beneficiar al unui premiu recent instituit. Pentru accesul gratuit și pentru facilitățile speciale oferite persoanelor cu handicap și utilizatorilor vorbitori de limbi străine, Biblioteca Municipală Helsinki a câștigat premiul anual de 1milion USD, "Premiul pentru Acces la Învățătură", înființat de Fundația Bill & Melinda Gates.

(Din Buletinul INTAMEL "METRO", nr. 19/ decembrie 2000)
Traducere de Aura CONSTANDACHE

Prezentarea acțiunii ECUP

Ariane ILJON
Șef al Secțiunii "Publicații electronice și biblioteci" a Comisiei Europene

În discursul meu voi examina activitatea desfășurată de ECUP începând din anul 1991 și voi arăta importanța acesteia în cadrul dezbaterii curente asupra drepturilor de reproducere electronică. Principalul obiectiv ECUP a fost acela de conștientizare a importanței cooperării în cadrul comunității bibliotecare. În acest scop au fost organizate discuții cu deținătorii drepturilor de autor pentru a se clarifica ce pot și ce nu pot face bibliotecile. În final, se va vedea că acțiunile ECUP de stimulare a cooperării europene au contribuit la o mai bună înțelegere a drepturilor de reproducere și la felul în care acestea influențează serviciile de bibliotecă.

Sunt onorată că am fost invitată să iau cuvântul în deschiderea lucrărilor acestei conferințe (Conferința Internațională de la Roma, 5 – 6 noiembrie 1998). Aș dori să profit de această ocazie pentru a sublinia atât importanța acestui eveniment cât și locul pe care îl ocupă acțiunea ECUP în cadrul activităților desfășurate în domeniul bibliotecar, începând din 1991, conform celor două programe Telematice.

Acest eveniment este important nu doar pentru că – având loc la încheierea proiectului ECUP – ne oferă prilejul de a trece în revistă activitățile desfășurate în ultimii 5 ani și de a le evalua; este important și pentru că are loc într-un moment hotărâtor al discuțiilor politice din Europa privind drepturile de autor și pentru că pregătește terenul pentru următorul set de probleme practice cărora bibliotecile trebuie să le acorde acum atenție: mă refer la autorizarea reproducerilor pe suport electronic. Este de necontestat faptul că în ultimii 2 – 3 ani editurile s-au îndreptat constant spre reproducerea și diseminarea electronică a materialelor, într-o măsură de neimaginat în urmă cu câțiva ani, chiar dacă au existat experimente cum a fost ADONIS (pentru jurnale în domeniul medical). Crearea paginilor Web a contribuit, desigur, la aceasta, întrucât a oferit un instrument destul de convenabil. Una dintre aceste acțiuni, care s-a dezvoltat din contextul practic al programului nostru, este ECUP. Vreau să spun că aceasta a răspuns unei necesități precise care a apărut în cursul desfășurării activității noastre.

A fost lansat un prim set de proiecte RTD de cooperare prin care au fost experimentate diverse tehnologii privitoare la difuzarea și accesarea documentelor (prin *document* înțelegem, în sens larg, atât documente scrise cât și sonore și video). Aceste proiecte au apărut pe fundalul problemelor legate de copyright, multe din ele întâmpinând dificultăți la care nu se așteptau, atunci când s-a solicitat deținătorilor de drepturi de autor permisiunea de a folosi materialul respectiv, fie și numai pe durata desfășurării proiectului. Dacă simplul experiment a pus deja o problemă, atunci cum va fi abordată această chestiune în cazul serviciilor prestate efectiv de biblioteci, în momentul în care se va depăși, sperăm, faza de proiect? Întrucât toate proiectele RTD de cooperare lansate începând din 1991 (chiar și cele aflate în faza de pregătire) au o componentă legată de tehnologiile de informare și comunicare și întrucât obiectivul programului a fost de la început acela de a promova, în tot spațiul european, o infrastructură pentru servicii de bibliotecă moderne și computerizate, a trebuit să se aibă în vedere, chiar și în mod indirect, aspectele

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

referitoare la drepturile de autor, pentru ca programul şi proiectele aferente să nu rămână literă moartă.

Este evident că experimentele tehnice nu sunt suficiente. E nevoie şi de contextele organizatoric şi legislativ care să reglementeze situaţiile în care acestea pot sau nu pot fi aplicate. Aceasta presupune existenţa unui dialog permanent care să evidenţieze probleme şi temeri reale, dar şi elementele de consens. În noiembrie 1993, cu prilejul unei întruniri al cărei obiectiv era concertarea primelor noastre proiecte privind accesarea şi diseminarea documentelor pe suport electronic, s-a ajuns la concluzia că bibliotecarii, în general, nu realizează care sunt consecinţele pe care copyright-ul le are asupra serviciilor de bibliotecă şi, cu atât mai puţin, asupra întregului domeniu al electronicii. Această concluzie, care astăzi poate părea mai mult decât banală – deşi nu este deloc aşa – a constituit punctul de plecare al ECUP. Dacă vrem totuşi să promovăm serviciile de bibliotecă electronice, atunci este absolut necesară o mai bună înţelegere a drepturilor de autor şi a felului în care acestea influenţează serviciile menţionate.

Conştientizarea acestei situaţii a constituit un obiectiv major şi o temă de lucru a acţiunii iniţiale ECUP şi a contractelor ce au urmat, chiar dacă acestea înglobau alte activităţi, cum ar fi birouri de consultanţă şi discuţii cu deţinătorii drepturilor de autor, pentru a se conveni asupra a ceea ce pot sau ce nu pot face bibliotecile şi utilizatorii lor. ECUP a apărut la momentul potrivit, deoarece la scurt timp după înfiinţare, atenţia lumii întregi s-a îndreptat spre problema drepturilor de autor şi a negocierilor noilor tratate WIPO.

În perioada de după 1991 (şi chiar mai înainte) s-a realizat un mare număr de studii tehnice şi de fezabilitate, mici staţii pilot precum şi ateliere, publicaţii şi pagini Web, astfel încât toate măsurile de susţinere a acţiunilor ECUP să fie cunoscute de un public cât mai numeros. Toate aceste măsuri trebuie privite ca un Web complex destinat susţinerii şi promovării principalei activităţi desfăşurate în cadrul proiectelor R & D în zone de importanţă specială. Fiecare măsură în parte a apărut ca răspuns la cerinţele implicite şi explicite ale comunităţii bibliotecare şi fiecare a contribuit şi contribuie la realizarea obiectivului iniţial, formulat în 1990: de a stimula cooperarea europeană, de a pregăti impulsul declanşat al procesului de schimbare care, o dată ce s-a produs, să îşi atingă scopul şi să genereze efecte de propagare în masă.

ECUP a fost, fără îndoială, o componentă esenţială a acestei strategii, aducându-şi contribuţia la atingerea obiectivelor propuse. Ea nu a reprezentat o activitate lobbistică angrenată în jocurile puterii. Pe lângă realizările de ordin intelectual, în statele membre ale UE au avut loc peste 30 de comunicări, cu ocazia seminariilor şi conferinţelor din ultimii cinci ani, circa 30 de ateliere precum şi numeroase alte întruniri şi activităţi. Cred că s-a reuşit crearea unei stări de spirit propice schimbării de atitudine, atât în cadrul comunităţii bibliotecare cât şi în ceea ce-i priveşte pe partenerii acesteia din domeniul comerţului cu cartea. Sper că activităţile desfăşurate în ultimii cinci ani vor fi considerate utile şi realiste, astfel încât EBLIDA să poată acţiona în continuare într-o zonă care, în trecut, nu a beneficiat de sprijin financiar. Cred că valoarea acţiunilor ECUP constă şi în faptul că au contrabalansat abordările pur tehnice şi că au atras atenţia asupra unui aspect: încrederea (sau lipsa de încredere) într-o lume în continuă schimbare.

Cu tot avântul electronicii (în special în sectoarele academic şi de cercetare) şi în pofida vizionarilor care creează scenarii pentru viitor, paradigma de bază se schimbă destul de încet de la lumea suportului pe hârtie la aceea pe suport electronic. Pe măsură ce schimbarea are loc, apar noi întrebări şi noi probleme practice pe care bibliotecile, editurile şi distribuitorii lor trebuie să le rezolve. Va fi nevoie de un dialog permanent pentru a testa soluţii şi a găsi răspunsuri satisfăcătoare. Prin urmare, activitatea iniţiată de EBLIDA vine în întâmpinarea tendinţelor existente în prezent. În definitiv, bibliotecile au fost şi vor continua să fie garanţii accesului la informaţii ai cetăţenilor şi ai tuturor celor implicaţi în sistemul educaţional.

(Din lucrarea *Dreptul de reproducere electronică şi licenţa digitală: unde sunt capcanele?*, Associazione Italiana Biblioteche, Roma, 2000)
Traducere de Aura CONSTANDACHE

A. Dürer – *Melancolia*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondență din Bulgaria

Ziare bulgărești editate în România

Lili GANCEVA
Bibliotecar şef, Serviciul "Bibliografie şi informaţie"
Biblioteca "Liuben Karavelov", Ruse

În comparaţie cu Europa de Vest şi cu celelalte ţări balcanice, editarea de ziare în Bulgaria a întârziat din mai multe motive, legate mai ales de situaţia grea a ţării, aflată sub dominaţia otomană. Această stare de lucruri continuă şi după războiul din Crimeea. Literatura bulgară nouă trebuie să treacă de numeroasele piedici ale autorităţilor din Imperiul Otoman. Tot ceea ce se tipăreşte în ediţiile din străinătate este privit cu neîncredere. Sunt considerate periculoase şi editările de periodice din Rusia şi România.

În anii '70 ai secolului al XIX-lea, Bucureştiul devine, pentru Bulgaria, al doilea centru cultural, după Ţarigrad. Tot în Bucureşti iau naştere organizaţii revoluţionare bulgare. Astfel, Capitala României devine centrul propagandei revoluţionare şi al editărilor emigrante. Aici funcţionau peste 30 de tipografii, unde se tipăreau cărţi, ziare şi reviste. Îl amintim astfel pe Stefan Rasidescu (născut în Kazanlîk), care editează ziarele lui Gheorghi Sava Rakovski "Будущност" (Viitorul), "Бранител" (Boronel) 1864, "Българска старина" (Înţelepciunea bulgară) 1865, ca şi tipografia lui Liuben Karavelov "Свобода" (Libertatea), care tipăreşte ziarele "Свобода" (Libertatea) 1869 – 1874, "Независимост" (Independenţa), "Знаме" (Steagul) 1874 – 75, care reprezintă vârful ziaristicii bulgare înainte de eliberarea de sub Imperiul Otoman.

Un alt centru cultural este Brăila, unde au funcţionat 8 tipografii, între care şi cele ale lui Hristo Vaklidov şi Dimităr Panicikov. Aici se pun bazele renaşterii bulgare, odată cu editarea "Периодическо списание на Българското книжовно дружество" (Revista periodică a Asociaţiei bulgare literare), 1870 – 1876. Totodată, aici apar 11 ziare şi 2 reviste, dintre care amintim: "Дунавска зора" (Aurora Dunăreană), 1868 – 1870, "Дума на българските емигранти" (Cuvântul emigranţilor bulgari) – primul ziar al lui Botev, "Възраждане" (Renaşterea), 1876, "Хъш" (Emigrantul), 1877.

Şi la Giurgiu au apărut cărţi şi ziare în limba bulgară: "Нова България" (Noua Bulgarie), 1876 – 1877, al cărui prim exemplar este editat de Botev la Bucureşti, în 5 mai 1876, cu două săptămâni înainte de plecarea vaporului "Radeţki" spre Bulgaria. La Ploieşti se editează ziarul "Орел" (Vulturul), 1877 – după datele din lucrarea dr. Boris M. Andreev, *Editarea periodicelor bulgare în timpul Renaşterii naţionale*, Sofia, 1932. Toate publicaţiile apar în limba bulgară, excepţie făcând "Boronel", "Libertatea" şi "Vulturul" care sunt editate în limba română.

În perioada premergătoare eliberării Bulgariei de sub Imperiul Otoman, în România se tipăresc ziare de către bulgari, în limbile română şi franceză: "Vulturul" (1876 – 1877) şi "Independenţa Naţională" (1876) la Ploieşti, "Balcanul" (1875) şi "L'Étoile de l'Orient" (1877) la Bucureşti, sub redacţia lui Kiriac Ţankov.

Ziarele erau redactate chiar de proprietarii lor, care efectuau toată munca administrativă şi de editare. Condiţiile economice şi politice în care au apărut ne dau însă imaginea faptelor şi vieţii lor scurte. Editarea ziarelor în emigraţie a avut un mare ecou asupra cititorilor, mai ales în contextul eliberării politice a Bulgariei şi al luptei pentru independenţa bisericii bulgare. Prin aceste ziare a fost susţinută speranţa poporului bulgar iar Occidentul a putut să cunoască situaţia grea, cruzimea şi nelegiuirile dominaţiei otomane.

Ziarele lui Karavelov şi Botev au reprezentat un vârf în publicistica epocii iar editarea lor a avut un rol esenţial în pregătirea revoluţiei naţionale.

Sf. Kiril şi Metodiu

Periodice editate în România, aflate în fondurile Bibliotecii "Liuben Karavelov", Ruse

1. "Будилник" – ред. Хр. Ботев, 1871 – Букурещ
2. "Българска старина" – ред. Раковски, 1865 – Букурещ
3. "Градинка" – ред. Ил. Блъсков, 1874, 1875 – Букурещ
4. "Дума" – ред. Хр. Ботев, 1871 – Браила
5. "Дунавска зора" – ред. Добри Войников, 1867 – 1870, 1877 – фототипно
6. "Знаме" – ред. Хр. Ботев, 1874 – 1875 + фототипно – Букурещ
7. "Знание" – ред. Л. Каравелов, 1875, 1878 – Букурещ
8. "Зорница" – ред. Хр. Ваклидов – Браила
9. "Мирозрение" – ред. Ив. Добровски, 1850 – 1851 – Букурещ
10. "Нова България" – ред. Хр. Ботев и Ст. Стамболов, 1876, 1877 + фототипно – Букурещ и Гюргево
11. "Периодическо списание на Българското книжовно дружество" – Браила – ред. В. Стоянов, 1871, 1872, 1874
12. "Свобода" – ред. Л. Каравелов, 1869, 1870, 1871, 1872, 1874 – Букурещ
13. "Стара планина" – ред. Бежан, 1876, 1877 – Букурещ
14. "Ступан" – ред. Д.В. Хранов, 1874 – 1876 – Букурещ
15. "Училище" – ред. Р. Блъсков, 1870 – 1873 – Букурещ

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondență din Italia

Evenimente culturale din Roma

Șerban STATI

Vineri, 30 martie a.c., Giovanna Melandri, Ministrul Bunurilor și Activităților Culturale din Italia a participat la inaugurarea a două importante spații culturale din capitala Italiei: Biblioteca Națională Centrală din Roma și Muzeul "Contemporaneo – Temporaneo" din cadrul principalei porți feroviare a capitalei, Gara Termini.

În cazul Bibliotecii Naționale Centrale a fost vorba, de fapt, despre *re-deschiderea* acestei prestigioase instituții la capătul a doi ani de lucrări de restructurare arhitecturală, de modernizare și raționalizare a spațiilor și serviciilor (instituția a fost închisă complet numai în ultima lună). Lucrările – în valoare de circa 28 miliarde lire (fonduri provenite, în cea mai mare parte, de la Loto) – au vizat: adecvarea la normele de securitate, îmbunătățirea condițiilor ambientale, reorganizarea spațiilor, extinderea informatizării și lărgirea gamei de servicii oferite publicului etc. În acest context a fost urmărită o mai bună exploatare a spațiilor subutilizate (dintr-un total de 40.000 m.p.), adecvarea infrastructurilor la progresul tehnologic (realizarea unei rețele informatice locale cu peste 700 puncte terminale, amenajarea unei Săli Multimediale, punerea la dispoziția publicului a peste 150 de PC pentru consultarea cataloagelor), realizarea unei Săli de studiu pentru știință și tehnologie și extinderea altor săli (la un total de 7 km de rafturi și circa 200.000 cărți pentru consultare directă).

Cu prilejul manifestării de la B.N.C. Roma, a avut loc și lansarea sitului Internet *SuperDante* – portal multimedial al Ministerului Bunurilor și Activităților Culturale consacrat patrimoniului de carte, muzical și iconografic italian (prezentarea a fost făcută de către Francesco Sicilia, director general în MBAC). Portalul a fost realizat cu sprijinul tehnic a două societăți informatice particulare: Consorțiul Technobyblos (specializat în furnizarea de servicii pentru Bunurile Culturale) și societatea Etnoteam (una din principalele firme italiene furnizoare de servicii integrate de consultanță, design și dezvoltare de situri și portale Internet). Utilizatorilor le este oferit, în format electronic, un vast patrimoniu de cărți, texte rare, bucăți muzicale, fotografii și materiale iconografice disponibile în format digital, rod al colaborării Direcției Generale Carte și Instituții Culturale din MBAC cu cele 46 biblioteci de stat de pe întreg teritoriul Italiei.

Noul Muzeu "Contemporaneo – Temporaneo", inaugurat în aripa "Mazzoniana" (construită în anii '30) a Gării Termini din Roma, este – așa cum o arată și numele – o instituție destinată să găzduiască expoziții de artă contemporană cu o durată prelungită (stabilită la 3 ani). Deschiderea Muzeului – urmare a unui protocol încheiat în anul 1999 între Ministerul Bunurilor și Activităților Culturale și *Ferrovie dello Stato* (Societatea italiană de căi ferate) – marchează o

Roma – *Columna lui Traian*

premieră în Italia: prezentarea într-un spațiu alternativ, altul decât cele consacrate în mod tradițional, a creației artistice contemporane. Se concretizează astfel și în Peninsulă o tendință manifestă de mai mulți ani la nivel european, care vizează apropierea artei contemporane de public, de locurile "trăirii cotidiene" (prin Gara Termini, spre exemplu, tranzitează zilnic circa 500.000 de persoane).

Expoziția cuprinde peste patruzeci de lucrări de autori contemporani (din gruparea "Transavanguardia" și din ultimul val de creatori), lucrări realizate în perioada 1980 – 2000 și care au fost împrumutate de Galeria Națională de Artă Modernă și de Centrul Național pentru Artele Contemporane (instituție, aceasta din urmă, în curs de constituire, urmând a-și deschide porțile în anul 2004).

În alocuțiunile rostite cu acest prilej, atât ministrul Giovanna Melandri cât și Președintele Societății *Ferrovie dello Stato* și-au exprimat disponibilitatea pentru continuarea colaborării în vederea deschiderii unor astfel de spații "artistice" și în alte gări mari din Italia (Milano, Napoli ș.a.).

Dincolo de importanța intrinsecă a evenimentelor apreciem drept semnificative două aspecte: 1) momentul ales pentru aceste inaugurări – moment ce coincide cu sfârșitul legislaturii actuale și debutul campaniei electorale (alegerile sunt programate pentru 13 mai 2001); miniștrii în funcție utilizează atari prilejuri și pentru o trecere în revistă a realizărilor guvernării în domeniile de competență (bilanț schițat și de Giovanna Melandri) și 2) dimensiunea internațională atribuită evenimentelor, prin invitarea reprezentanților corpului diplomatic.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Concursul de poezie "Atelier" 2000

Revin şi de această dată retrospectiv la Atelierul săptămînal de creaţie de la Biblioteca "I.L. Caragiale". Aceasta pentru că el are momentele lui de ieşire în lume, de schimbare, extindere a structurii, pînă la nivelul unui Concurs de poezie, dealtfel ajuns la a III-a ediţie (între decembrie 2000 – februarie 2001), dar şi al unui spectacol, aşa cum s-a întîmplat la Tîrgul de Carte "Gaudeamus" din noiembrie anul trecut. Această combinaţie între atelier şi concurs a dus în cele din urmă, întîi la o traversare a conţinutului primului către semnificaţii, s-ar putea spune paradoxale, căci, prin definiţie, este un fapt "de laborator", "de culise", deci de ne-arătat unui public larg. Pe de altă parte, s-a ajuns la ceea ce am numit Concurs de poezie "Atelier", fapt care corespunde condiţiei organizării dincolo de orice reguli manageriale; la ultima ediţie neexistînd sponsori şi aproape nici edituri. Practic nu putem mulţumi decît Editurii Biblioteca Bucureştilor şi Editurii Pontica. Adăugăm Asociaţia Uniunii Scriitorilor care, prin domnul Iosif Naghiu, a avut amabilitatea să ne transfere o serie de titluri din dotare. Majoritatea cărţilor pentru premii au fost ale poeţilor, unii dintre ei oferind personal cel puţin un volum, şi uneori cu autograf. Iată un experiment, cred unic, în care poeţii actuali trec direct către ucenicii într-ale creaţiei; în care cărţile parcurg un traseu real şi viu. Cum ar putea fi puse mai bine în circulaţie volumele de poezie decît înlesnind calea directă şi eficientă către destinatarul cel mai potrivit? De la scriitor către cel care învaţă să scrie. De la Cezar Ivănescu, Paul Daian, Gheorghe Iova, Daniel Bănulescu ş.a. – aceştia fiind şi în juriul concursului – la Carolina Ivănescu (studentă în Ungaria), Cosmin Perţa (licean din Vişeul de Sus), Mădălina Olaru, Elena Fenogheni, Laurenţiu Vedinaş... Festivitatea de premiere (16 februarie a.c.) l-a avut ca oaspete pe autorul *TextelorIova*, deci pe Gheorghe Iova. Discuţia sclipitoare între tineri şi poetul cu viziunea cea mai neobişnuită la noi, a durat mult şi s-a desfăşurat într-o discreţie "de atelier" căci n-au fost prezenţe mass-media în sală (spre dezamăgirea unor părinţi, poate). S-au citit poeme, s-au discutat. A fost un concurs la care participantul a putut primi un răspuns atît de direct încît pînă şi cei mai modeşti au avut ceva de învăţat.

În rest, amintirile fiecăruia pe care eu nu le cunosc. Să spun, totuşi, că textele premiilor I, II, III au fost (din nou o premieră) nu publicate într-o revistă literară ci au apărut pe un CD lansat în luna aprilie de către Societatea Culturală Noesis care este la al treilea "volum" de antologie virtuală. Acces determinat dar nu limitat. Despre aceste antologii voi vorbi cu altă ocazie, căci subiectul "volum clasic/volum virtual" cred că merită discutat.

Am amintit la început de prezenţa la Tîrgul de Carte "Gaudeamus" a Atelierului de Creaţie de la Biblioteca "I.L. Caragiale". Aş reţine doar ideea că tema abordată acolo a presupus un exerciţiu creator de gîndire, de scriere, pe marginea... *creaţiei cotidiene*. Intenţia ideală: de a deschide posibilitatea situării creatoare în orice fapt, lucru pe care îl facem. Iar acesta este ceva "de acasă" sau "de serviciu", ceva "de stradă" dar şi "de singurătate", "de relaţie cu semenii" dar şi cu noi înşine... Aici şi miza Atelierului...

Nina VASILE

Premiile la Concursul de Poezie, ediţia a III-a, 2000

Premiul I: Elena Fenogheni; Premiul II: Laurenţiu Vedinaş; Premiul III: Sînziana Cotoară Mucica (Şcoala Centrală).

Premiul I: Cosmin Perţa; Carolina Ivănescu (Facultatea de Limbi străine, secţia română, Budapesta); Premiul II: Ioana Nestorescu (Facultatea de Psihologie, Bucureşti); Premiul III: Oana Andra Rotaru (Facultatea de Psihologie şi Ştiinţe ale Educaţiei, Bucureşti).

Menţiuni au primit următorii: Alexandra Macoviciuc, Viorica Buică (secţiunea liceeni); Mădălina Olaru, Doru Cristache, Ovidiu Gligu (studenţi).

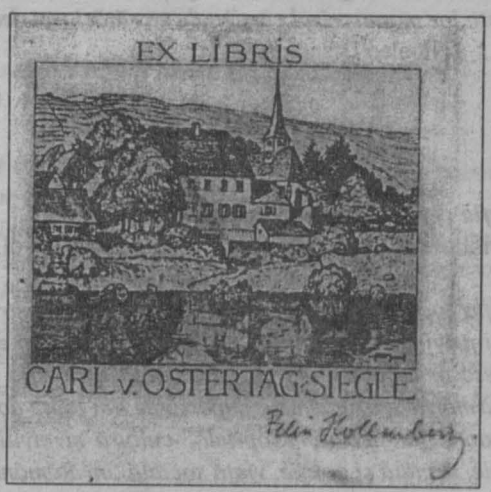

Ex-Libris. Felix Hollenberg
Katalog zur Ausstellung in der Stadtbücherei Stuttgart Wiehelmspalais. 25 Januar bis 23 Februar 1991

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Petre PANDREA, *Memoriile mandarinului valah*
Editura Albatros, Bucureşti, 2000, 562 p., 163.300 lei

[...] Aceste Memorii ale mandarinului valah *sunt memorii fără solemnitate, fără ipocrizie, fără oglindirea măreţiei cu orice preţ. Amestecat printr-o soartă bizară de 50 ani în cele mai complicate evenimente ale Europei şi ale ţării de baştină, prin educaţie şi prin dubla meserie a ziaristicii şi a avocaturii, trecând lucid prin războaiele din 1913, 1916 – 1919, 1939 – 1944, suportând trei dictaturi burgheze şi scrutându-le mecanismele a "ţinut" un enorm* Jurnal intim *din fragedă copilărie, unde a consemnat fulgurant idei, documente, portrete, pe viu şi cotidian. [...]* (Petre Pandrea)

Petre PANDREA, *Reeducarea de la Aiud*
Editura Vremea, ediţie îngrijită de Nadia Marcu Pandrea, Bucureşti, 2000, 576 p., 80.000 lei

... «Las aceste note contemporane prinse pe viu, ca un testimoniu pentru istoricul de la anul 2000, care se va interesa de epocă, de personagiile serioase şi de paiaţele ei. Eu am fost scriitor, diplomat, avocat şi jurnalist în Valahia-Mare, zisă România, originar din Valahia-Mică. Aş vrea ca aceste boabe ale mele, strânse cu sudoare şi suferinţă într-o jumătate de secol, să încolţească în sufletul copilei mele, sau al flăcăului meu. Pentru ei scriu, având în faţă lampa şi oglinda eternităţii.

Va veni şi anul 2000. Abia atunci se vor scotoci arhivele, ca să se reconstituie etapele, atmosfera, echipierii, eroii, dracii, sfinţii, precursorii, moşii şi strămoşii. În anul 2000 voi reînvia, efemer, ca scriitor de memoriale»...

Petre PANDREA, *Brâncuşi. Amintiri şi exegeze*
Editura Fundaţiei "Constantin Brâncuşi", ediţie îngrijită şi cuvânt înainte de Nicolae Diaconu, Târgu-Jiu, 2000, 448 p. O carte nouă sub acest titlu, şi nu o reeditare a lucrării apărute în 1967.

[...] După ce, în 1955, tradusese din latineşte şi nemţeşte Descrierea Moldovei *de Dimitrie Cantemir, gest de curtoazie care nu-l scapă de pedeapsa foştilor clienţi, reuşeşte să mai publice doar o singură carte:* ***Brâncuşi. Amintiri şi exegeze****, Ed. Meridiane, 1967, redactată în primii ani de după detenţie. Din păcate, nu şi-a putut publica opul decât forfecat de cenzură, ceea ce l-a făcut să încerce cu obstinaţie o reeditare integrală, bucurie pe care n-a apucat-o. Pe data de-8 iulie 1968 se stinge din viaţă la Bucureşti, iar manuscrisul cărţii sale va rătăci trei decenii până ce a ajuns la noi şi în colecţia "Brâncuşiana"...* (Nicolae Diaconu)

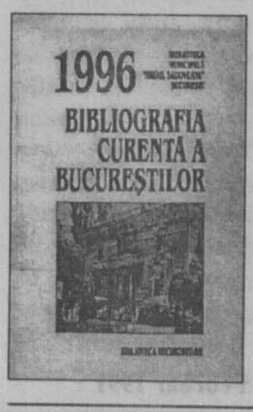

Bibliografia curentă a Bucureştilor 1996
Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 2000, II vol.

Bibliografia locală a Municipiului Bucureşti înregistrează informaţii extrase din publicaţiile periodice şi cărţi privind viaţa politică, socială, culturală şi economică a Capitalei, urmărind şi articolele care privesc orice activitate de importanţă naţională şi internaţională care se desfăşoară în Bucureşti. Sunt urmărite evenimentele importante din toate domeniile de interes general referitoare la instituţii şi persoane publice din Capitală: cultură şi civilizaţie, administraţie locală şi centrală, politică, economie, armată şi poliţie, viaţă socială, învăţământ şi educaţie, medicină, tehnică şi industrie, sport, literatură, istorie etc. [...] (Aurelia Albu)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fănuş NEAGU, *Amantul marii doamne Dracula*
Editura Semne, Bucureşti, 2001, 328 p.

Dacă zicem poezie nichitiană, *de ce n-am zice şi* stil fănuşian *sau* metaforă fănuşiană*? Se potriveşte, am impresia, şi omului care are un stil inconfundabil de existenţă şi celui care scrie, iarăşi, într-un mod imposibil de a fi confundat, imitat, ignorat. Rareori formula* stilul este omul *se verifică atât de bine ca în cazul acestui mare prozator ivit din câmpia Brăilei şi instalat, pe la începutul anilor '60, în literatură. Şi n-a venit singur. A venit cu fantasmele, tipologia şi, de-mi este permis să zic, cu nebuniile unei lumi pe care, în mod sigur, tot el a inventat-o. Lumea* fănuşiană *şi miturile, fantasmele, personajele ei.* (Eugen Simion)

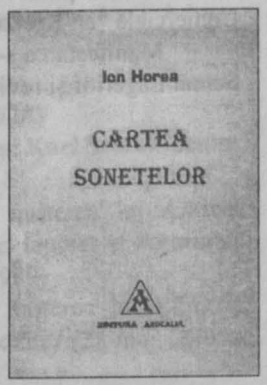

Ion HOREA, *Cartea sonetelor*
Editura Ardealul, Târgu-Mureş, 2001, 115 p.

Aceasta nu-i o carte. Este-o viaţă / Cu ce i-i dat în felul ei să fie, / Şi nu cealaltă care va să vie / Când o să stau cu Dumnezeu în faţă. // Şi gândul morţii-i scris cu bucurie, / Chiar dacă-n ea nimic nu se răsfaţă, – / Ori poate cartea asta-i o prefaţă / La câte vor mai fi să se mai scrie. // Dacă mă uit puţin în lumea largă, / Nu-i rând în foaia ei să nu se şteargă, / Precum se şterge licărul, momentul. // Deşertăciune-i orişice nesaţiu! / Şi totuşi, în deşert, precum Horaţiu, / Mi-am ridicat prin versuri monumentul!//

Mihai CIMPOI, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*
Editura ARC, Chişinău, 1996, 397 p.

[...] E treaba istoricului literaturii române din Basarabia să ţină cont de condiţia tragică a ei de adevărată Bibliotecă din Alexandria arsă de mai multe ori (vom mai putea recupera unele din cărţile nimicite? vom fi în măsură să separăm gândurile sincere ale autorilor de crusta ideologică ce li s-a suprapus sau să le descifrăm în dedesubturile limbajului esopic?...) Ea abia se deschide din tăcerile ei, astfel încât poate fi reflectată doar în oglinzile dinamice ale unei istorii **deschise**, *capabile – adică – de reconstruire "pompeiană" ce să considere atât pietrele păstrate cât şi cele dispărute din construcţia iniţială sau cele ce vor mai fi găsite. Am preferat dintre metodele pe care le cunoaşte istoriografia modernă în valorificarea trecutului nu labirintul, ci catedrala, cu toate că materialul de construcţie poate fi uneori doar intuit.* (Mihai Cimpoi)

Henry MAVRODIN, *Glaocon sau prestigiul artistului în cetatea ideală*
Editura Paideia, Bucureşti, 2000, 160 p., 98.000 lei

[...] Obiectivul nostru este mult îndepărtat în timp şi se referă la locuri comune: mitul miracolului grec şi alungarea de către Platon a poetului din Statul *său ideal.*

Încercarea infirmării acestora, în ultimul secol a luat o amploare încurajatoare, astfel că ne alăturăm cu modesta noastră contribuţie, mai ales că în mod contrar delictelor, erorile culturale nu intră în proscripţie nici după milenii. Paradoxal, cu cît ne depărtăm în timp de începuturi, cu atît începuturile se clarifică şi se extind în complexitate. [...]

Faptul că în ultimul secol omenirea recurge din ce în ce mai mult la Platon demonstrează că mai sînt încă răspunsuri, suspendate precum Grădinile Semiramidei, răspunsuri posibile doar prin acumularea timpului. (Henry Mavrodin)

NOTĂ: Cărţi achiziţionate de Serviciul *Dezvoltarea Colecţiilor* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ziua Internațională a Pământului

În cadrul proiectului "Cultură şi Cartier", luni, 23 aprilie a.c., cu ocazia **Zilei Internaţionale a Pământului**, Biblioteca "Marin Preda" a organizat în colaborare cu Şcoala nr. 152 "Uruguay" o serie de manifestări sub genericul **Pământul – Casa noastră**.

Programul a cuprins expoziţii de desene şi de artă fotografică, concursuri de eseuri literare şi de cultură generală. Juriul, compus din prof. Mariana Marin (Şcoala nr. 152 "Uruguay"), prof. Ruxandra Cristea (Şcoala Superioară Comercială "N. Kretzulescu") şi bibliotecar Marilena Chiriţă, a acordat premii pentru concursul de cultură generală următorilor elevi de la Şcoala nr. 152 "Uruguay" : Premiul I: Virgiliu Delcă, cls. a VIII-a; Premiul II: Alexandru Ciocan, cls. a VIII D; Premiul III: Liviu Ghiţă, cls. a VIII A, Ştefania Nicolae, cls. a VIII C; Menţiuni: Florina Dincă, cls. a VIII C, Alexandru Pârâţu, cls. a VIII A.

De asemenea, s-au acordat premii de participare pentru concursul de artă literară: Oana Popa, Alina Salim, secţiunea cls. V – VIII; concursul de artă fotografică: Crina Marin, Andra Marin, secţiunea cls. I – IV; George Gherghescu, secţiunea cls. V – VIII; concursul de artă plastică: Vlad Toma, Vlad Mihai Gheorghe, Cristina Mirea, Crina Marin, Andra Marin, secţiunea cls. I – IV; Emanuela Bari, Ovidiu Vasile, secţiunea cls. V – VIII.

A fost prezentată revista "Terra Viva", publicaţie elaborată de colectivul clasei a IX-a de la Şcoala Superioară Comercială "N. Kretzulescu", redactor-coordonator Florin Palade.

Manifestarea s-a bucurat de sprijinul Editurii "Biblioteca Bucureştilor" care a oferit câştigătorilor volumul *Ierusalim* de Selma Lagerlöf şi revista "Biblioteca Bucureştilor".

Marilena CHIRIŢĂ

Manifestări desfășurate sub egida Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu"

Concursul de creație literară "Izvorul Tămăduirii"

Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu", în colaborare cu Fundaţia "Religio" a organizat a III-a ediţie a concursului de creaţie literară de inspiraţie creştină "Izvorul Tămăduirii". Concursul se adresează în special tinerilor, dar nu numai, urmărindu-se promovarea acestui tip de creaţie, într-o formulă modernă, pentru a se intra în rezonanţă cu sensibilitatea omului contemporan.

Concursul are două secţiuni, poezie şi eseu. Tema eseului urmăreşte problematica libertăţii omului modern în raport cu societatea privită ca spaţiu sacru. Ceremonia de acordare a premiilor a avut loc joi, 16 aprilie a.c. Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" a oferit cîştigătorilor volume apărute la Editura Biblioteca Bucureştilor.

Festival studențesc de poezie

Vineri, 26 aprilie a.c. a avut loc în Aula Magna a Academiei de Studii Economice faza finală a Festivalului studenţesc de poezie "Flacără de gînd". Evenimentul a fost patronat de Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" şi Rectoratul ASE. Cu această ocazie a fost înfiinţat Cenaclul studenţilor bucureşteni care va funcţiona în colaborare cu Radiodifuziunea Română.

Turul orașului București

În cadrul programului "Cultură şi Cartier" Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu", în colaborare cu Compania de turism MARA a organizat un tur al oraşului Bucureşti cu autocarul. Ghidul specializat al Companiei MARA a oferit participanţilor numeroase informaţii privind obiectivele culturale aflate pe traseu. La acţiune au luat parte bibliotecari, reprezentanţi ai primăriilor de sector precum şi un grup de ziarişti bucureşteni.

Horia FRUNZĂ

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendarul evenimentelor culturale

mai 2001

♦ 1 mai. **Ziua Internațională a Muncii**

♦ 1 mai 1831. 170 de ani de la înființarea **Arhivelor Statului din Țara Românească**

♦ 1 mai 1881. 120 de ani de la nașterea lui **Pierre Teilhard de Chardin**, teolog iezuit, filosof și paleontolog francez (1 mai 1881 – 10 apr. 1955)

♦ 1 mai 1896. 105 ani de la nașterea lui **Mihai Ralea**, eseist, estetician și filosof (1 mai 1896 – 17 aug. 1964)

♦ 1 mai 1921. 80 de ani de la nașterea lui **Vladimir Colin**, scriitor (1 mai 1921 – 6 dec. 1991)

♦ 1 mai 1921. 80 de ani de la apariția la Cluj a revistei **"Gândirea"**, sub conducerea lui Cezar Petrescu și Lucian Blaga

♦ 4 mai 1646. 355 de ani de la tipărirea la Iași a ***Cărții Românești de Învățătură de la pravilele împărătești și de la alte giudețe*** **– primul cod de legi în limba română**

♦ 4 mai 1921. 80 de ani de la nașterea compozitorului **Mircea Basarab**

♦ 5 mai 1836. 165 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Scheletti**, compozitor (5 mai 1836 – 14 sept. 1887)

♦ 5 mai 1916. 85 de ani de la nașterea lui **Constantin Bugeanu**, compozitor și muzicolog

♦ 6 mai 1961. 40 de ani de la moartea lui **Lucian Blaga** (9 mai 1895 – 6 mai 1961)

♦ 7 mai 1861. 140 de ani de la nașterea lui **Rabindrannth Tagore**, poet, pedagog și gânditor indian (7 mai 1861 – 7 aug. 1941)

♦ 7 mai 1886. 115 ani de la nașterea lui **Rudolf Schweitzer-Cumpăna**, pictor (7 mai 1886 – 1975)

♦ 7 mai 1901. 100 de ani de la nașterea lui **Gary Cooper**, actor american (7 mai 1901 – 13 mai 1961)

♦ 10 mai 1696. 305 ani de la moartea lui **Jean de La Bruyère**, scriitor moralist francez (6 aug. 1645 – 1696)

♦ 10 mai 1896. 105 ani de la nașterea actriței **Elvira Popescu** (10 mai 1896 – 11 dec. 1993)

♦ 10 mai 1921. 80 de ani de la nașterea actorului **Damian Crâșmaru**

♦ 11 mai 1881. 120 de ani de la moartea lui **Henri Frédéric Amiel**, scriitor elvețian de limbă franceză (27 sept. 1821 – 11 mai 1881)

♦ 11 mai 1941. 60 de ani de la nașterea scriitorului **Crișu Dascălu**

♦ 12 mai 1916. 85 de ani de la nașterea prof. univ. **Constantin Ciopraga**, critic și istoric literar

♦ 13 mai 1806. 195 de ani de la moartea lui **Samuil Micu**, filolog, istoric, exponent de seamă al Școlii Ardelene (1745 – 13 mai 1806)

♦ 13 mai 1931. 70 de ani de la nașterea prof. univ. **Dan Grigorescu**, critic literar și de artă, istoric, publicist

♦ 14 mai 1926. 75 de ani de la nașterea lui **Ionel Hristea**, dramaturg, scenarist și libretist (14 mai 1926 – 3 mart. 1970)

♦ 15 mai 1881. 120 de ani de la nașterea lui **Nicolae N. Beldiceanu**, prozator (15 mai 1881 – 9 iun. 1923)

♦ 15 mai 1881. 120 de ani de la nașterea lui **Marius Bunescu**, pictor (15 mai 1881 – 31 mart. 1971)

♦ 15 mai 1886. 115 ani de la moartea lui **Emily Elisabeth Dickinson**, poetă americană (10 dec. 1830 – 15 mai 1886)

♦ 15 mai 1891. 110 ani de la nașterea lui **Mihail Afanassievici Bulgakov**, scriitor rus (1891 – 10 mart. 1940)

♦ 15 mai 1891. 110 ani de la înființarea instituției de stat **Fundațiunea Universitară Carol I**

♦ 17 mai 1886. 115 ani de la nașterea lui **Emil Isac**, scriitor (17 mai 1886 – 25 mart. 1954)

♦ 17 mai 1901. 100 de ani de la nașterea lui **Pompiliu Constantinescu**, critic literar (17 mai 1901 – 10 mai 1946)

♦ 17 mai 1901. 100 de ani de la nașterea lui **Romul Ladea**, sculptor (17 mai 1901 – 28 aug. 1970)

♦ 18 mai 1911. 90 de ani de la moartea lui **Ioan Adam**, prozator (26 nov. 1875 – 18 mai 1911)

♦ 21 mai 1471. 530 de ani de la nașterea lui **Albrecht Dürer**, pictor german (21 mai 1471 – 6 apr. 1528)

♦ 21 mai 1886. 115 ani de la nașterea lui **Karl Storck**, sculptor român (21 mai 1886 – 1987)

♦ 21 mai 1921. 80 de ani de la nașterea lui **Andrei Dmitrievici Saharov**, fizician sovietic, laureat al Premiului Nobel pe anul 1975 (21 mai 1921 – 1989)

♦ 22 mai 1841. 160 de ani de la nașterea lui **Eduard Caudella**, violonist, pedagog și compozitor (22 mai 1841 – 15 apr. 1924)

♦ 23 mai 1871. 130 de ani de la nașterea lui **Garabet Ibrăileanu**, eseist, romancier, critic și istoric literar (23 mai 1871 – 10 mart. 1936)

♦ 23 mai 1891. 110 ani de la nașterea lui **Pär Lagerkvist**, scriitor suedez, laureat al Premiului Nobel pe anul 1951 (23 mai 1891 – 11 iul. 1974)

♦ 23 mai 1896. 105 ani de la moartea lui **Jose Silva Asuncion**, poet columbian (27 nov. 1865 – 23 mai 1896)

♦ 23 mai 1906. 95 de ani de la moartea lui **Henrik Ibsen**, dramaturg norvegian (20 mart. 1828 – 23 mai 1906)

♦ 23 mai 1926. 75 de ani de la moartea **Igenei Floru**, scriitoare și traducătoare (1895 – 23 mai 1926)

♦ 23 mai 1941. 60 de ani de la nașterea lui **Horia Flămându**, sculptor

♦ 23 mai 1946. 55 de ani de la nașterea lui **Sorin Ilfoveanu**, pictor

♦ 25 mai 1681. 320 de ani de la moartea lui **Pedro Calderón de la Barca**, poet dramatic spaniol (17 ian. 1600 – 1681)

♦ 26 mai 1916. 85 de ani de la nașterea scriitorului **Vintilă Corbul**

♦ 26 mai 1976. 25 de ani de la moartea lui **Martin Heidegger**, filosof german (26 sept. 1889 – 26 mai 1976)

♦ 27 mai 1821. 180 de ani de la moartea lui **Tudor Vladimirescu**, conducătorul Revoluției de la 1821 (1780 – 27 mai 1821)

♦ 27 mai 1871. 130 de ani de la nașterea lui **Georges Rouault**, pictor francez (27 mai 1871 – 13 feb. 1958)

♦ 29 mai 1901. 100 de ani de la nașterea lui **Ionel Fernic**, compozitor (29 mai 1901 – 22 iul. 1938)

♦ mai – iun. 1851. 150 de ani de la apariția la Paris a ziarului **"Junimea"**

NOTĂ: Rubrică realizată de Serviciul *Bibliografic* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

The Brâncuși Anniversary Year 2
Ana Maria ORĂȘANU – Old Bucharest Buildings – The City Inns (I) 4
Mariana JAKLOVSZKY – Cosco 6
Romulus VULPESCU – Knock, Knock, Knock! – Three satiric moments with Tănase – 8
Elena-Maria SCHATZ – Unknown Documents in the National Library's Collections 11
Mihai CIMPOI – Essay on Eminescu and Arghezi Work 14
Teofil BĂLAJ – "The Coandă Effect" – in Springtime... (IV) 16
Profile – *Clelia IFRIM* 17
Liviu BUTUC – The Romanian Literature of Resistance and Penitence 18
Nicolae BUSUIOC – The Gheorghe Asachi Library – 80 Years 20
Liviu BUTUC – Goethe Institute – International Meeting 22
Tuula HAAVISTO – Libraries and Licences Acquirement 22
Tuula HAAVISTO – Access to the Electronic Resources – Aspects of Licences in Libraries 25
INTAMEL Agenda – 2000 St. Louis INTAMEL Conference 28
Ariane ILJON – ECUP Action 31
Letter from Bulgaria. *Lili GANCEVA* – Bulgarian Newspapers published in Romania 33
Letter from Italy. *Şerban STATI* – Cultural Events in Rome 34
Nina VASILE – Poetry Contest 35
Catalogue 36
Marilena CHIRIȚĂ – The Earth Day 38
Horia FRUNZĂ – Cultural Manifestations of Mihail Sadoveanu Metropolitan Library 38
The Calendar of Cultural Events – May 2001 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 79711
Tel/Fax: 211.36.25
E-mail: abidob1@fx.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor şef: Ion HOREA
Secretar general de redacție: Teofil BĂLAJ
Secretar de redacție: Iulia MACARIE
Culegere text: Irina BĂLAN
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureştilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB şi Biblioteca Municipală București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre în asociațiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "Semne"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ALBRECHT DÜRER

1471 – 1528

530 de ani de la naştere

"Dürer era fiul unui argintar. Două călătorii în Italia şi una în Țările de Jos l-au pus în legătură cu cei mai mari artişti ai timpului şi i-au permis să cunoască experiența tuturor...

Dürer s-a ocupat cu atâta pasiune de problemele compoziției, spațiului şi expresiei fizionomiei şi a combinat în mod atât de fericit stilul larg cu expresia vieții interioare, încât italienii spuneau despre el că ar fi fost cel mai mare pictor al lor, dacă s-ar fi născut la Roma sau la Florența".

Andrei Oțetea, "Renașterea"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

POMPILIU CONSTANTINESCU

1901 – 1946

100 de ani de la naştere

"Într-o atmosferă confuză cum nu se mai văzuse în istoria culturii române, Pompiliu Constantinescu, rămânând lângă E. Lovinescu şi lângă acea generaţie de spirite libere, din care făcea parte, opune furiei politico-literare un calm disociativ în cronicile de la* Vremea *şi apoi de la Revista Fundaţiilor... El este, în acest timp neprielnic, unul dintre apărătorii libertăţii artistice, pe care intoleranţa politicii o degradase până la indisponibilitatea fizică a scriitorului şi este, cu o voinţă fermă de luciditate, un profesor al ideilor clare, în general, şi al individualismului creator, în particular".

Vladimir Streinu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro